

ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ

**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM VE ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ**

KLİNİK PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ

**KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ,
ALGILANAN STRES DÜZEYİ VE DEPRESYON
İLİŞKİSİNDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ
ARACI ROLÜ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

FATİH YURDALAN

LEFKOŞA-2021

ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ

**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM VE ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ**

KLİNİK PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ

**KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ,
ALGILANAN STRES DÜZEYİ VE DEPRESYON
İLİŞKİSİNDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ
ARACI ROLÜ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

FATİH YURDALAN

LEFKOŞA-2021

ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ

**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM VE ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ**

KLİNİK PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ

**KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ,
ALGILANAN STRES DÜZEYİ VE DEPRESYON
İLİŞKİSİNDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ
ARACI ROLÜ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

FATİH YURDALAN

DANIŞMAN

YARD. DOÇ. DR. MUAZZEZ MERVE AVCIOĞLU

LEFKOŞA-2021

ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ

LİSANS ÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM VE ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAY BELGESİ

Klinik Psikoloji Anabilim Dalı'nda, 21905116 numaralı, Fatih Yurdalan'ın hazırladığı “Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri, Algılanan Stres Düzeyi ve Depresyon İlişkisinde Sosyal Medya Bağımlılığının Aracı Rolü” konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili savunması yapılmış ve adayın çalışmasının jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunmuş ve klinik psikoloji tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez savunma tarihi: 24.06.2021

Jüri Üyeleri

İmza

1) Tez Danışmanı

.....

Yard. Doç. Dr. Muazzez Merve Avcıoğlu

2) Jüri Başkanı

.....

Dr. Öğr. Üyesi Esra Güven

3) Jüri Üyesi

.....

Yard. Doç Dr. Eliz Volkan

Prof. Dr. Tahir Çelik

Enstitü Müdürü

BEYANNAME

İSİM VE SOYİSİM: FATİH YURDALAN

TEZİN BAŞLIĞI: KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, ALGILANAN STRES DÜZEYİ VE DEPRESYON İLİŞKİSİNDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ ARACI ROLÜ

DANIŞMAN: YARD. DOÇ. DR. MUAZZEZ MERVE AVCIOĞLU

YIL:

Yukarıda başlığı verilen ve tarafımca kaleme alınan bu tez çalışması içerisinde verilen tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik davranışlara uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu; bu çalışmaya özgün olmayan ve başka kaynaklardan aldığım bilgileri, akademik kuralların ve etik davranışların gerektirdiği şekilde, metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi beyan ederim.

Bu tez çalışması; Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü tarafından saklanabilir ya da elektronik olarak sunulabilir.

TARİH:

İMZA:

TEŞEKKÜR

Tüm eğitim hayatım boyunca benden desteğini esirgemeyen aileme; sosyal desteğini her zaman bana gösteren kız arkadaşıma; yüksek lisans tez sürecimin her aşamasında verdiği desteği tüm sıcaklığıyla hissettiren, tecrübelerini bana koşulsuz aktaran tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Muazzez Merve AVCIOĞLU'na; lisans ve yüksek lisans sürecinde her zaman bana yardımcı olan sayın hocam Prof. Dr. Oya SOMER'e; yüksek lisans eğitimim boyunca, ders aldığım, yetişmemde katkısı olan değerli hocalarıma ve bu süreçte tüm içtenliği ile bana yardımcı olan, görüş ve düşünceleri ile de katkıda bulunan bütün arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Fatih Yurdalan

ÖZET

Bireyler hayatları boyunca birçok psikolojik rahatsızlıkla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bireylerde bu psikolojik rahatsızlıklar bireysel ya da çevresel faktörlerden dolayı ortaya çıkabilmektedir. Bireysel faktörler genetik yatkınlık, mizaç ya da kişilik özellikleri bağlamında açıklanırken, çevresel faktörler stres kavramı çerçevesinde açıklanabilmektedir. Yapılan bu tez çalışmasında da bireysel faktörlerden birisi olan kişilik özellikleri ve çevresel bir faktör olan algılanan stres düzeyinin sosyal medya bağımlılığının aracı etkisinde depresyon üzerinde yordayıcı olup olmadığının bulunması amaçlanmıştır. Kişilik çok geniş bir kavram ve tüm kişilik tipleri incelenemeyeceğinden dolayı karanlık üçlü kişilik özellikleri olarak adlandırılan makyavelizm, narsisizm ve psikopati kişilik özellikleri olarak seçilmiştir. Araştırma amacı doğrultusunda 320 katılımcıya ulaşılmış ve katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu, kişisel bilgi formu, Karanlık Üçlü Ölçeği, Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkin Formu, Algılanan Stres Ölçeği ve Beck Depresyon Envanteri sunulmuştur. Araştırma verileri bağlantısız t testi, tek yönlü ANOVA, Pearson Korelasyon Analizi ve Yol Analizi araçlarıyla raporlandırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre birçok demografik değişken ölçek toplam ve alt boyutlarına göre farklılaşmakta ve birçok ölçek toplam puanı ve alt boyutları anlamlı ilişkiler göstermektedir. Gerçekleştirilen yol analizi sonucunda ortaya konan araştırma modelinin kabul edilebilir sınırlar içinde olmadığı saptanmıştır. Bununla birlikte, makyavelizm kişilik özelliği ve algılanan stres düzeyinin sosyal medya bağımlılığı aracı etkisinde depresyonu yordadığı bulunmuştur. Narsisizm ve psikopati kişilik özelliklerinin ise herhangi bir yordayıcı etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular tartışılmış, klinisyenlere ve araştırmacılara çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

ANAHTAR KELİMELEER: Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri, Sosyal Medya Bağımlılığı, Algılanan Stres, Depresyon

ABSTRACT

Individuals may face many psychological disorders throughout their lives. These psychological disturbances in individuals may arise due to individual or environmental factors. While individual factors are explained in the context of genetic predisposition, temperament or personality traits, environmental factors can be explained within the framework of the concept of stress. In this thesis study, it is aimed to find out whether personality traits, one of the individual factors, and the perceived stress level, which is an environmental factor, are a predictor of depression in the indirect effect of social media addiction. Personality is a very broad concept and since all personality types cannot be studied, the dark triple personality traits of Machiavellian, narcissism and psychopathy were chosen as personality traits. In line with the purpose of the study, 320 participants were reached and informed consent form, personal information form, Dark Triad Scale, Social Media Addiction Scale-Adult Form, Perceived Stress Scale and Beck Depression Inventory were presented to the participants. The research data were reported using the linkless t test, one-way ANOVA, Pearson Correlation Analysis and Path Analysis. According to the results obtained, many demographic variables differ according to the total and sub-dimensions of the scale, and many scale total scores and sub-dimensions show significant relationships. As a result of the road analysis, it was determined that the research model created was not within acceptable limits. On the other hand, it was found that the makyevelian personality trait and perceived stress level predicted depression in the indirect effect of social media addiction. It was concluded that narcissism and psychopathy personality traits did not have any predictive effect. The findings obtained as a result of the research were discussed and various suggestions were made to clinicians and researchers.

KEYWORDS: Dark Personality Traits, Social Media Addiction, Perceived Stress, Depression

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	I
ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
TABLolar LİSTESİ	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XI
KISALTMALAR LİSTESİ	XII
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Tanımı.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Hipotezleri	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
BÖLÜM 2.....	6
GENEL BİLGİLER.....	6
2.1. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri	6
2.1.1. Narsisizm.....	6

2.1.1.1. Psikanalitik Yaklaşım	8
2.1.1.2. Varoluşçu Yaklaşım.....	8
2.1.1.3. Otto Kernberg'in Kişilik Kuramı	8
2.1.1.4. Kohut'un Kendilik Teorisi	9
2.1.2. Makyavelizm	9
2.1.3. Psikopati	11
2.2. Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine Yönelik Yapılan Araştırmalar.....	13
2.3. Algılanan Stres	15
2.4. Algılanan Stres İle İlgili Yapılan Araştırmalar	18
2.5. Sosyal Medya Bağımlılığı.....	19
2.5.1. Sosyal Medya Kullanım Yaygınlığı.....	20
2.5.2. Sosyal Medya Bağımlılığı Etiyolojisi	21
2.5.3. Sosyal Medya Bağımlılığı İle İlgili Yapılan Araştırmalar	22
2.6. Depresyon	23
2.6.1. Depresyonun Epidemiyolojisi	25
2.6.2. Depresyonun Etiyolojisi	25
2.6.3. Depresyon İle İlgili Yapılan Araştırmalar	26
2.7. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri, Sosyal Medya Bağımlılığı ve Depresyon İlişkisi	27

2.8. Algılanan Stres, Sosyal Medya Bağımlılığı ve Depresyon İlişkisi	28
BÖLÜM 3.....	30
ÖLÇÜM MODELİ VE MODELİN KURAMSAL ALTYAPISI.....	30
3.1. Ölçüm Modeline Yönelik Bilgiler.....	30
BÖLÜM 4.....	32
YÖNTEM	32
4.1. Araştırma Örneklemi ve Uygulama.....	32
4.2. Veri Toplama Araçları.....	32
4.2.1. Karanlık Üçlü Ölçeği	33
4.2.2. Algılanan Stres Ölçeği	33
4.2.3. Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkinlik Formu	34
4.2.4. Beck Depresyon Envanteri	34
4.3. Verilerin analizi.....	34
BÖLÜM 5.....	36
BULGULAR.....	36
5.1. Tanımlayıcı Bilgiler ve Normallik Dağılımına Yönelik Bulgular	36
5.2. Cinsiyet Değişkenine Yönelik Bulgular	40
5.3. Medeni Durum Değişkenine Yönelik Bulgular	43

5.4. Sosyal Medya Kullanım Yılı Değişkenine Yönelik Bulgular.....	48
5.5. Günlük Ortalama Sosyal Medya Kullanım Saati Değişkenine Yönelik Bulgular	53
5.6. Korelasyon Analizi Bulguları	61
5.7. Yol Analizi Bulguları	64
BÖLÜM 6.....	66
TARTIŞMA	66
6.1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması	66
6.2. Medeni Durum Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	67
6.3. Sosyal Medya Kullanım Zamanı Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması	69
6.4. Korelasyon Analizi Bulgularının Tartışılması	71
6.5. Yol Analizi Bulgularının Tartışılması	76
BÖLÜM 7.....	80
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	80
7.1. Araştırma Sonuçları.....	80
7.2. Klinisyenlere ve Araştırmacılara Öneriler	83
KAYNAKÇA.....	86
EKLER	103

Ek 1: Bilgilendirilmiş Onam Formu	103
Ek 2: Kişisel Bilgi Formu	104
Ek 3: Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkin Formu (SMBÖ-YF)	106
Ek 4: Karanlık Üçlü Ölçeği	108
Ek 5: Algılanan Stres Ölçeği	110
Ek 6: Beck Depresyon Envanteri.....	112
Ek 7: Yapısal Eşitlik Modeli	115

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 5.1: Katılımcıların Sosyo-demografik Bilgileri

Tablo 5.2: Katılımcıların Yaş Bilgileri

Tablo 5.3: Normallik Dağılım Tablosu

Tablo 5.4: Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

Tablo 5.5: Algılanan Stres Düzeyi ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

Tablo 5.6: Sosyal Medya Bağımlılığı ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

Tablo 5.7: Depresyon ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

Tablo 5.8: Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ve Medeni Durum Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

Tablo 5.9: Algılanan Stres ile Medeni Durum Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

Tablo 5.10: Sosyal Medya Bağımlılığı ile Medeni Durum Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

Tablo 5.11: Depresyon ile Medeni Durum Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

Tablo 5.12: Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ile Sosyal Medya Kullanım Yılı Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Tablo 5.13: Algılanan Stres ile Sosyal Medya Kullanım Yılı Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Tablo 5.14: Sosyal Medya Bağımlılığı ile Sosyal Medya Kullanım Yılı Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Tablo 5.15: Depresyon ile Sosyal Medya Kullanım Yılı Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Tablo 5.16: Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ile Günlük Ortalama Sosyal Medya Kullanım Saati Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Tablo 5.17: Algılanan Stres ile Günlük Ortalama Sosyal Medya Kullanım Saati Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Tablo 5.18: Sosyal Medya Bağımlılığı ile Günlük Ortalama Sosyal Medya Kullanım Saati Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Tablo 5.19: Depresyon ile Günlük Ortalama Sosyal Medya Kullanım Saati Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Tablo 5.20: Ölçek Toplam Puanları, Alt Boyutları ve Yaş Değişkeni Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

Tablo 5.21: Modele Yönelik Indeks Değerleri

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Etkileşimsel Stres Modelinin Şematik Gösterimi

Şekil 3.1: Ölçüm (Araştırma) Modeli

Şekil 5.1: Modelin Standardize Edilmiş Yol Katsayıları

KISALTMALAR LİSTESİ

YEM: Yapısal Eşitlik Modeli

ANOVA: Analysis Of Variance

DFA: Doğrulayıcı Faktör Analizi

SRMR: Standartlaştırılmış Artık Kareler Ortalamasının Karekökü (SRMR)

RMSEA: Yaklaşık Hata Kareler Ortalamasının Karekökü (RMSEA)

TLI: Tucker-Lewis uyum indeksi

CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi

GFI: Uyum İyiiliği İndeksi

MFI: McDonald's Fit İndeks

RMR: Hata Kareler Ortalamasının Karekökü

IFI: Artan Uyum İndeksi

NFI: Normlaştırılmış Uyum İndeksi

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Problem Tanımı

Bireylerin psikolojik sağlığını etkileyen birçok faktör vardır. Bu faktörler hem bireyin kişisel özelliklerinden hem de çevresel deneyimlerden kaynaklanabilir. Örneğin, sürekli öfke nöbetleri geçiren bir kişi düşünelim. Bu bireyin öfke nöbetleri geçirmesinde hem kendi kişilik yapısının hem de hayatındaki yüksek stres düzeyinin bir rolü olabilir. Dolayısıyla bireylerin psikolojik bir bozukluk geliştirmelerinde birçok değişken söz konusudur. Yapılan bu araştırmada da en yaygın şekilde görülen psikolojik rahatsızlardan birisi olan depresyonun gelişiminde hem bireyin kendisinden kaynaklanan kişilik özellikleri hem de çevresel bir faktör olan algılanan stres ele alınacaktır. Buna ek olarak, kişilik özellikleri, algılanan stres ve depresyon ilişkisinde dolaylı bir etkisi olduğu düşünülen sosyal medya bağımlılığı da açıklanacaktır.

Kişilik, psikoloji alanında geçmişten itibaren çalışılan ve açıklanmak istenen bir kavramdır. ‘Kişilik’ kelimesi eski Yunanca bir kelime olan ‘Persona’ kelimesinden gelmektedir. Persona eski Yunan tiyatrolarında dram oyuncularının kullandığı maskenin ismidir. Bu maske oyun esnasında bireyin gerçek kişilik özelliklerini değil girdiği rolün kişilik özelliklerini temsil etmektedir (Koraltan, 2017). Bireylerin kişilik yapısını açıklamaya, sınıflandırmaya ve kişiliğin işlevselliğini ortaya koymaya çalışan birçok kuramsal yaklaşım vardır. Psikanalitik yaklaşım, analitik psikoloji yaklaşımı, psikoseksüel gelişim kuramı, bireysel psikoloji yaklaşımı, danışan merkezli yaklaşım bu kuramsal yaklaşımlardan birkaç tanesidir. Kişilik kavramını bu kadar fazla kuramsal yaklaşım ele aldığı için bu kavramın tanımında kesin bir görüş birliği sağlanamamıştır. Örneğin, psikanalitik yaklaşımda kişilik id, ego ve süperegö kavramlarıyla açıklanmaya çalışılırken, bireysel psikoloji yaklaşımında kişilik gelişimi sosyal ilgi kavramı ve ebeveyn rolleri ile açıklanmaya çalışılır (Taymur ve Türkçapan, 2012). Tüm bu kuramsal ve kavramsal farklılıklara rağmen kişilik genel

anlamda kişilerin düşünce, duygu ve davranış süreçlerinde belirleyici olan ve süreklilik gösteren özellikleri olarak tanımlanabilir.

Kişiliğin tanımlanmasında çeşitlilik olduğu gibi literatürde tanımlanan kişilik biçimlerinde de çeşitlilik söz konusudur. Örneğin, Beş Büyük Faktör Kuramı'na göre, kişiliğin açıklık, sorumluluk, dışadönüklük, uyumluluk ve nörotisizm (duygusallık) olmak üzere beş tane kişilik özelliği bulunmaktadır (Smith ve diğerleri, 2019). Buna ek olarak, literatürde kişilik tipleri A ve B kişilik tipi olarak da ayrılmaktadır. A kişilik tipine sahip bireyler daha rekabetçi, zamanı değerli gören, engellenmeye karşı duyarlı, daha fazla düşmanca tutum gösteren ve daha hızlı öfkelenen bireylerde görülmektedir. B kişilik tipine sahip bireylerde ise rekabetçilik ve öfkelenme duygusu A tipine göre daha azdır. B tipi kişiliğine sahip bireyler olayları ve deneyimlerini daha sakin bir şekilde yorumlama eğilimindedirler. Dolayısıyla literatür incelendiğinde kişiliğin birçok şekilde sınıflandırıldığı görülmektedir (Yavuz ve Kayhan, 2020). Kişiliğin bu geniş yapısından dolayı tüm kişilik özellikleri incelenemeyeceğinden yapılan araştırmaya karanlık üçlü olarak adlandırılan narsisizm, makyavelizm ve psikopati kişilik özellikleri dahil edilmiştir.

Karanlık üçlü kişilik özelliklerinden narsisizm kısaca bireyin kendi benliğine yönelik duyduğu hayranlık, onaylanma ve ilgi görülmeyi sevmesi ve bireyin kendisini dünyanın merkezi olarak görmesi şeklinde tanımlanabilir (Ekizler ve Bolelli, 2020). Narsisizmin ileri boyutları Narsistik Kişilik Bozukluğu olarak adlandırılmaktadır (Yücebiyık, 2020). Diğer bir kişilik özelliği olan makyavelizm ise bireyin kendi çıkarlarına ulaşması için diğer bireyleri manipüle etmesi ve bu doğrultuda etik sınırları göz ardı etmesi olarak tanımlanabilir. Bu bireylerin genel anlamda ahlaki bir kayıtsızlık içinde olduğu söylenebilmektedir. Karanlık üçlünün son kişilik özelliği olan psikopati ise bireyde empati eksikliğiyle kendisini gösteren, bireyin ahlak dışı davranışlarda bulunma ve diğer kişilerle alay etme eğiliminde bulunduğu bir kişilik özelliğidir. Bu bireyler çevresine karşı agresif tavırlar ve dürtüsel davranışlar gösterme eğilimindedirler (Carré ve diğerleri, 2020)

Literatür incelendiğinde karanlık üçlü kişilik özelliklerinin birçok psikolojik değişken ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Örneğin, Satıcı ve diğerleri (2019) tarafından

yapılan bir araştırmada motor drtselliğin narsisizm ve psikopati tarafından pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada benzer şekilde dikkat drtselliği de psikopati ve narsisizm tarafından pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordanmaktadır. Tozar (2019) ise yaptığı çalışmada karanlık l kişilik özelliklerinin yaşam doyumunu ile olan ilişkisini incelemiştir. Bu araştırmada narsisizm kişilik özelliği ve yaşam tatmini değişkenleri için ters yönde bir bir ilişilişi saptanmıştır.

Sunulan bu araştırmada bireylerin psikolojik sıkıntılarının gelişiminde çevresel faktör olarak algılanan stres düzeyi ele alınmıştır. Bireylerin deneyimlediği ya da deneyimleme ihtimali olan herhangi bir yaşam olayı bireyler için stres verici olabilir. Bireylerin deneyimlediği yaşam olaylarına yönelik sahip olduğu düşünce ve duygular o yaşam olayına ilişkin algılanan stres düzeyini etkilemektedir. Bir kişinin deneyimlediği yaşam olayına ilişkin olumsuz duygu ve düşünceleri ne kadar ykseke algıladığı stres düzeyi de o derece yükselmektedir. Algılanan stres düzeyi yüksek olan birey, karşı karşıya olduğu stres verici olayı kontrol edilemez olarak görmektedir. Algılanan stres düzeyi ile ilişkili yapılan araştırmalar incelendiğinde bu değişkenin birçok psikopatoloji ile ilişkili olduğu görülmüştür. Örneğin, Gao ve diğerlerinin (2009) yapmış olduğu araştırmada algılanan stres düzeyi ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki olduğu rapor edilmiştir. Diğer bir çalışmada ise Bastani ve diğerlerinin (2005) deney ve kontrol gruplarının olduğu bir çalışmada algılanan stres ve kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada kullanılan diğer bir değişken ise sosyal medya bağımlılığıdır. Sosyal medya bağımlılığı literatürde birçok problemli sosyal medya kullanımı olarak da adlandırılmaktadır. Sosyal medya bağımlılığı Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal medya platformlarında uzun sreler geçirmek, sürekli bu platformlar hakkında düşünmek, sosyal medya platformlarından uzak kalındığında huzursuzluk, sıkıntı, öfke gibi yoksunluk belirtileri göstermek olarak tanımlanabilir. (Hou ve diğerleri, 2019) Sosyal medya bağımlılığı birçok psikolojik rahatsızlık ile ilişkilidir. Örneğin, Demirci (2019) yaptığı araştırmasında sosyal medya bağımlılığının depresyon ve kaygı ile pozitif yönde korelasyon gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı karanlık üçlü kişilik özellikleri ve algılanan stres düzeyi değişkenlerinin sosyal medya bağımlılığı değişkeni ile birlikte depresyon düzeyi üzerindeki etkisini incelemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırmada kullanılan karanlık üçlü kişilik özellikleri, algılanan stres, sosyal medya bağımlılığı ve depresyon düzeyi değişkenlerinin ayrı ayrı çalışmalarda birlikte kullanıldığı görülse de hepsinin birlikte kullanıldığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmanın literatürü zenginleştirici nitelikte olduğu şeklinde düşünülmektedir.

1.4. Araştırma Hipotezleri

Yapılan araştırma kapsamında kullanılan değişkenlerin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği, değişkenler arasındaki korelasyonun hangi yönde ve güçte olduğu ve karanlık üçlü kişilik özellikleri ve algılanan stres düzeyinin sosyal medya bağımlılığının aracı rolünde depresyon üzerinde etkisinin olup olmadığını bulmak amacıyla hipotezler şu şekilde kurulmuştur:

H₁: Karanlık üçlü kişilik özellikleri demografik değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

H₂: Algılanan stres düzeyi demografik değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

H₃: Sosyal medya bağımlılığı düzeyi demografik değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

H₄: Depresyon düzeyi demografik değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

H₅: Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile algılanan stres düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H₆: Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile sosyal medya bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H₇: Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile depresyon düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H₈: Algılanan stres düzeyi ile sosyal medya bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H₉: Algılanan stres düzeyi ile depresyon düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₀: Sosyal medya bağımlılığı ile depresyon düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₁: Karanlık üçlü kişilik özellikleri ve algılanan stres düzeyinin sosyal medya bağımlılığının aracı etkisinde depresyon üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcı etkisi vardır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1) Kurulan hipotezlerin kabul edildiğini ya da reddedildiğini sınamada kullanılan veriler Covid-19 salgını nedeniyle çevrim içi şekilde toplanmıştır. Bu durum katılımcıların ölçek sorularını yanıtlarken nasıl bir tavır ve duygudurum içinde olduklarını gözlemlene imkanını ortadan kaldırmıştır.

2) Araştırma kapsamında elde edilen bulgular Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği, Algılanan Stres Düzeyi Ölçeği, Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ve Beck Depresyon Envanteri'nin ölçtüğü nitelikler ile sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM 2

GENEL BİLGİLER

2.1. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri

İnsan sosyal bir canlıdır ve bu nedenle çevresinde bulunan bireyler ile sosyal ilişki içinde bulunması gerekmektedir. Bireyler kurdukları sosyal ilişkilerinde yardımsever, fedakâr gibi olumlu duygu ve davranışlar içinde bulunabilecekleri gibi sadece kendi çıkarlarını düşünerek hareket edip bencil, olumsuz davranışlar da sergileyebilirler. Bireylerin olumsuz nitelikte duygu ve davranışlar gerçekleştirmesinin nedenlerinden bir tanesi kişilik özellikleridir (Fossati ve ark., 2004). Dolayısıyla bireylerin sosyal ilişkilerinin gelişiminde ve sürdürülmesinde olumsuz kişilik özelliklerinin bir rolü olduğu söylenebilir. Bu noktada karanlık üçlü kavramından bahsedilebilmektedir. Karanlık üçlü kavramı bireyin kişiliğinin olumsuz yönlerini yansıtan, narsisizm, makyavelizm ve psikopati kişilik özelliklerine odaklanan bir kavramdır. Bireyin kişiliğinin karanlık yönünü ifade eder (Rogoza ve Cieciuch, 2018). Karanlık üçlü kavramı, ilk kez Paulhus ve Williams (2002) tarafından ortaya atılmış ve literatüre kazandırılmış bir kavramdır. Bu görüşe göre, narsisizm, Makyavelizm ve psikopati birbirinden farklı kavramlar olsalar da birbirleriyle birçok ortak özellik gösteren kişilik özellikleridir. Özsoy ve Ardıç (2017) narsisizm, makyavelizm ve psikopatinin ortak özelliklerini bencillik, kurulan insan ilişkilerinde çıkar ve fayda odaklı olması, manipülasyonu kullanma, uyumsuzluk yaşama ve hedef odaklı olma olarak sıralamışlardır. Bu üç kişilik özelliğinin benzer özellikler taşımasından dolayı tek bir başlık altında toplanması mantıklı olarak görünmektedir. Çalışmanın bu kısmında söz konusu olan kişilik özelliklerinin ne olduğu ve bu kişilik özelliklerine yönelik çeşitli kuramsal yaklaşımların bakış açıları açıklanacaktır.

2.1.1. Narsisizm

Narsisizm kavramının kökeni Romalı Şair Ovid'in hikayesinde bulunan 'Narkissos' adındaki bir karaktere dayanmaktadır. Narkissos kendisini aşırı seven, kimseyi kendisine layık görmeyen, her kadını reddeden, tanrılar tarafından suda kendi yansımasına âşık

olmasıyla cezalandırılan ve bu aşkından dolayı oradan ayrılamaması yüzünden hayatını kaybeden bir kişidir (Uysal, 2016).

Narsisizm kişilik özelliğine sahip bireylerde değerli görülmeyen bireylerin önemsenmemesi, bu kişileri kendisinden aşağıda görme, sürekli ilgi ve onay bekleme gibi belirtiler görülebilmektedir. Narsisizm kişilik özelliği normal ve patolojik narsisizm olarak ikiye ayrılmaktadır. Normal narsisizm davranışsal bir sorun boyutunda olmayan, kişilik gelişiminde bireyin kendisini güvenmesini ve değerli görmesini sağlayan bir faktördür (Crowe ve diğerleri, 2019). Patolojik narsisizm ise DSM 5'te tanımlanan narsistik kişilik bozukluğu olarak tanımlanabilir. DSM 5'in narsistik (özsever) kişilik bozukluğuna yönelik tanı kriterleri şu şekildedir (DSM 5, 2013):

Aşağıdakilerden beşi (ya da daha çoğu) ile belirli, erken erişkinlikte başlayan ve değişik bağlamlarda ortaya çıkan, büyülenme (düşlemlerde ya da davranışlarda), beğenilme gereksinimi ve eşduyum yapamama ile giden yaygın bir örüntü:

1. Büyüklenir (örn. başarılarını ve yeteneklerini abartır; gösterdiği başarılarla oransız bir biçimde, üstün biri olarak görülme beklentisi içindedir).
2. Sınırsız başarı, güç, zekâ, güzellik ya da yüce bir sevgi düşlemleriyle uğraşır durur.
3. “Özel” ve eşi, benzeri bulunmaz biri olduğuna ve ancak özel ya da üstün diğer kişilerce (ya da kurumlarca) anlaşılabileceğine ve ancak onlarla ilişki kurması gerektiğine inanır.
4. Çok beğenilmek ister.
5. Hak ettiği duygusu içindedir (özellikle kayırılacak bir tedavi göreceğine ya da her ne istiyorsa yapılacağına ilişkin anlamsız beklentiler içinde olma).
6. Kendi çıkarı için başkalarını kullanır (kendi amaçlarına ulaşmak için başkalarından yararlanır).
7. Eşduyum yapamaz: Başkalarının duygularını ve gereksinimlerini anlamak istemez.

8. Sıklıkla başkalarını kıskanır ya da başkalarının kendisini kıskandığına inanır.

9. Başkalarına saygısız davranır, kendini beğenmiş davranışlar ya da tutumlar sergiler.

Narsisizm kişilik özelliğine yönelik çeşitli kuramsal yaklaşımlar vardır. Bu kuramsal yaklaşımların her biri bu kişilik özelliğini kendi bakış açısından açıklamaktadır.

2.1.1.1. Psikanalitik Yaklaşım

Psikanalitik yaklaşımı ortaya koyan Freud'a göre narsisizm kişilik özelliği, birincil narsisizm ve ikincil narsisizm olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Birincil narsisizm kavramı bireyin doğuştan getirdiği, olması gereken, kişilik gelişimine yardımcı, bireyin hayatta kalmasını ve hedeflerini gerçekleştirmesini sağlayan bir özelliktir. Birey başkalarına yöneltmesi gereken enerjiyi kendisini doğru yönelttiğinde ise ikincil narsisizm ortaya çıkar. Bu narsisizm türü sağlıksızdır ve bireylere zarar verici niteliktedir (Kuchynka ve Bosson, 2018).

2.1.1.2. Varoluşçu Yaklaşım

Varoluşçu yaklaşımın en önemli isimlerinden birisi olan Yalom'a göre birey ölüm kaygısıyla baş etmek için kendini özel hissetme yani narsisizm mekanizmasını kullanır. Yani varoluşçu yaklaşıma göre narsisizm bireyin ölüm kaygısıyla başa çıkabilmek için kullandığı bir savunma mekanizmasıdır. Buna ek olarak, varoluşçu yaklaşımın diğer bir önemli ismi Frankl'a göre narsisizm gibi psikopatolojiler yaşamın bir anlamı olmamasından dolayı ve bunun getirdiği boşluk hissinden dolayı ortaya çıkar (Rummery, 2012).

2.1.1.3. Otto Kernberg'in Kişilik Kuramı

Otto Kernberg narsisizm kişilik özelliğine yönelik çalışan önemli kuramcılardan bir tanesidir. Kernberg narsisizm oluşum sürecini kendilik kavramıyla açıklamaktadır. Kernberg'e göre, bireyin ideal kendiliği ve gerçek kendiliği arasındaki fark arttıkça bireyin gerilimi artar. Birey bu gerilimle baş edebilmek için şişkin bir kendilik geliştirmeye başlar. Kendiliğin şişmesiyle birlikte bireyin kendisine yönelik kabul

edemediği duygu ve düşünce materyalleri bastırılır ve dış nesnelere yansıtılır. Böylelikle dış nesneler değersizleştirilmiş hale gelir. Bu kurama göre, bireyin kendiliğinin şişmesine neden olan temel faktör anne babanın çocuğa koyduğu engellemelerdir. Bu görüşe göre, ebeveynleri soğuk, ilgisiz ya da saldırgan davranışlar gösteren bireylerin narsistik özellikler geliştirme olasılığı daha yüksektir (Kernberg, 2020).

2.1.1.4. Kohut'un Kendilik Teorisi

Kohut'a göre narsisizmin ortaya çıkış nedeni bireyin gelişim evrelerinden birisinde takılı kalmasıdır. Bu görüşe göre, bebek gelişiminin 8. ayına kadar kendisini annesinden ayrı bir biçimde algılayamaz. Bebek bu gelişim dönemine kadar henüz konuşma yetisini kazanmadığı için anne bebeğin ihtiyaçlarını eşduyum yani empati becerisi ile giderir. Bu durum Kohut tarafından 'Aynalama' kelimesi ile tanımlanmaktadır. Aynalama yeterli düzeyde yapılırsa bebeğin kişilik gelişimi olumlu ilerler. Aynalamanın yeterli düzeyde yapılmadığı durumlarda ise bebek kendisini değersiz, çaresizlik içinde ve denetimsiz hisseder. Kohut'a göre narsistik bozukluk yeterli düzeyde aynalamanın yapılmadığı bireylerde ortaya çıkar. Kohut bu durumu 'kendilik bozukluğu' olarak ifade etmektedir (Nehrig ve diğerleri, 2019).

Kohut'a göre, bireylerde narsistik kişilik özelliğinin gelişiminde 'büyüklenmeci kendilik' ve idealleştirilmiş ebeveyn imagosu' olmak üzere iki hat vardır. Bu iki hat bir aradayken işlevseldir fakat hayal kırıklıkları ya da ebeveyn tutumları aracılığıyla bir hat zarar görürse narsistik eğilimler ortaya çıkabilir (Grapsas ve diğerleri, 2020).

2.1.2. Makyavelizm

Makyavelizm kavramının kökeni 1513 yılında Niccolo Machiavelli tarafından yazılan 'Prens' isimli kitaba dayanmaktadır. Bu kitapta iktidarda bulunan yöneticilerin iktidarda kalabilmek uğruna her türlü eylemi gerçekleştirebilecekleri vurgulanır. Kitapta belirtilen diğer bir nokta ise bireylerin çıkarlarının ahlak ilkelerinden önce geldiği ve bu çıkarları gerçekleştirebilmek için ahlak kurallarının göz ardı edilebileceği

anlatılmaktadır (O'boyle ve diğerkleri, 2012). Psikoloji biliminde Makyavelizm kişilik özelliğini ortaya koyan kişi ise Christie ve Geis'in (1970) olduğı söylenebilir.

Makyavelist kişilik özelliğı bireyin diğerk kişileri düşünceleri ve davranışları ile manipüle ederek kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmesini sağlaması olarak tanımlanabilir (Paulhus ve Williams, 2002). Bütün insanların kötü olduğı düşüncesi, bireyin diğerk kişileri kendi faydası doğrultusunda manipüle etmesinin yararlı olduğına inanılması ve bireyin kendi çıkarlarının ahlaki değerklerinden daha önemli olduğı inancı makyavelizm kişilik özelliğine yönelik çalışmaların yaygınlaşmasında bir gerekçe olarak gösterilebilir (Toplu ve Atılgan, 2018). Makyavelist kişilik özelliğinin oluşumunda hem genetik hem de çevresel faktörlerin etkisinin olduğı düşünülmektedir. Bireyin yaşam koşullarının zor olması, hayatta kalabilmek için makyavelist kişilik özelliğine sahip olması gerekliliğı bireyin bu kişilik özelliğinin gelişiminde önemli bir rol oynayabilmektedir (Yıldız, 2021).

Makyavelist kişilik özelliğine sahip kişiler, kendi çıkarları için her şeyi yapabileceğı düşüncesine sahip olmanın yanı sıra diğerk bireylerin saf ya da düşük zekâ düzeyine sahip olduklarına ve bu nedenle kolayca kandırabileceklerine inanırlar. Makyavelist kişilik özelliğine sahip kişiler bu inanışlarından dolayı diğerk bireyleri kandırma konusunda herhangi bir kaygı içinde olmazlar. Bu bireyler diğerk insanları manipüle edip kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak için yalan söyleyebilirler, yaşanan olayları farklı bir şekilde anlatıp, çarpıtabilirler ya da ileride kendi aleyhinde kullanılabileceğı için olayları olduğı gibi söylemekte çekinebilirler. Buna ek olarak, bu bireyler kendi istediklerini elde edene kadar toplum ya da grup içinde baskın gözükmemeye çalışır ve kendi istediklerini elde edebilmek için diğerk kişilerin arkasından iş çevirebilirler. Tüm bu davranışlar hemen hemen tüm bireylerde görülen özellikler olmasına karşın makyavelist kişilik özelliğine sahip bireylerde bu davranışlar tekrarlı ve sık şekilde meydana gelmektedir (Özsoy ve Ardıç, 2017).

Makyavelist bireyler için herhangi bir sosyal grupta kurulan iş birliğı eğer kendi çıkarlarına hizmet etmiyorsa önemli değildir. Bu kişiler için kurulan tüm sosyal ilişkiler kendi çıkarlarına hizmet etmelidir. Bu nedenle makyavelist kişilik özelliğine sahip bireylerin benmerkezci bir yapısının olduğı söylenebilir. Makyavelist bireyler

diğer insanların zaten doğuştan kötü olduklarına inandıkları için onları manipüle etmede herhangi bir sakınca görmezler ve böylece yaptıkları eylemleri mantığa bürümüş olurlar (O'boyle ve diğerleri, 2012).

Makyavelizm kişilik özelliğine sahip bireyler sadece kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettiği için sosyal gruplarda uyum göstermekte zorlanabilirler (Shafer ve Wang, 2018). Ayrıca, Erdoğan'ın (2018) yapmış olduğu çalışmaya göre, Makyavelizm kişilik özelliği ile saldırganlık davranışı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki söz konusudur. Bu araştırma sonucu makyavelizm kişilik özelliğine sahip olma düzeyi yükseldikçe saldırganlık davranışlarının da arttığını göstermektedir. Makyavelist bireylerin çıkarlarına ulaşamaması sonucu saldırgan davranışlar göstermesi nedeniyle bu araştırma sonucu mantıklı görünmektedir.

Sonuç olarak makyavelist bireylerin kişilik özellikleri şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Diğer kişilerin duygularını, haklarını, gereksinimlerini göz ardı ederek amaçlarını elde edebilmek için saldırgan ve manipüle edici davranışlar gösterme (Tang ve diğerleri, 2008).
- Sosyal ilişkilerde başarısız olma, sosyal ilişkilerden kaçınma eğilimi gösterme ve diğer insanların duygularını anlamada eksiklik yaşama (Ayan, 2017).
- Benmerkezci davranışlar gösterme, yalan ve çarpıtmaya başvurma, rekabetçi ve ahlak dışı düşünce ve davranışlar ile plan yapma (Rauthmann ve Kolar 2012).

2.1.3. Psikopati

Ahlaki değerlerde eksiklik, patolojik boyutta var olan benmerkezcilik, diğer bireyleri küçümseme ya da alay etme, duygusuz olma, vicdan eksikliği, sosyal ilişkilerde yüzeysellik, saldırgan ve dürtüsel davranışlar gösterme, başarısız sosyal ilişki gelişimi ve empati eksikliği özellikleriyle tanımlanabilecek psikopati kişilik özelliği birincil ve ikincil psikopati olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Birincil psikopatide empati eksikliği, suçluluk, utanç ve kaygı hissetmeme ve manipülasyon yer almaktadır. İkincil psikopati ise psikopatinin davranışsal boyutudur. İkincil psikopatide birey saldırgan, dürtüsel ve anti-sosyal davranışlar göstermektedir (Newman ve diğerleri, 2005).

Psikopati kişilik özelliği DSM 5'te bu isimle yer almasa da anti-sosyal kişilik bozukluğu tanı kriterleri ile psikopati kişilik özelliğinin birçok benzerlik gösterdiği görülmektedir. Anti-sosyal kişilik bozukluğunun DSM 5 tanı kriterleri şu şekildedir (DSM 5, 2013):

A. Aşağıdakilerden üçü (ya da daha çoğu) ile belirli, 15 yaşından beri süregelen, başkalarının haklarını umursamayan ve çiğneyen yaygın bir örüntü:

1. Tutuklanmasına yol açan yineleyici eylemlerde bulunmakla belirli olmak üzere, yasal yükümlülüklere uymama.
2. Sık sık yalan söyleme, takma adlar kullanma ya da kişisel çıkarı ya da zevki için başkalarını dolandırma ile belirli düzmecilik (sahtekârlık).
3. Dürtüsellik ya da geleceğini tasarlamama.
4. Sık sık kavga dövüşlere katılma ya da başkalarının hakkına el uzatma ile belirli olmak üzere sinirlilik ve saldırganlık.
5. Kendisinin ya da başkalarının güvenliğini umursamama.
6. Sürekli bir işinin olmaması ya da parasal yükümlülüklerini yerine getirmeme ile belirli, sürekli bir sorumsuzluk.
7. Başkasını incitmesi, başkasına kötü davranması ya da başkasından çalması durumunda aldırılmazlık gösterme ya da yaptıklarına kendince bir kılıf uydurma ile belirli olmak üzere vicdan azabı çekmeme (pişmanlık duymama).

B. Kişi en az 18 yaşındadır.

C. 15 yaşından önce davranım bozukluğu olduğuna ilişkin kanıtlar vardır.

D. Toplum dışı davranışlar yalnızca şizofreni ya da iki uçlu bozukluğun gidişi sırasında ortaya çıkmamıştır.

Anti-sosyal kişilik bozukluğu tanı kriterleri incelendiğinde psikopati kişilik özelliği temel özelliklerinin acımasızlık duygusuna sahip olma, empati eksikliği, deneyimlenen olaylara karşı duyarsızlık, düşüncesizce davranma, pişmanlık ya da suçluluk hissetmeme olduğu görülmektedir. Buna ek olarak, psikopati kişilik özelliği sadece anti sosyal kişilik bozukluğu ile sınırlandırılmamaktadır. Psikopati kişilik özelliği aynı zamanda sınır kişilik bozukluğu, histrionik kişilik bozukluğu ve narsistik kişilik bozukluğuyla da ilişkilidir.

Psikopati kişilik özelliğinin gelişiminde hem genetik hem de çevresel faktörler rol oynamaktadır. Psikopati kişilik özelliğinin kalıtsal faktörlerle ilişkili olup olmadığını göstermek için ikiz çalışmaları yapılmaktadır (Waldman ve diğerleri, 2018). Örneğin, Yalçın ve Erdoğan (2013) yaptığı araştırmasında psikopati kişilik özelliğinin kalıtsal yollar ile aktarabileceği düşüncesini destekleyici bulgular elde etmiştir.

Psikopati kişilik özelliğine sahip bireylerde kurallara ya da kanunlara uymama söz konusudur. Bu nedenle kendilerine ya da başkalarına zarar verebilecek tehlikeli eylemler gerçekleştirebilirler. Psikopati özellikleri gösteren bireyler amaçlarını ya da çıkarlarını elde etme konusunda tehlikeli eylemler gerçekleştirmekten ya da suç işlemekten kaçınmazlar. Cinsel saldırganlık, hırsızlık, cinayet gibi suçların işlenmesinden dolayı bu kişiler hapse girme riskiyle karşı karşıyadırlar (Estrada ve diğerleri 2020). Buna ek olarak, sosyal ilişkilerinde plansız hareket ederler. Bunun sonucu olarak da sosyal ilişkilerinde başarısız olurlar. Bu bireylerde belirgin bir şekilde duygu yoksunluğu görülmektedir. Psikopatik özellikler taşıyan bireylerin diğer kişilerin duygularını yok sayar hatta diğer bireylerin acı çekmesi, üzülmesi ya da bir olaya karşı kederlenmesi hoşlarına gider, bu durumdan zevk alırlar (Jonason ve diğerleri, 2018).

2.2. Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine Yönelik Yapılan Araştırmalar

Narsisizm, makyavelizm ve psikopatiyi içeren karanlık üçlü kişilik özelliklerine yönelik literatürde birçok araştırma sonucu bulunmaktadır. Bu araştırma sonuçları bireysel davranışlar, evlilik ilişkileri, iş hayatı, örgütsel davranışlar, sosyal medya

kullanımı gibi hayatın birçok alanıyla ilişkilidir. Dolayısıyla karanlık üçlü kişilik özellikleri yaygınlığının geniş çapta olduğu söylenebilir.

Literatür incelendiğinde karanlık üçlü kişilik özelliklerinin birçok psikolojik değişkenle ilişkili olduğu görülmektedir. Örneğin, Özsoy ve Ardıç (2017) yapmış olduğu araştırmasında karanlık üçlü kişilik özellikleri ile iş tatmini arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu araştırma sonucuna göre, psikopati kişilik özelliği iş tatmini üzerinde yordayıcı bir etkiye sahiptir.

Bayramoğlu'nun (2019) yapmış olduğu araştırma sonucunda ise karanlık üçlü kişilik özelliği ile risk alma davranışı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre, karanlık üçlü toplam puanı yükseldikçe risk alma davranış düzeyi de artış göstermektedir.

Tozar (2019), üniversite öğrencilerinde karanlık üçlü kişilik özellikleri ile yaşam doyumu arasında bir ilişki olup olmadığını inceleyen bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma sonucuna göre, narsisizm kişilik özelliği toplam puanları yüksek olan bireylerin yaşam doyumu düzeyleri anlamlı şekilde daha düşüktür.

Karanlık üçlü kişilik özellikleri hayatın birçok alanıyla ve psikolojik değişkenle ilişkili olmasının yanı sıra birçok psikopatoloji ile de ilişkilidir. Örneğin, Shih ve diğerlerinin (2019) yaptığı araştırma sonucuna göre, karanlık üçlü kişilik özellikleri ile depresyon arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Sabouri ve diğerlerinin (2016) yaptığı araştırmada ise karanlık üçlü kişilik özellikleri ile kaygı duyarlılığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulgusu rapor edilmiştir. Bu araştırmada makyavelizm ve psikopatinin kaygı duyarlılığını yordayıcı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmada ayrıca karanlık üçlü kişilik özelliklerinin uyku bozukluğu ile ilişkili olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Kaygı duyarlılığında olduğu gibi benzer şekilde makyavelizm ve psikopatinin uyku bozukluğunda yordayıcı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tang, Reer ve Quandt'ın (2020) yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre, karanlık üçlü kişilik özelliklerinden makyavelizm ve psikopati oyun bağımlılığı ile doğrudan ilişkilidir. Narsisizmin ise oyun bağımlılığında aracı bir etkisi söz konusudur.

Birkás, Pátkai ve Csathó (2020) yapmış olduğu araştırmasında karanlık üçlü kişilik özelliklerinin stresi algılama biçimimizi etkilediğini ve stresle nasıl baş edeceğimizi belirlediğini gösteren sonuçlar rapor etmişlerdir.

Demircioğlu ve Köse (2018) yapmış olduğu araştırmasında karanlık üçlü kişilik özelliklerinden psikopati ile sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Jauk ve Dieterich (2019) yaptığı çalışmada bağımlılık ve karanlık üçlü özellikleri arasında bulunan ilişkiyi incelemişlerdir. Bu araştırma sonuçlarına göre karanlık üçlü özelliklerinden psikopati ve narsisizm bağımlılığın erken evrelerinde rol oynadığı söylenebilmektedir.

Karanlık üçlü özellikleri ayrıca demografik değişkenlere göre de farklılık göstermektedir. Örneğin, Szabó ve Jones'ın (2019) yapmış olduğu araştırma sonucuna göre makyavelizm kişilik özelliği erkeklerde kadınlara göre daha yüksektir.

Barlett ve Barlett'in (2015) yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre ise yaş ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki söz konusudur. Bu araştırma sonucuna göre yaş yükseldikçe karanlık üçlü kişilik özelliklerinin düşüş gösterdiği söylenebilmektedir.

2.3. Algılanan Stres

Bireyler hayatları boyunca birçok olumsuz yaşam olayı yani stres verici bir durum ile karşılaşmaktadır. Bu stres verici durumlar her bireyde çeşitli bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkileri tetiklemektedir. Bununla birlikte, stres verici olaylara karşı verilen bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkiler her bireyde aynı şekilde ya da aynı düzeyde olmamaktadır. Bunun temel sebebi bireylerin stres verici olayları değerlendirme biçiminin farklılaşmasından kaynaklanmaktadır. Literatür

incelendiğinde stres kavramına yönelik birçok tanım yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle stres kavramının tanımına yönelik kesin bir görüş birliğinin sağlanamadığı söylenebilir. Örneğin, Psikolojik Terimler Sözlüğü'nde stres kavramı, 'bir organizmanın, üstesinden gelmesi gereken yeni şartlar altında verdiği tepki' olarak tanımlanmaktadır. Selye'nin (1974) yaptığı stres tanımı göre ise stres, organizmayı etkileyen herhangi bir şeye karşılık olarak gösterilen genel bir davranımdır. Selye bu tanıma ek olarak, stresi ikiye ayırmış ve 'dystress' ile 'eustress' olmak üzere iki kavram ortaya atmıştır. Dystress kavramı bireye sıkıntı veren, bireyin hayatını zorlaştıran stresi tanımlarken, 'Eustress' bireyin gelişimini mümkün kılan, bireye canlılık ve kazanım sağlayan stresi tanımlamaktadır. Örneğin, bireyin sevdiği bir yakını kaybetmesi 'dystress' sınıfına girerken, bireyin iki gün sonra sınava girmesi nedeniyle stres olması ve sınavına daha çok çalışması 'eustress' sınıfına girmektedir (Bienertova-Vasku ve diğerleri, 2020).

Literatür incelendiğinde stres kavramına yönelik birçok kuramsal yaklaşım geliştirildiği görülmektedir. Savaş ya da Kaç Yaklaşımı, Stres Yatkınlık Modeli, Aile Stres Modeli, Kaynak Bozunum Modeli bu kuramsal yaklaşımlardan bazılarıdır. Bu çalışmada ise bireylerin stresleri algılayış biçimlerinin nasıl şekillendiği Lazarus ve Folkman'ın (1984) geliştirdiği Etkileşimsel Stres ve Başa Çıkma Modeli çerçevesinde ele alınacaktır.

Lazarus ve Folkman'ın (1984) Etkileşimsel (Transaksiyonel) Stres ve Başa Çıkma Modeli'ne göre stresi sadece bir uyarıcı ya da tepki olarak tanımlamak yeterli değildir. Çünkü stres hem birey hem de çevrenin etkileşimi sonucu ortaya çıkar. Bireyin stres düzeyi, çevreden algıladığı talepler ve kişinin sahip olduğu başa çıkma kapasitesinin ilişkisinin bir sonucudur (Kaya, 2018). Bu model bilişsel değerlendirmeler ve başa çıkma olmak üzere iki kavrama odaklanır. Bilişsel değerlendirme, kişinin çevresinde ortaya çıkan bir durumu, kendi iyi oluşuyla ile bir ilişkisinin olup olmadığını değerlendirmesidir. Burada birey yaşadığı durumun kendisi üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğuna karar verir. Birincil ve ikincil değerlendirme olmak üzere iki tip bilişsel değerlendirme vardır. Birincil değerlendirmede birey deneyimlediği yaşam olayının kendisi üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu

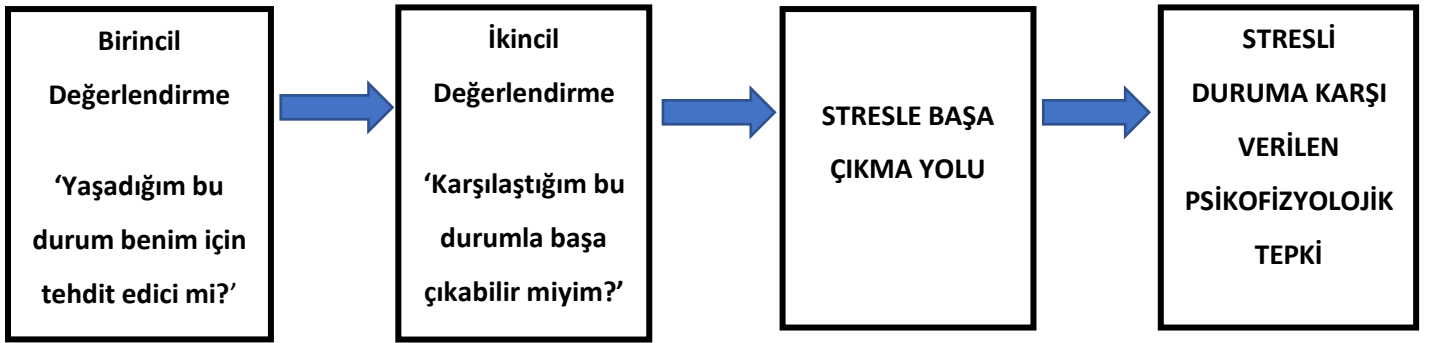
değerlendirir. Eğer durum bireyin kendisi ile ilişkili ise ikincil değerlendirme gerçekleşir. İkincil değerlendirmede birey yaşadığı stres ile baş etme yollarını arar. İkincil değerlendirme sırasında üç tane alt değerlendirme tipinden bahsedilebilir. Bunlar, zarar/kayıp, tehdit/mücadele değerlendirmesi ve kendi kaynakları bakımından değerlendirmedir. Zarar/kayıp değerlendirmesi, bireyin kendisinin deneyimlediği yaşam olayından ne kadar zararlı çıkacağına ilişkin bir değerlendirmedir. Başarılı olunması gereken bir dersten kalmak, sevilen bir yakının kaybı, kendi hayatının tehlike altında olması gibi durumlar zarar/kayıp değerlendirmesine örnek gösterilebilir. Bu değerlendirme biçimi bireyde olumsuz hislere yol açtığı için stres vericidir. Tehdit/mücadele değerlendirmesi ise bireyin geleceğinde ortaya çıkabilecek zararlı ilişkilidir. Tehdit, zararın henüz ortaya çıkmadığı ancak yakın bir dönemde ortaya çıkabileceğini ifade ederken, mücadele, yaşanan stresi kontrol altına almayı ifade eder. Bireyin stresi kendi kaynakları açısından değerlendirmesi ise kişinin kendisinin herhangi bir dış yardım olmadan elindeki mevcut kaynaklarla stresle baş edip edemeyeceğini değerlendirmesidir. Bu kaynaklar, zihinsel ve fiziksel kapasite, zaman, enerji, sosyal beceriler olarak sıralanabilir (Knol ve Brantley, 2021).

Lazarus ve Folkman'ın (1984) Etkileşimsel (Transaksiyonel) Stres ve Başa Çıkma Modeli algılanan stres bağlamında incelendiğinde bilişsel değerlendirmeler kavramının oldukça önemli olduğu şeklinde düşünülmektedir. Çünkü bireylerin gerçekleştirdiği birincil ve ikincil değerlendirmeler aracılığı ile stresle baş edeceği ya da edemeyeceği şeklinde bir algı geliştirdiği şeklinde düşünülmektedir. Örneğin, bir bireyin yağmur başladığında 'Ne güzel yağmur başladı, etraf mis gibi kokacak' şeklinde bir bilişsel değerlendirmeye sahip olurken, diğer bir bireyin 'Bu yağmur da nereden çıktı şimdi her yer çamur olacak' şeklinde birincil değerlendirmeye sahip olduğunu düşünelim. İkinci bireyin yağmur yağması olayı karşısında algıladığı stres daha yüksek olması beklenebilmektedir.

Etkileşimsel stres modelindeki ikinci önemli kavram ise baş etmedir. Bilişsel değerlendirmeler bireyin sadece hangi seviyede strese sahip olacağını değil buna ek olarak nasıl bir başa çıkma yönteminin kullanılacağını da belirler. Stres ile başa çıkma, herhangi bir yaşam olayının bireyin kendisinde ortaya çıkardığı gerilimi azaltmak veya

ortadan kaldırmak için gösterdiği duygusal, zihinsel ve davranışsal tepkilerin toplamı olarak tanımlanabilir. Başa çıkmanın iki temel işlevi vardır. Bunlar, duyguların düzenlenmesi ve stresi ortaya çıkaran sorunun kontrol altına alınması işlevleridir. İlk işlevi sağlayan başa çıkma stratejisi duygusal odaklı başa çıkma, ikincisi ise problem odaklı başa çıkma olarak adlandırılmıştır. Problem odaklı başa çıkma stresi yaratan durumu doğrudan mantıksal analiz yaparak kontrol almaya çalışan bir başa çıkma stratejisidir. Aktif bir süreçtir ve eyleme yöneliktir. Duygusal odaklı başa çıkma ise stresli yaşam olaylarının yol açtığı olumsuz hislere odaklanır. Daha pasif bir yapısı vardır (Gül ve diğerleri, 2016). Daha sonra yapılan çalışmalar (örn: Hocking ve Lochman 2005) bu iki başa çıkma yolunun bütünleştirildiği sosyal destek arayarak başa çıkmayı da ele almıştır.

Savcı ve Aysan'ın (2014) yaptığı araştırma sonucuna göre, bireylerin algıladığı stres düzeyi ile stresle başa çıkma yolları arasında pozitif yönlü bir ilişki söz konusudur. Bu araştırma sonucuna göre, algılanan stres düzeyi arttıkça bireylerin stresten kaçınma ve sorumluluğu kendine alma düzeyleri de yükselmektedir.

Şekil 2.1. Etkileşimsel Stres Modelinin Şematik Gösterimi

2.4. Algılanan Stres ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Algılanan stres düzeyi değişkeni birçok diğer psikolojik değişken ve psikopatoloji ile ilişkilidir. Örneğin, Schfrinn ve Nelson (2010) yaptıkları araştırma sonucunda algılanan stres ile mutluluk düzeyleri arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğunu rapor etmişlerdir.

Ng ve Jeffrey (2003) yaptıkları araştırma sonucunda ise sağlık davranışları ile algılanan stres arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu araştırma sonucunda algılanan stres ile yüksek kalorili yemek yeme, daha az egzersiz yapma, sigara içme ve sigara bırakmada düşük öz yeterlilik arasında ilişki olduğu bulunmuştur.

Rusli ve diğerlerinin (2008) yaptıkları araştırma sonucuna göre algılanan stres düzeyi ile depresyon, kaygı, sosyal ilişkiler, fiziksel sağlık ve çevresel koşullar arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur.

Literatür incelendiğinde algılanan stres düzeyinin demografik özelliklere göre de değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Örneğin, Lim ve diğerlerinin (2018) yapmış olduğu araştırma sonucuna göre, algılanan stres düzeyi kadınlarda daha yüksek bulunmuştur. Hara ve diğerlerinin (2014) yaptıkları araştırmada ise erkeklerde yaştan algılanan stres ile ilişkili olduğunu rapor ederken, kadınlarda yaştan algılanan stres ile ilişkili olmadığını rapor etmişlerdir.

2.5. Sosyal Medya Bağımlılığı

Bağımlılık, bireyin herhangi bir nesneye ya da soyut bir olguya karşı gösterdiği yoğun istek ya da arzu olarak tanımlanabilmektedir. Bağımlılık alkol, sigara, kafein, uyuşturucu gibi somut bir nesneye karşı geliştirilebilirken aynı zamanda onaylanma, sevgi ya da ilgi gibi soyut bir olguya karşı da geliştirilebilir. Teknolojinin hızla gelişiminden dolayı günümüzde gittikçe artan bir bağımlılık türü daha gelişmektedir. Bu bağımlılık türü sosyal medya bağımlılığı ya da problemli sosyal medya kullanımı olarak adlandırılmaktadır. Sosyal medya bağımlılığı genel anlamda sürekli sosyal medyayı düşünme, sosyal medyaya ulaşılamadığında yoksunluk belirtileri gösterme, sosyal medyada planlanandan daha uzun vakit geçirme, sosyal medya uğraşı nedeniyle kişisel hayatta problemler yaşama olarak tanımlanabilmektedir. Bağımlılık geliştiren bireylerde belirgin olarak ortaya çıkan birkaç tane ortak özellik bulunmaktadır. Bağımlılık geliştirilen nesneye ulaşılamadığında ortaya çıkan öfke patlamaları, sıkıntı hali ve yoksunluk belirtileri bu ortak özelliklerden birkaç tanesidir. Örneğin, alkol bağımlısı bir bireyin alkolden uzak kaldığı zamanlarda ya da alkole ulaşımının engellendiği durumlarda saldırganlık davranışları göstermesi beklenebilmektedir.

Sosyal medya bağımlılığı söz konusu olduğunda bu durumla benzer şekilde davranışsal tepkilerin verildiği önceki çalışma bulgularıyla desteklenmektedir (Zivnуска ve diğerleri, 2019).

Literatür incelendiğinde sosyal medya bağımlılığı ile ilgili çalışmaların internet bağımlılığı üzerinden ele alındığı görülmektedir (örn: Ünlü, 2018). Bu durumun temel sebebi sosyal medyayı aktif olarak kullanan bireylerin o anda aynı zamanda internette de aktif olmasıdır. İnternet bağımlılığı ve sosyal medyanın bu ortak noktasından dolayı literatürde internet bağımlılığı için geçerli olan tanı kriterlerinin sosyal medya bağımlılığı için de kullanılabileceği şeklinde düşünülmektedir. Sosyal medya bağımlılığı ya da internet bağımlılığı diğer birçok bağımlılık türleriyle ortak tanı kriterleri gösterse de DSM 4 ya da DSM 5'te bir psikolojik bozukluk tanısı olarak ele alınmamaktadır. Bu durumdan dolayı Young ve Rogers (1998) DSM 4 içinde bulunan patolojik kumar oynama psikolojik rahatsızlığını esas alarak internet bağımlılığına yönelik birtakım tanı kriterleri oluşturmuştur. Bu tanı kriterleri şu şekilde sıralanabilmektedir:

- İnternete yönelik aşırı zihinsel uğraş
- İnternete bağlı kalma zamanında artışa ihtiyaç duyma
- İnternet kullanımını düşürmek için başarısız girişimlerde bulunma
- İnternetin olmadığı durumlarda yoksunluk belirtileri gösterme
- İnternetin aşırı kullanımı nedeniyle kişisel ilişkiler, iş ya da okul yaşantısında problemler yaşama
- İnternette geçirilen süre hakkında yalan söyleme
- İnternet kullanım sürecinde umutsuzluk, suçluluk, kaygı ya da depresif duygular gibi duygulanımlar yaşama

2.5.1. Sosyal Medya Kullanım Yaygınlığı

Teknolojinin gelişimi beraber sosyal medya hesaplarına ulaşım imkânı da daha kolay hale gelmiştir. Bireyler internetin olduğu her yerden bilgisayar, telefon ya da tablet gibi cihazlarla sosyal medya hesaplarına ulaşmaları mümkündür. Bireylerin sosyal medya hesaplarına ulaşması konusunda yaşadığı bu kolaylık günümüzde sosyal medya

kullanımını oldukça yaygın hale getirmiştir. Ülkemizde de sosyal medya kullanımının artan yaygınlığını istatistiksel verilerle görmek mümkündür. Örneğin, Türkiye Dijital İstatistiksel Göstergesi'ne (2018) diğer bir adıyla Dijilopedi'ye göre, 81 milyon nüfusa sahip Türkiye'nin 54,3 milyonu (%67) interneti, 51 milyonu (%51) sosyal medyayı kullanmaktadır. Sosyal medyayı kullanan 44 milyon kişi aktif sosyal medya kullanıcısıdır.

Dünya genelinde sosyal medya kullanımının yaygınlığına bakıldığında ise We are Social ve Hootsuite'in raporuna göre, 3,8 milyar kişi aktif olarak sosyal medya hesabı kullanmaktadır. 2020 yılında yayınlanan bu rapora göre, sosyal medya kullanımı 2019 yılına göre 321 milyon kişi (%9,2) artış göstermiştir. Bu raporun artan sosyal medya kullanımının ve buna bağlı olarak gelişebilecek sosyal medya bağımlılığını net şekilde gösteren bir sonuç olduğu şeklinde düşünülmektedir.

2.5.2. Sosyal Medya Bağımlılığı Etiyolojisi

Sosyal medya bağımlılığının etiyolojisi incelendiğinde internet bağımlılığı etiyolojisiyle birçok benzerlik gösterdiği görülmektedir. Hem sosyal medya bağımlılığı hem de internet bağımlılığının geliştirilmesinde birçok faktör söz konusudur. Bu faktörler, psikolojik, sosyal ya da aile ilişkileri kaynaklı ortaya çıkabilmektedir. Psikolojik faktörler incelendiğinde sosyal medya bağımlılığının benlik saygısı (Yüksel-Şahin ve Öztoprak, 2019), öz kontrol (Ekşi ve diğerleri, 2018), bağlanma biçimleri (Arienzo ve diğerleri, 2019) ve kişilik tipleri (Dalvi-Esfahani ve diğerleri, 2021) gibi değişkenlerle ilişkili olduğu görülmektedir.

Sosyal medya bağımlılığının gelişiminde sosyal faktörler incelendiğinde sosyal beceri eksikliğinin vurgulandığı görülmektedir. Örneğin, Akbari ve diğerleri (2021) sosyal medya bağımlılığına benzer tanı kriterlerine sahip olan bilgisayar bağımlılığı ile ilgili bir araştırma yapmışlardır. Bilgisayar bağımlılığı ile sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada bilgisayar bağımlılığı düşük düzeyde olan bireylerin sosyal beceri düzeyi daha yüksek bulunmuştur.

Sosyal medya bağımlılığının gelişiminde rol oynayan diğer bir faktörün aile ilişkileri olduğu söylenebilir. Yayman ve Bilgin'in (2020) yapmış olduğu araştırma sonucuna göre, sosyal medya bağımlılığı ve sağlıksız aile ilişkileri arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki söz konusudur.

2.5.3. Sosyal Medya Bağımlılığı ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Literatür incelendiğinde sosyal medya bağımlılığı ile birçok psikopatoloji arasında ilişki olduğu görülmektedir. Örneğin, Kırcaburun (2016) gerçekleştirdiği araştırmasında sosyal medya bağımlılığının depresyonu direkt olarak yordadığı sonucuna ulaşmıştır.

Baltacı (2019) yaptığı araştırmasında sosyal medya bağımlılığı, sosyal kaygı ve yalnızlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu araştırma sonucuna göre, sosyal medya bağımlılığı ile sosyal kaygı ve yalnızlık arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer bir ifade ile bireylerin sosyal medya bağımlılığı yükseldikçe sosyal kaygı ve yalnızlık düzeyleri de yükselmektedir.

Duradoni ve diğerleri (2020) yapmış olduğu çalışmada ise bireylerin kişisel iyi oluşları ile sosyal medya bağımlılığı arasında bir ilişki olup olmadığını araştırmışlardır. Bu araştırma sonucuna göre, sosyal medya bağımlılığı ile kişisel iyi oluş arasında negatif yönde bir ilişki söz konusudur. Bu sonuç sosyal medya bağımlılığı yükseldikçe bireylerin kişisel iyi oluş düzeylerinin azaldığını göstermektedir.

Literatür incelendiğinde sosyal medya bağımlılığının birçok psikopatoloji ile ilişkili olmasının yanı sıra aynı zamanda birçok demografik değişkene göre de farklılaştığı görülmüştür. Örneğin, Su ve diğerlerinin (2020) yapmış olduğu araştırma sonucuna göre, kadınlarda sosyal medya bağımlılığı anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur. Abbasi'nin (2019) yapmış olduğu araştırma sonucuna göre ise yaş değişkeni, romantik ilişkiler ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide aracı bir rol oynamaktadır.

2.6. Depresyon

Bireylerin deneyimledikleri olumsuz olaylar karşısında en yaygın olarak geliştirdikleri psikolojik rahatsızlıkların başında depresyon gelmektedir. Depresyon konusuna yönelik çeşitli tanımlamalar olsa da genel olarak bireyin sürekli olarak üzüntü halinde olduğu, düşünce, duygu ve davranışlarını etkilediği ve hayattan haz almayı sınırlandıran bir psikolojik rahatsızlık olarak tanımlanabilmektedir (LeMoult ve Gotlib, 2019). Yeğin (Majör) depresyon bozukluğu DSM 5 tanı kriterleri şu şekildedir (DSM V5 2013):

A. Aynı iki haftalık dönem boyunca, aşağıdaki belirtilerden beşi (ya da daha çoğu) bulunmuştur ve önceki işlevsellik düzeyinde bir değişiklik olmuştur; bu belirtilerden en az biri ya (1) çökkün duygudurum ya da (2) ilgisini yitirme ya da zevk almamadır.

Not: Açıkça başka bir sağlık durumuna bağlı belirtileri kapsamayın.

1. Çökkün duygudurum, neredeyse her gün, günün büyük bir bölümünde bulunur ve bu durumu ya kişinin kendisi bildirir (örn. üzüntülüdür, kendini boşlukta hisseder ya da umutsuzdur) ya da bu durum başkalarınca gözlenir (örn. ağlamaklı görünür). (Not: Çocuklarda ve ergenlerde kolay kızan bir duygudurum olabilir.)

2. Bütün ya da neredeyse bütün etkinliklere karşı ilgide belirgin azalma ya da bunlardan zevk almama durumu, neredeyse her gün, günün büyük bir bölümünde bulunur (özel anlatıma göre ya da gözlemle belirlenir).

3. Kilo vermeye çalışmıyorken (diyet yapmıyorken) çok kilo verme ya da kilo alma (örn. bir ay içinde ağırlığının %5'inden daha çok olan bir değişiklik) ya da neredeyse her gün, yeme isteğinde azalma ya da artma. (Not: Çocuklarda beklenen kilo alımını sağlayamama göz önünde bulundurulmalıdır.)

4. Neredeyse her gün, uykusuzluk çekme ya da aşırı uyuma.

5. Neredeyse her gün, psikodevinsel kışkırtma (ajitasyon) ya da yavaşlama (başkalarınca gözlenebilir; yalnızca, öznel, dinginlik sağlayamama ya da yavaşladığı duygusu taşıma olarak değil).

6. Neredeyse her gün, bitkinlik ya da içsel gücün kalmaması (enerji düşüklüğü).

7. Neredeyse her gün, değersizlik ya da aşırı ya da uygunsuz suçluluk duyguları (sanrısallık olabilir) (yalnızca hasta olduğundan ötürü kendini kınama ya da suçluluk duyma olarak değil).

8. Neredeyse her gün, düşünmekte ya da odaklanmakta güçlük çekme ya da kararsızlık yaşama (öznel anlatıma göre ya da başkalarınca gözlenir).

9. Yineleyici ölüm düşünceleri (yalnızca ölüm korkusu değil), özel eylem tasarlamaksızın yineleyici kendini öldürme (intihar) düşünceleri ya da kendini öldürme girişimi ya da kendini öldürmek üzere özel bir eylem tasarlama.

B. Bu belirtiler klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, işle ilgili alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında işlevsellikte düşmeye neden olur.

C. Bu dönem, bir maddenin ya da başka bir sağlık durumunun fizyolojiyle ilgili etkilerine bağlanamaz.

Not: A-C tanı ölçütleri bir yeğin depresyon dönemini oluşturur.

Not: Önemli bir yitim (kayıp) (örn. yas, batkınlık [parasal çöküntü], doğal bir yıkım sonucu yitirilenler, önemli bir hastalık ya da yetiyitimi) karşısında gösterilen tepkiler arasında, A tanı ölçütünde belirtilen, yoğun bir üzüntü duygusu yaşama, yitimle ilgili düşünüp durma, uykusuzluk çekme, yeme isteğinde azalma ve kilo verme gibi belirtiler olabilir ve bunlar da bir depresyon dönemini andırabilir. Bu gibi belirtiler anlaşılabilir ya da yaşanan yitime göre uygun bulunabilirse de önemli bir yitime olağan tepkinin yanı sıra bir yeğin depresyon döneminin de olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu karar, kişiden alınan öykünün ve yitim bağlamında yaşanan acının kültürel ölçülere göre dışavurumunun değerlendirilmesini gerektirir.

D. Yeğın depresyon döneminin ortaya çıkışı şizoduygulanımsal bozukluk, şizofreni, şizofrenimsi bozukluk, sanrılı bozukluk ya da şizofreni açılımlı kapsamında ve psikozla giden tanımlanmış ya da tanımlanmamış diğ r bozukluklarla daha iyi açıklanamaz. E. Hiçbir zaman bir mani dönemi ya da bir hipomani dönemi geçirilmemiştir.

Not: Mani benzeri ya da hipomani benzeri dönemler maddenin yol açtığı d nemlerse ya da başka bir sağlık durumunun fizyolojiyle ilgili etkilerine bağlanabiliyorsa bu dışlama uygulanmaz.

2.6.1. Depresyonun Epidemiyolojisi

Depresyon rahatsızlığının epidemiyolojisi ölçüm kaynaklarının çeşitliliğinden ve örneklem farklılıklarından dolayı geniş bir yelpazede ele alınabilmektedir. Bununla birlikte, yapılan çalışmalar depresyonun hayat boyu yaygınlık yüzdesinin kadınlarda %10-25, erkeklerde %5-12 arasında olduğunu göstermektedir (Akıskal, 2005). Depresyonun yaygınlığını belirleyen birçok faktör bulunmaktadır. Cinsiyet (Savrun, 1999), yaş (Antony, 1991), stresli bir yaşama sahip olup olmama ( nal ve diğ rleri, 2002), medeni durum ve sosyo-ekonomik düzey, bireyin ailesinde depresyon öyküsü bulunması ve işsizlik (Işık ve diğ rleri, 2013), gelir ve eğitim düzeyi (Doğan ve diğ rleri, 1995), kent ya da kırsal bir yerleşim merkezinde yaşama (Kessler, Megonagle ve Nelson, 1994) ya da düşük benlik saygısı ve sosyal beceri eksikliği gibi psikolojik değişkenler ( nal ve  zcan, 2000) bu faktörler arasındadır.

2.6.2. Depresyonun Etiyolojisi

Depresyon rahatsızlığının neden ortaya çıktığı incelendiğinde birçok faktörün depresyon gelişiminde ve sürdürülmesinde rol oynadığı görülmektedir. Biyolojik etmenler, psikolojik etmenler, sosyal ya da aile ilişkileri kaynaklı etmenler bu faktörlerden bazılarıdır. Depresyonun ortaya çıkmasının etkili olan biyolojik faktörler incelendiğinde serotonin, dopamin, norepinefrin ve GABA n rotransmitterlerinin araştırıldığı çalışmaların ön plana çıktığı görülmektedir ( rn: Balcıoğlu, 1999).

Depresyonun ortaya çıkmasında etkili olan psikolojik faktörler incelendiğinde düşük benlik saygısı (Shah ve diğ rleri, 2020) bağlanma stilleri (Brophy ve diğ rleri, 2020),

yaşam kalitesi (Silpa-Archa ve diğerleri, 2020), stres düzeyi (Hammen, 2005), problem çözme becerisi (Çam, 1998) ve sosyal destek (Ren ve diğerleri, 2018) gibi birçok değişkenin önemli rol aldığı söylenebilir.

Depresyonun gelişiminde etkili olan sosyal ve aile ilişkileri faktörüne bakıldığında ise aile içinde yaşanan çatışmaların, ebeveynlerin işlevsel olmayan davranışlarının ve sosyal beceri yetersizliğinin ön plana çıktığı görülmektedir (Misawa ve Kondo, 2019). Örneğin, Eryüksel ve Akün'ün (2003) yapmış olduğu araştırmada aile içinde daha fazla çatışma ve anlaşmazlık yaşayan ebeveynlerin daha fazla depresif belirtiler gösterdiği rapor edilmiştir.

2.6.3. Depresyonla İlgili Yapılan Araştırmalar

Depresyona yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde depresyon rahatsızlığının diğer birçok fiziksel ve psikolojik bozukluk ile ilişkili olduğu görülmüştür. Örneğin, Karadağ ve Sölpük (2018) yaptıkları meta analiz çalışmasında depresyon ve kaygı arasında güçlü bir ilişki olduğu sonucunu rapor etmişlerdir.

Gorman ve Coplan (1996) yaptıkları araştırmada ise panik bozukluk tanısı almış bireylerin yarısının aynı zamanda majör depresyon rahatsızlığını da geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Castellani ve diğerleri (2018) yaptıkları çalışmada fiziksel sağlık ve depresyon arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna ek olarak, fiziksel sağlık ve depresyonun komorbid şekilde geliştiği vurgulanmıştır.

Yapılan araştırmalar depresyonun obsesif kompulsif bozukluk (Goodwin, 2015), bipolar (Kato, 2007), stres kaynaklı bozukluklar (Fullerton ve diğerleri, 2004), şizofreni (Huang ve diğerleri, 2010) gibi birçok psikolojik ve psikiyatrik bozukluklar ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

2.7. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri, Sosyal Medya Bağımlılığı ve Depresyon İlişkisi

Sosyal medya bağımlılığı konusunda yapılan araştırmacılar son zamanlarda karanlık üçlü kişilik özellikleri gibi kişilik yapılarıyla çalışmaya başlamışlardır (örn: Demircioğlu ve Köse, 2018; Jonason ve Griffiths, 2018; Tahoon, 2020). Son zamanlarda araştırmacılar, sosyal medya uygulamalarının bireylerin kendi profillerini geliştirmesi, diğer kişilerle iletişim kurarken bir araç olarak kullanılması gibi sebeplerle sosyal medya platformlarının kullanımında karanlık üçlü kişilik özellikleri yani narsisizm, makyavelizm ve psikopati araştırılmaya başlamışlardır. Literatür incelendiğinde karanlık üçlü kişilik özellikleri ile sosyal medya bağımlılığı ya da problemli sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların bulunduğu görülmüştür. Örneğin, Kırcaburun ve diğerlerinin (2018) yapmış olduğu araştırmada problemli sosyal medya kullanımı ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu araştırma sonucuna göre, karanlık kişilik özelliklerinden makyavelizm ve narsisizmin problemli sosyal medya kullanımı üzerine direkt bir etkisi söz konusudur. Sanecka (2017) ise yaptığı araştırmada karanlık üçlü kişilik özellikleri ile sosyal medya platformlarında paylaşım yapma, özçekim gerçekleştirme gibi davranışlar arasındaki ilişki incelemiştir. Elde edilen sonuçlara göre, karanlık üçlü kişilik özelliklerinin hepsi ile sosyal medya platformlarında paylaşım yapma arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Wong ve diğerlerinin (2020) yaptıkları araştırmada ise karanlık üçlü kişilik özelliklerinden makyavelizm ve psikopati ile sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif yönde bir ilişki bulunurken, narsisizm ve sosyal medya bağımlılığı arasında herhangi anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Tüm bu araştırmaların ışığında karanlık üçlü kişilik özelliklerinin en az bir tanesinin sosyal medya bağımlılığı ile anlamlı bir ilişkisi olduğu söylenebilir.

Karanlık üçlü kişilik özellikleri ve depresyon arasında yapılan araştırmalar incelendiğinde ise iki değişken arasında bir ilişki olduğunu söylemem mümkündür. Shih ve diğerlerinin (2019) yaptığı araştırma sonucuna göre, karanlık üçlü kişilik özelliklerinin tümü depresif belirtiler ile negatif yönde bir ilişkiye sahiptir. Gómez ve diğerlerinin (2019) yaptığı araştırmaya göre ise karanlık üçlü kişilik özellikleri

depresyonun ortaya çıkmasında etkili olan bir faktördür. Bu sonuçlar karanlık üçlü kişilik özellikleri ve depresyon arasında anlamlı bir ilişki olduğuna işaret etmektedir.

Sosyal medya bağımlılığı ile depresyon arasında yapılan çalışmalara bakıldığında bu iki değişken arasında bir ilişki olduğu ve sosyal medya bağımlılığının depresyonu anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir. Örneğin, Haand ve Shuwang (2020) yapmış oldukları araştırmada sosyal medya bağımlılığı ile depresyon arasında pozitif yönde bir ilişki bulmuştur ve sosyal medya bağımlılığının depresyonu yordayıcı bir nitelikte olduğunu belirtmişlerdir. De Choudhury ve diğerlerinin (2013) yapmış olduğu diğer bir araştırmada ise daha önce belirtilen araştırma bulgularıyla benzer olarak sosyal medya bağımlılığı ve depresyon arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak, bu çalışmalar sosyal medya bağımlılığı ve depresyon arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

2.8. Algılanan Stres, Sosyal Medya Bağımlılığı ve Depresyon İlişkisi

Algılanan stres düzeyi ile sosyal medya bağımlılığı arasında yapılan araştırmalar bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Örneğin, Wartberg ve diğerleri (2021) yaptığı araştırmada algılanan stres düzeyi ile sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç algılanan stres düzeyi yükseldikçe sosyal medya bağımlılığının da yükseldiğini göstermektedir. Hou ve diğerlerinin (2019) yaptığı diğer bir çalışmada benzer olarak problemli sosyal medya kullanımı ile algılanan stres düzeyi arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Oliva ve diğerleri (2018) Facebook kullanımı ile algılanan stres düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu araştırma sonucuna göre Facebook kullanımı ile algılanan stres düzeyi arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Algılanan stres ve depresyon arasındaki ilişkiye bakıldığında ise iki değişken arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğunu söylemek mümkündür. Arslan (2018) algılanan stres ve depresyon arasında yaptığı araştırma bu düşüncüyü desteklemektedir. Yapılan bu araştırmada algılanan stres ve depresyon düzeyleri arasında pozitif yönlü ve orta güçte bir ilişki bulunmuştur. Bergdahl ve Bergdahl'ın (2002) yaptığı araştırma sonucu

da benzer olarak algılanan stres ve depresyon düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Sunulan tüm çalışma bulguları birlikte incelendiğinde söz konusu çalışmada kullanılan tüm değişkenlerin birbirleriyle ilişki içinde olduğu görülmekte ve bu nedenle araştırmaya dahil edilebileceği şeklinde değerlendirilmektedir.

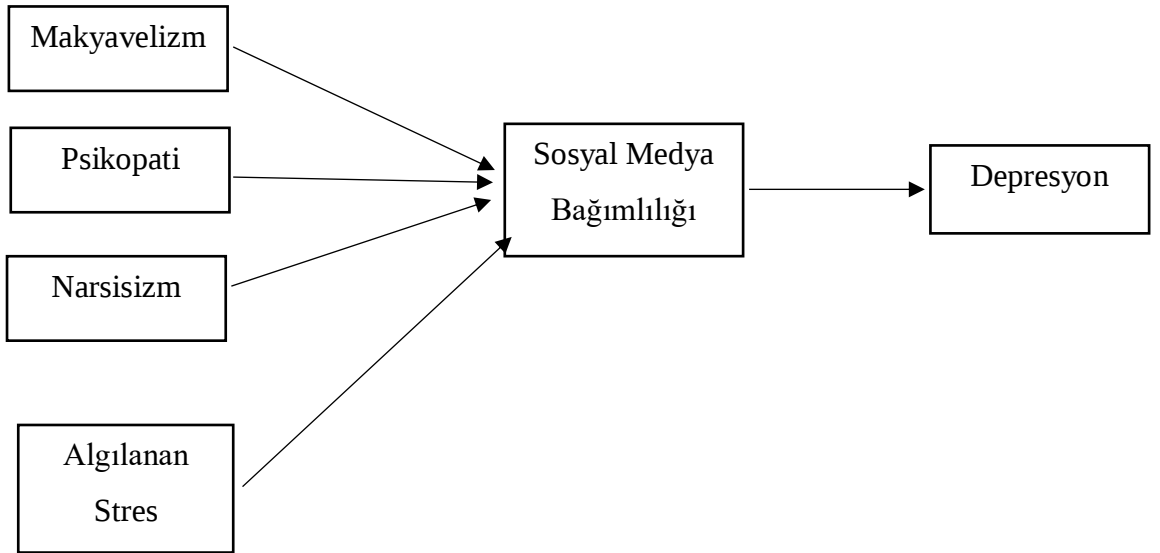

BÖLÜM 3

ÖLÇÜM MODELİ VE MODELİN KURAMSAL ALTYAPISI

3.1. Ölçüm Modeline Yönelik Bilgiler

Yapısal eşitlik modelinde çeşitli stratejiler mevcuttur. Örneğin, alternatif modeller stratejisinde değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklayan birden fazla model arasından verinin en çok desteklediği model seçilir. Bu çalışmada ise doğrulayıcı modelleme stratejisi kullanılacaktır. Bu stratejiye göre, araştırmacı tek bir model belirler ve verilerinin onu destekleyip desteklemediğine ilişkin analizlerini gerçekleştirir. Yapısal eşitlik modelinde en kritik nokta oluşturulan modellerin mutlaka çok sağlam bir teorik alt yapısı olması gerektiğidir. Bu çalışmada karanlık üçlü kişilik özellikleri, algılanan stres, sosyal medya bağımlılığı ve depresyon arasındaki ilişkiyi gösteren ölçüm (araştırma) modeli Şekil 6.'da gösterilmektedir. Ayrıca sunulan ölçüm modelinin kuramsal altyapısı da bu kısımda verilmektedir.

Şekil 3.1. Ölçüm (Araştırma) Modeli

Şekil 3.1’de yapılan araştırmanın ölçüm modeli gösterilmektedir. Bu modele göre, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve algılanan stres değişkenleri sosyal medya bağımlılığı değişkenini yordamakta ve sosyal medya bağımlılığı değişkeni de depresyon değişkenini yordamaktadır. Dolayısıyla bu modelde karanlık üçlü kişilik

özellikle ve algılanan stres değişkenlerinin bağımsız değişken, sosyal medya bağımlılığı değişkeninin aracı bağımlı değişken ve depresyon değişkeninin ise bağımlı değişken olduğu söylenebilir.

Model oluşturulurken esas alınan temel kuramsal yaklaşım Stres Yatkınlık Modeli'dir. Stres yatkınlık modeline göre, psikolojik bir rahatsızlığın ortaya çıkmasında genetik gibi bireysel faktörler ve maruz kalınan stres düzeyi olmak üzere iki temel unsur vardır. Genetik çalışmalarının gerçekleştirilmesi oldukça güç olduğundan diğer bir bireysel faktör olan kişilik yapısı temel alınmıştır. Kişilik yapısı ile algılanan stres düzeyinin sosyal medya bağımlılığı aracı etkisi ile depresyon psikopatolojisini ortaya çıkardığı şeklinde değerlendirilmektedir.

Ayrıca modelde bağımsız değişken olarak kullanılan karanlık üçlü kişilik özellikleri kendi başına bir kuramdır ve 'Karanlık Üçlü Kuramı' olarak adlandırılmaktadır (Yurdakul, 2019). Bu kuram kişiliğin istenmeyen yönlerini açıklamaktadır. Bu kurama göre, karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip bireyler dürtü kontrolü ya da öz denetim gibi becerileri sağlamakta yetersiz kalmaktadırlar (Jonason ve diğerleri, 2009). Sosyal medya bağımlılığı için de geçerli olan bağımlılık patolojisinin belirgin özelliklerinden bir tanesi bağımlı olunan nesneye karşı denetim sağlamada yaşanan zorluktur. Dolayısıyla Karanlık Üçlü Kuramı ile bağımlılık kriterlerinin birbiriyle paralellik gösterdiği ve sunulan ölçüm modeli kapsamında kullanılabileceği şeklinde düşünülmektedir.

Buna ek olarak, sosyal medya bağımlılığı ve depresyon ilişkisinde Beck Depresyon Modeli çerçevesinde ele alınmıştır. Bu modele göre, bireylerin düşünce yapısını kendileri, gelecekleri ve dünya hakkındaki görüşleri oluşturur. Bu üç boyutlu yapıya bilişsel üçlü denir. Bilişsel üçlüye göre kişi kendisini ve çevresini olumsuz olarak değerlendirir (Erarslan ve Işıklı, 2019). Sunulan araştırmada kendileri, gelecekleri ve dünya hakkındaki görüşleri olumsuz olan bireylerin sosyal medya bağımlılığının daha yüksek olacağı şeklinde düşünülmektedir.

Sonuç olarak, yapılan bu araştırmada kuramsal çerçeve olarak Stres Yatkınlık Modeli, Karanlık Üçlü Kuramı ve Beck Depresyon Modeli esas alınmıştır.

BÖLÜM 4

YÖNTEM

Araştırmanın bu kısmında yöntemsel bilgiler ve verilerin analizinde hangi istatistiksel analizlerin kullanılacağı sunulacaktır. İlk olarak, çalışma grubunun özellikleri ve veri toplama araçlarının nasıl uygulanacağını bilgisi verilecektir. Daha sonra veri toplama araçları açıklanacak ve ölçeklerin geçerlik ve güvenirlik ölçütleri tartışılacaktır. Son olarak araştırmada toplanan veriler için hangi analizlerin kullanıldığı aktarılacaktır.

4.1. Araştırma Örneklemi ve Uygulama

Araştırmaya Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ikamet eden 18-60 yaş arasında bulunan 320 yetişkinlik çağında olan katılımcı dahil edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçekler katılımcılara Covid-19 salgını nedeniyle online bir şekilde uygulanmıştır. Ölçeklerin oluşturulması için 'Google Dökümanlar' platformu kullanılmıştır. Bu platformda sırasıyla katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu, sosyo-demografik bilgi formu, Karanlık Üçlü Ölçeği, Algılanan Stres Ölçeği, Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkinlik Formu ve Beck Depresyon Envanteri sunulmuştur. Katılımcılar bu form ve ölçekleri bilgisayar üzerinden doldurduktan sonra araştırmacıya göndermiştir. Katılımcılara ölçekler sunulmadan önce bilgilendirilmiş onam formunda araştırmanın gönüllük esasına bağlı olarak gerçekleştirileceği bilgisi verilmiştir.

4.2. Veri Toplama Araçları

Katılımcıların karanlık üçlü kişilik özellikleri, algılanan stres, sosyal medya bağımlılığı ve depresyon düzeylerini belirlemek amacıyla Karanlık Üçlü Ölçeği, Algılanan Stres Ölçeği, Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkinlik Formu ve Beck Depresyon Envanteri katılımcılara sunulmuştur. Ayrıca katılımcılara cinsiyet, yaş, medeni durum... gibi bilgilerini almak için kişisel bilgi formu da verilmiştir.

4.2.1. Karanlık Üçlü Ölçeği

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların karanlık üçlü kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla orijinal formu Jonasan ve Webster (2010) tarafından geliştirilen, Türkçe uyarlama çalışması Eraslan ve diğerleri (2015) tarafından yapılan ölçekte toplam 12 madde bulunmaktadır. Ölçekte makyavelizm, narsisizm ve psikopati olmak üzere toplamda 3 boyut bulunmaktadır. Ölçekte bulunan ilk 4 madde makyavelizmi, ardından gelen 4 soru (5, 6, 7, 8) psikopatiyi ve son 4 soru (9, 10, 11, 12) narsisizmi temsil etmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında Cronbach Alfa katsayı değeri narsisizm, psikopati ve makyavelizm için sırasıyla .87, .71 ve .79 olarak saptanmıştır. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır ve ölçekten alınan toplam puan yükseldikçe karanlık üçlü kişilik özelliklerinin de düzeyi yükselmektedir. Yapılan tez çalışmasında ise Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği toplam puanı, makyavelizm, psikopati ve narsisizm alt boyutları için Cronbach Alfa katsayı değerleri sırasıyla .86, .75, .72 ve .88 olarak saptanmıştır.

4.2.2. Algılanan Stres Ölçeği

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların algılanan stres düzeyini belirlemek amacıyla orijinal formu Cohen, Kamarck ve Mermelstein (1983) tarafından geliştirilen, Türkçe uyarlama çalışması Eskin, Harlak, Demirkıran ve Dereboy (2013) tarafından yapılan ölçekte toplam 14 madde bulunmaktadır. Ölçek 5'li likert yapıdadır ve ölçekten alınan 11-26 puan aralığı hafif düzey stres düzeyine, 27-41 puan aralığı orta düzey stres düzeyine ve 42-56 puan aralığı şiddetli stres düzeyini göstermektedir. Ölçekte toplam 7 tane (4, 5, 6, 7, 9, 10, 13) ters madde bulunmaktadır. Ölçekten alınan toplam puan yükseldikçe algılanan stres düzeyi de yükselmektedir. Ölçeğin gerçekleştirilen Türkçe uyarlama çalışmasında Cronbach alfa katsayısı .84, test tekrar test güvenirlik katsayısı .87 olarak saptanmıştır. Yapılan tez çalışmasında ise Algılanan Stres Ölçeği toplam puanı için Cronbach Alfa katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır.

4.2.3. Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkinlik Formu

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların sosyal medya bağımlılığı düzeyini belirlemek amacıyla orijinal formu Şahin ve Yağcı (2017) tarafından geliştirilen ölçekte toplam 20 madde bulunmaktadır. Ölçek 18-60 yaş aralığında olan bireylere uygulanabilmektedir. Ölçek 5'li likert yapıdadır ve sanal tolerans ve sanal iletişim olarak 2 alt boyuta sahiptir. Ölçekte bulunan 1-11 arası maddeler sanal tolerans alt boyunu, 12-20 arasındaki maddeler ise sanal iletişim boyutunu temsil etmektedir. Ölçekte 2 tane (5 ve 11) ters madde bulunmaktadır. Ölçekten alınan toplam puan yükseldikçe sosyal medya bağımlılık düzeyi de yükselmektedir. Yapılan tez çalışmasında Sosyal Medya Bağımlılığı-Yetişkinlik Formu toplam puanı için Cronbach alfa katsayı değeri .90 olarak saptanmıştır.

4.2.4. Beck Depresyon Envanteri

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların depresyon düzeyini belirlemek amacıyla orijinal formu Aaron T. Beck (1961) tarafından geliştirilen, Türkçe uyarlama çalışması Hisli (1988) tarafından yapılan ölçekte 21 madde bulunmaktadır. Ölçek 0-3 şeklinde 4'lü likert yapıdadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 0-63 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan 0-9 puan aralığı depresif belirtilerin olmadığını, 10-16 puan aralığı hafif düzeyde depresif belirtileri, 17-24 puan aralığı orta düzeyde depresif belirtileri ve 25 ve üzeri puan ciddi düzeyde depresif belirtileri göstermektedir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır ve ölçekten alınan toplam puan yükseldikçe depresyon düzeyi de yükselmektedir. Yapılan tez çalışmasında Beck Depresyon Envanteri toplam puanı için Cronbach Alfa katsayı değeri .89 olarak hesaplanmıştır.

4.3. Verilerin Analizi

Katılımcılardan toplanacak veriler SPSS 22.0 paket programı ve/veya Lisrel 8.80 veri analizi programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada katılımcıların tanımlayıcı bilgilerini analiz etmek için betimsel analizler, araştırma değişkenlerinin demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve algılanan stres

düzeyinin sosyal medya bağımlılığı aracı etkisinde depresyon üzerinde yordayıcı bir etkisinin olup olmadığını incelemek için ise yol analizi uygulanmıştır. Yol analizi yapısal eşitlik modellemesi içinde yer alan bir analiz biçimidir. Yapısal eşitlik modeline ve yol analizine ilişkin detaylı bilgi Ek-7’de sunulmaktadır. Ayrıca verilerin online (çevrimiçi) toplanması nedeniyle cinsiyet ve medeni durum değişkenleri için gruplar eşit dağılmamıştır. Bu sebeple cinsiyet ve medeni durum değişkenleri için ‘rastgele seçme’ yöntemi uygulanmış ve analizler bu yöntem aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

BÖLÜM 5

BULGULAR

Yapılan tez çalışmasının bu bölümünde oluşturulan hipotezlere yönelik analizler yapılmış ve analiz sonuçları rapor edilmiştir.

5.1. Tanımlayıcı Bilgiler ve Normallik Dağılımına Yönelik Bulgular

Tablo 5.1. Katılımcıların Sosyo-demografik Bilgileri

N=(320)			
		F	%
Cinsiyet	Kadın	241	75,30
	Erkek	79	24,70
Medeni Durum	Bekar	279	87,20
	Evli	41	12,80
Günlük ortalama sosyal medya kullanım saati	1 saatten daha az	29	9,10
	1-3 saat	110	34,40
	3-5 saat	92	28,80
	4-6 saat	72	22,50
	7 saatten daha fazla	17	5,30
Sosyal medya kullanımı (yıl)	3 yıl ya da daha az	36	11,30
	4-6 yıl arası	114	35,60
	7 yıldan daha fazla	170	53,10
Facebook kullanımı	Hiç	152	47,50
	Nadiren	85	26,60
	Ara sıra	44	13,80
	Genellikle	23	7,20
	Her zaman	16	5,00
Twitter kullanımı	Hiç	126	39,40
	Nadiren	37	11,60
	Ara sıra	57	17,80
	Genellikle	60	18,80
	Her zaman	40	12,50
Linkedin kullanımı	Hiç	250	75,60
	Nadiren	29	8,80
	Ara sıra	26	7,50
	Genellikle	14	4,40
	Her zaman	12	3,80
Instagram kullanımı	Hiç	7	2,20
	Nadiren	17	5,30
	Ara sıra	32	10,00
	Genellikle	131	40,90
	Her zaman	133	41,60
Snapchat kullanımı	Hiç	186	58,10
	Nadiren	48	15,00

Ara sıra	30	9,40
Genellikle	30	9,40
Her zaman	26	8,10

Tablo 5.1.'de katılımcılara yönelik sosyodemografik bilgiler sunulmaktadır. Bu tabloya göre, araştırmaya dahil edilen katılımcıların 241'i (%75,30) kadın ve 79'u (%24,70) erkektir. Katılımcıların 279'u (%87,20) bekar, 41'i (%12,80) evlidir. Katılımcıların 29'u (%9,10) günlük ortalama sosyal medya kullanım saatini 1 saatten az olarak belirtirken, 110'u (%34,40) 1-3 saat arasında, 92'si (%28,80) 3-5 saat arasında, 72'si (%22,50) 4-6 saat arasında ve 17'si (%5,30) 7 saatten fazla sosyal medyada vakit geçirdiğini belirtmiştir. Buna ek olarak, katılımcıların 36'sı (%11,30) 3 yıl ya da daha az bir süredir sosyal medya kullanırken, 114'ü (%35,60) 4-6 yıl arasında ve 170'i (%53,10) 7 yıldan daha fazla sosyal medyayı kullandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcıların hangi sosyal medya hesabını daha sık kullandıkları da incelenmiştir. Tablo 3.'e göre, katılımcıların 152'si (%47,50) hiç Facebook kullanmazken, 85'i (%26,60) nadiren, 44'ü (%13,80) ara sıra, 60'ı (%18,80) genellikle ve 16'sı (%5,00) her zaman Facebook'u kullandıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların 126'sı (%39,40) Twitter'ı hiç kullanmamaktadır. Bununla birlikte, 37'si (%11,60) nadiren, 57'si (%17,80) ara sıra, 60'ı (%18,80) genellikle ve 40'ı (%12,50) her zaman Twitter'ı kullandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların LinkedIn sosyal medya platformunu kullanma düzeyleri incelendiğinde ise 250'sinin (%75,60) bu platformu hiç kullanmadığı, 29'unun (%8,80) nadiren, 26'sının (%7,50) ara sıra, 14'ünün (%4,40) genellikle ve 12'sinin (%13,80) her zaman kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 3.'e bakıldığında katılımcıların 7'sinin (%2,20) Instagram platformunu hiç kullanmadığı, 17'sinin (%5,30) nadiren kullandığı, 32'sinin (%10,00) ara sıra kullandığı, 131'inin (%40,90) genellikle kullandığı ve 133'ünün (%41,60) her zaman kullandığı görülmektedir. Ayrıca katılımcıların 186'sının (%58,10) Snapchat uygulamasını hiç kullanmadığı, 48'inin (%15) nadiren kullandığı, 30'unun (%9,40) ara sıra kullandığı, 30'unun (%9,40) genellikle kullandığı ve 26'sının (%8,10) her zaman kullandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5.2. Katılımcıların Yaş Bilgileri

Değişken	$\bar{x}$	SS	Min.	Max.
Yaş	25,10	8,39	18	60

Tablo 5.2.'de araştırmaya dahil edilen katılımcıların yaş ortalamasının 25,10, standart sapmasının 8,39 olduğu görülmektedir. Ayrıca Tablo 4.'e göre araştırmaya katılan katılımcıların en küçüğü 18 ve en büyüğü 60 yaşındadır.

Tablo 5.3. Normallik Dağılım Tablosu

	Ortalama	Medyan	SS	Çarpıklık	Basıklık
Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği (Toplam puan)	23.52	22.00	15.88	.498	-.348
Makyavelizm	5.28	4.00	5.37	.950	.050
Psikopati	6.07	5.00	5.27	.928	.399
Narsisizm	12.16	11.00	8.90	.376	-.935
Algılanan Stres Ölçeği (Toplam puan)	27.34	28.00	7.34	-.367	.638
Yetersiz Öz Yeterlik	12.23	13.00	4.59	.267	.968

Stres Rahatsızlık Algısı	15.30	15.00	5.40	-.180	.317
Sosyal Medya Bağımlılığı-YF Ölçeği (Toplam puan)	51.30	52.00	13.97	.019	-.311
Sanal Tolerans	29.90	30.00	8.32	-.090	-.468
Sanal İletişim	21.40	21.00	6.72	.242	-.166
Beck Depresyon Envanteri (Toplam puan)	14.69	14.00	9.84	.685	-.001

Tablo 5.3.'te araştırmada kullanılan ölçeklerin toplam puanlarına ve alt boyutlarına yönelik normallik dağılım tablosu gösterilmektedir. Bu tabloya göre, Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği toplam puanı (Ort.=23.52 SS=15.88). makyavelizm (Ort.=5.28 SS=5.37). psikopati (Ort.=6.07 SS=5.00) ve narsisizm (Ort.=12.16 SS=8.90) alt boyutları. Algılanan Stres Ölçeği toplam puanı (Ort.=27.34 SS=7.34). Sosyal Medya Bağımlılığı-YF toplam puanı (Ort.=51.30 SS=13.97). sanal tolerans (Ort.=29.90 SS=8.32) ve sanal iletişim (Ort.=21.40 SS=6.72) alt boyutları ve Beck Depresyon Envanteri toplam puanı (Ort.=14.69 SS=9.84) çarpıklık ve basıklık değerleri +1 ile -1 arasındadır. George ve Mallery (2010)'nin belirttiği sınırlar içerisinde (1 ile +1; 1.5 ile +1.5; 2.0 ile +2.0) çarpıklık ve basıklık değerlerine sahip olan veri setinin normal bir dağılıma sahip olduğu görülmüştür. Bu nedenle araştırma kapsamında parametrik testler kullanılmıştır.

5.2. Cinsiyet Değişkenine Yönelik Bulgular

Tablo 5.4. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	p
						(sd=318)
Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği (Toplam Puan)	Kadın	79	23,84	16,24	-.963	.337
	Erkek	79	26,36	16,62		
Makyavelizm	Kadın	79	4,59	5,16	-1.27	.204
	Erkek	79	6,62	6,06		
Psikopati	Kadın	79	6,21	5,58	-1.34	.179
	Erkek	79	7,49	6,29		
Narsisizm	Kadın	79	13,03	9,25	.565	.573
	Erkek	79	12,25	8,15		

Tablo 5.4.'te karanlık üçlü kişilik özellikleri toplam puanı ve alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren bağımsız örneklem t testi analizi bulguları sunulmaktadır. Bu tabloya göre, karanlık üçlü kişilik özellikleri toplam puanı, makyavelizm, psikopati ile narsisizm alt boyutları kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 5.5. Algılanan Stres Düzeyi ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	p
					(sd=318)	
Algılanan Stres Ölçeği (Toplam Puan)	Kadın	79	27,08	8,19	.420	.675
	Erkek	79	26,62	5,55		
Yetersiz Öz Yeterlik	Kadın	79	12,10	4,45	-.955	.341
	Erkek	79	12,65	4,97		
Stres Rahatsızlık Algısı	Kadın	79	15,80	5,45	2,60	.010
	Erkek	79	13,25	4,50		

Tablo 5.5'te algılanan stres düzeyinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren bağımsız örneklem t testi analizi bulguları sunulmaktadır. Bu tabloya göre, algılanan stres düzeyi toplam puanı ve yetersiz öz

yeterlik alt boyutu puanı kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>0.05$). Stres rahatsızlık alt boyutu puan ortalamaları ise kadınlarda (Ort.=15,80 SS= 5,45), erkeklere (Ort.=13,25 SS=4,50) göre anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($t(318)= 2,60$ $p= .010$).

Tablo 5.6. Sosyal Medya Bağımlılığı ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	p
						(sd=318)
Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği-YF (Toplam Puan)	Kadın	79	50,40	14,32	.956	.341
	Erkek	79	48,29	13,45		
Sanal Tolerans	Kadın	79	28,98	8,62	.556	.579
	Erkek	79	28,26	7,66		
Sanal İletişim	Kadın	79	21,41	6,93	1.27	.204
	Erkek	79	20,02	6,79		

Tablo 5.6’da sosyal medya bağımlılığı ölçeği toplam puanı ve alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren bağımsız örneklem t testi analizi bulguları sunulmaktadır. Bu tabloya göre, sosyal medya bağımlılığı ölçeği toplam puanı ve alt boyutları kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 5.7. Depresyon ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	p
						(sd=318)
Beck Depresyon Envanteri (Toplam Puan)	Kadın	79	12,97	8,84	-.292	.770
	Erkek	79	13,37	8,56		

Tablo 5.7.'de depresyon değişkeninin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren bağımsız örneklem t testi analizi bulguları sunulmaktadır. Bu tabloya göre, depresyon değişkeni kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>0.05$).

5.3. Medeni Durum Değişkenine Yönelik Bulgular

Tablo 5.8. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ve Medeni Durum Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	SS	t	p
						(sd=318)
Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği (Toplam Puan)	Bekar	41	23,40	15,22	2.04	.042
	Evli	41	19,13	12,25		

Makyavelizm	Bekar	41	5.58	5,50	3.39	.001
	Evli	41	3.24	3,86		
Psikopati	Bekar	41	6.36	5,33	2.56	.011
	Evli	41	4.12	4.40		
Narsisizm	Bekar	41	12,31	8,89	.768	.443
	Evli	41	11,17	9,07		

Tablo 5.8’de araştırmada kullanılan karanlık üçlü kişilik ölçeği toplam puanı ve alt boyutlarının medeni durum değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren bağımsız örneklem t testi analizi bulguları sunulmaktadır. Bu tabloya göre, karanlık üçlü kişilik özellikleri evli ve bekarlar arasında anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($t(318)= 2.04$, $p=0.042$). Araştırma sonucuna göre, bekar bireylerin karanlık üçlü kişilik düzeyi (Ort.=23,40 SS=15,22), evlilere (Ort.=19,13 SS=12,25) göre anlamlı şekilde daha yüksektir. Ayrıca yapılan analiz sonucunda makyavelizm ve psikopati alt boyutu da medeni durum değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $t(318)=3.39$, $p\leq ,001$; $t(318)=2,56$, $p=0.011$). Bu sonuca göre, bekar bireylerin makyavelist (Ort.=5,58 SS=5,50) ve psikopati (Ort.=6,36 SS=5,53) kişilik özellikleri, evli bireylerin makyavelist (Ort.=3.24 SS=3,86) ve psikopatik (Ort.=4.12 SS=4.40) kişilik özelliklerine göre anlamlı şekilde daha yüksektir. Narsisizm kişilik özelliği ise medeni duruma göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 5.9. Algılanan Stres ile Medeni Durum Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

	Medeni durum	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
					(sd=318)	
Algılanan Stres Ölçeği (Toplam Puan)	Bekar	41	28,34	9,96	2,47	.015
	Evli	41	23,87	5,79		
Yetersiz Öz Yeterlik	Bekar	41	12,56	4,66	3,44	.001
	Evli	41	10,02	3,36		
Stres Rahatsızlık Algısı	Bekar	41	15,44	5,56	1,24	.215
	Evli	41	14,34	4,08		

Tablo 5.9’da algılanan stres düzeyinin medeni durum değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren bağımsız örneklem t testi analizi bulguları sunulmaktadır. Bu tabloya göre, katılımcıların algılanan stres düzeyinin medeni durum değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t(318)=2.47$, $p=0.015$). Bu sonuca göre, bekar bireylerin algılanan stres düzeyi (Ort.=27,76 SS=7,40), evli bireylerin algılanan stres düzeyine (Ort.=24,43 SS=6,24) göre anlamlı şekilde daha yüksektir. Buna ek olarak, bekar bireylerin yetersiz öz yeterlik alt boyutu puan ortalamalarının (Ort.=12,56 SS=4,66), evli bireylere (Ort.=10,02 SS=3,36) göre

anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur ($t(318)= 3,44$ $p\leq.001$). Stres rahatsızlık algısı alt boyutunda ise anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır ($p>0.05$).

Tablo 5.10. Sosyal Medya Bağımlılığı ile Medeni Durum Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

	Medeni durum	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
					(sd=318)	
Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği-YF (Toplam Puan)	Bekar	41	54.53	12,82	2.98	.004
	Evli	41	45.75	13,82		
Sanal Tolerans	Bekar	41	31.58	7,42	3.14	.002
	Evli	41	26,04	8,49		
Sanal İletişim	Bekar	41	22.95	6,26	2.35	.021
	Evli	41	19,70	6,20		

Tablo 5.10.'da sosyal medya bağımlılık düzeyinin medeni durum değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren bağımsız örneklem t testi analizi bulguları sunulmaktadır. Bu tabloya göre, sosyal medya bağımlılık düzeyi bekarlar ve evliler arasında anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($t(318)=2.53$, $p=0.012$). Elde edilen bu sonuca göre, bekarların sosyal medya bağımlılık düzeyi (Ort.=52,06 SS=13,82), evli bireylerin sosyal medya bağımlılık düzeyine (Ort.=46,19, SS=14,03) göre anlamlı

şekilde daha yüksektir. Ayrıca yapılan analiz sonucunda sanal tolerans alt boyutu da medeni durum değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($t(318)=2.94$, $p=0,003$). Bekar bireylerin sanal tolerans düzeyi (Ort.=30,42 SS=8,17), evli bireylerin sanal tolerans düzeyine (Ort.=26,36 SS=8,61) göre anlamlı şekilde daha yüksek olarak bulunmuştur. Buna ek olarak bekar bireylerin sanal iletişim düzeyi (Ort.= 22.95 SS=6.26), evli bireylerin sanal iletişim düzeyine (Ort.= 19.70 SS= 6.20) anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($t(318)= 2.35$, $p=.021$).

Tablo 5.11. Depresyon ile Medeni Durum Değişkeni Arasındaki Bağımsız Örneklem t Testi Analizi Bulguları

	Medeni durum	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
					(sd=318)	
Beck Depresyon Envanteri (Toplam Puan)	Bekar	41	16,07	9,96	1.92	.055
	Evli	41	12,92	8,80		

Tablo 5.11.'de depresyon değişkeninin medeni durum değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren bağımsız örneklem t testi analizi bulguları sunulmaktadır. Tablo 13.'e göre, katılımcıların depresyon düzeyinin medeni durum değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı ($p>0.05$).

5.4. Sosyal Medya Kullanım Yılı Değişkenine Yönelik Bulgular

Tablo 5.12. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ile Sosyal Medya Kullanım Yılı Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

	Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği (Toplam Puan)	Gruplar arası	860.847	2	430.423	1.713	.182	-
	Grup içi	79640.953	317	251.233			
	Toplam	80501.800	319				
Makyavelizm	Gruplar arası	188.919	2	94.460	3.318	.038	(≤3 yıl ve 7 yıl≥)
	Grup içi	9025.768	317	28.472			
	Toplam	9214.687	319				
Psikopati	Gruplar arası	101.505	2	50.752	1.835	.161	-
	Grup içi	8755.695	317	27.655			
	Toplam	8868.200	319				
Narsisizm	Gruplar arası	35.242	2	17.621	.221	.802	-
	Grup içi	25287.645	317	79.772			
	Toplam	25322.887	319				

Tablo 5.12.'de karanlık üçlü kişilik ölçeği toplam puanı ve alt boyutları ile sosyal medya kullanım yılı değişkeni arasında yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları gösterilmektedir. Bu tabloya göre, karanlık üçlü kişilik özelliklerinden makyavelizm alt boyutu sosyal medya kullanım yılına göre farklılık göstermektedir ($F(2, 317) = 3,31$, $p = 0.038$). Hangi düzeyler arasında anlamlı farklılaşma olduğunu bulmak amacıyla Tukey takip testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, 7 yıl ya da daha fazla süredir sosyal medya kullanan bireylerin makyavelist kişilik özelliği düzeyi (Ort.=5,86 SS=5,64), sosyal medyayı 3 yıl ya da daha az süredir kullanan bireylerin makyavelist kişilik özelliği düzeyine (Ort.=3,44 SS=3,98) göre anlamlı şekilde daha yüksektir ($p=0,037$). Karanlık üçlü kişilik özelliği toplam puanı, psikopati ve narsisizm alt boyutu ise sosyal medya kullanım yılı değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 5.13. Algılanan Stres ile Sosyal Medya Kullanım Yılı Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

	Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Algılanan Stres Ölçeği (Toplam puan)	Gruplar arası	310.702	2	155.351	2.918	.055	-
	Grup içi	16877.170	317	53.240			
	Toplam	17187.872	319				
Yetersiz Öz Yeterlik	Gruplar arası	311.136	2	155.568	7.677	.001	(≤ 3 yıl ve 7 yıl $\geq$)
	Grup içi	6647.009	317	20.265			(4-6 yıl ve 7 yıl $\geq$)
	Toplam	6958.145	319				

Stres	Gruplar arası	35,781	2	17,890	.611	.543	-
Rahatsızlık							
Algısı	Grup içi	9598,008	317	29,262			
	Toplam	9633,789	319				

Tablo 5.13.'te algılanan stres ile sosyal medya kullanım yılı değişkeni arasında yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları gösterilmektedir. Bu tabloya göre, algılanan stres düzeyi toplam puanı ve stres rahatsızlık algısı alt boyutu puan ortalamaları sosyal medya kullanım yılına göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır ($p>0.05$). Yetersiz öz yeterlik alt boyutu puan ortalamalarının ise sosyal medya kullanım yılına göre anlamlı şekilde farklılaştığı saptanmıştır ($F(2, 317) = 7,677, p \leq .001$). Hangi düzeyler arasında anlamlı farklılaşma olduğunu incelemek için Tukey çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre, 7 yıldan daha uzun süredir sosyal medya kullanımına sahip olan bireylerin yetersiz öz yeterlilik puan ortalaması (Ort.= 11,37 SS= 4,40), 3 yıldan daha az süredir (Ort.= 13,83 SS= 5,18) ve 4-6 yıl arasında sosyal medyayı kullanan (Ort.= 13,09 SS=4,42) bireylere göre anlamlı şekilde daha düşük bulunmuştur (sırasıyla; $p = .008$; $p = .004$).

Tablo 5.14. Sosyal Medya Bağımlılığı ile Sosyal Medya Kullanım Yılı Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

	Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-YF (Toplam Puan)	Gruplar arası	463,759	2	231,879	1,189	.306	-
	Grup içi	61820,613	317	195,018			
	Toplam	62284,372	319				
Sanal Tolerans	Gruplar arası	195,295	2	97,648	1,412	.245	-
	Grup içi	21928,701	317	69,176			
	Toplam	22123,997	319				
Sanal İletişim	Gruplar arası	57,739	2	28,869	,636	.530	-
	Grup içi	14385,449	317	45,380			
	Toplam	22123,997	319				

Tablo 5.14.'te sosyal medya bağımlılığı yetişkin formu ölçeği toplam puanı ve alt boyutları ile sosyal medya kullanım yılı değişkeni arasında yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları gösterilmektedir. Bu tabloya göre, sosyal medya bağımlılığı toplam puanı ve alt boyutları, sosyal medya kullanım yılı değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 5.15. Depresyon ile Sosyal Medya Kullanım Yılı Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

	Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Beck	Gruplar arası	770,630	2	385,315	4.051	.018	(≤ 3 yıl ve 4-6 yıl)
Depresyon	Grup içi	30154,967	317	95,126			
Envanteri							(≤ 3 yıl ve 7 yıl $\geq$)
(Toplam Puan)	Toplam	30925,597	319				

Tablo 5.15.'de depresyon ile sosyal medya kullanım yılı değişkeni arasında yapılan tek yönlü varyans analizi bulgularını göstermektedir. Bu tabloya göre, depresyon düzeyi sosyal medya kullanım yılına göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($t(318)=4,03$, $p=0.018$). Hangi düzeyler arasında anlamlı farklılaşma olduğunu bulmak amacıyla Tukey takip testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, 3 yıl ya da daha az süredir sosyal medya kullanan bireylerin depresyon düzeyi (Ort.=19,05 SS=12,14) 4-6 yıl arasında sosyal medya kullanan (Ort.=14,14 SS=9,37) ve 7 yıldan daha fazla süredir sosyal medya kullanan bireylerin depresyon düzeyine (Ort.=14,14 SS=9,47) göre anlamlı şekilde daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (sırasıyla; $p=0.024$; $p=0.018$).

5.5. Günlük Ortalama Sosyal Medya Kullanım Saati Değişkenine Yönelik Bulgular

Tablo 5.16. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ile Günlük Ortalama Sosyal Medya Kullanım Saati Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

	Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalama sı	F	p	Anlamlı Fark
Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği (Toplam Puan)	Gruplar arası	2579,670	4	644,917	2,607	.036	(<1 saat ve 3-5 saat)
	Grup içi	77922,953	315	247,372			
	Toplam	80501,800	319				(1-3 saat ve 3-5 saat)
Makyavelizm	Gruplar arası	337,180	4	84,295	2,991		(1-3 saat ve 5-7 saat)
	Grup içi	8877,507	315	28,183		.019	
	Toplam	9214,688	319				
Psikopati	Gruplar arası	243,564	4	60,891	2,224		-
	Grup içi	8624,636	315	27,380		.066	
	Toplam	8868,200	319				
Narsisizm	Gruplar arası	581,9222	4	145,480	1,852		-
	Grup içi	4740,966	315	78,543		.119	
	Toplam	25322,888	319				

Tablo 5.16.'da araştırmada karanlık üçlü kişilik özelliği toplam puanı ve alt boyutları ile günlük ortalama sosyal medya kullanım saati değişkeni arasında yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları gösterilmektedir. Bu tabloya göre, karanlık üçlü kişilik özellikleri günlük sosyal medya kullanım saati değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($F(4, 315)=2,60$, $p=0.036$). Hangi düzeyler arasında anlamlı farklılaşma olduğunu bulmak amacıyla Tukey takip testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, sosyal medyayı günde 3-5 saat arasında kullanan bireylerin karanlık üçlü kişilik düzeyi (Ort.=26,42 SS=16,19), günde ortalama 1 saatten az sosyal medyayı kullanan bireyler (Ort.=19,55 SS=18,18) ve 1-3 saat arasında sosyal medyayı kullanan bireylerin (Ort.=21,34 SS=14,07) karanlık üçlü kişilik düzeyine göre anlamlı şekilde daha yüksektir (sırasıyla; $p=0.041$; $p=0.023$). Ayrıca karanlık üçlü kişilik özelliklerinden makyavelizm alt boyutu da günlük ortalama sosyal medya kullanım saatine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($F(4, 315)=2,99$, $p=0.015$). Hangi düzeyler arasında anlamlı farklılaşma olduğunu bulmak amacıyla Tukey takip testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, günde ortalama 1-3 saat sosyal medya kullanan bireylerin makyavelist kişilik özelliği düzeyi (Ort.=4,43 SS=4,84), 5-7 saat sosyal medya kullanan bireylerin makyavelist kişilik özelliği düzeyine (Ort.=6,87 SS=5,62) göre anlamlı şekilde daha düşüktür ($p=0.022$).

Tablo 5.17. Algılanan Stres ile Günlük Ortalama Sosyal Medya Kullanım Saati Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

	Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Algılanan Stres Ölçeği (Toplam puan)	Gruplar arası	732,121	4	183,030	3,504	.008	(<1 saat ve 7 saat>)
	Grup içi	16455,751	315	52,240			
	Toplam	17187,872	319				
Yetersiz Öz Yeterlik	Gruplar arası	239,545	4	59,886	2,906	.022	(<1 saat ve 7 saat>)
	Grup içi	6718,600	315	20,609			
	Toplam	6958,531	319				
Stres Rahatsızlık Algısı	Gruplar arası	457,258	4	114,314	4,061	.003	(<1 saat ve 7 saat>)
	Grup içi	9176,631	315	28,149			
	Toplam	9633,789	319				

Tablo 5.17’de algılanan stres düzeyi ile günlük ortalama sosyal medya kullanım saati değişkeni arasında yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları gösterilmektedir. Bu tabloya göre, algılanan stres düzeyi değişkeni günlük ortalama sosyal medya kullanım saatine anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($F(4, 315)=3,50$ $p=0.008$). Hangi düzeyler arasında anlamlı farklılaşma olduğunu bulmak amacıyla Tukey takip testi

uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, günlük ortalama 1 saatten az sosyal medya kullanan bireylerin algılanan stres düzeyi (Ort.=24,51 SS=7,62), 7 saatten daha fazla sosyal medya kullanan bireylerin algılanan stres düzeyine (Ort.=28,87 SS=6,20) göre anlamlı şekilde daha düşüktür ($p=0.048$). Yetersiz öz yeterlik alt boyutu puan ortalamalarının günlük ortalama sosyal medya kullanım saati değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı saptanmıştır ($F(4, 315)= 2,90, p= .022$). Hangi düzeyler arasında anlamlı farklılaşma olduğunu bulmak amacıyla Tukey çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre, 1 saatten daha az sosyal medyayı kullanan bireylerin yetersiz öz yeterlik puan ortalaması (Ort.=11,31 SS=5,00), 7 saatten daha fazla sosyal medyayı kullanan (Ort.= 14,09 SS= 5,92) bireylere göre anlamlı şekilde daha düşük bulunmuştur ($p= .022$). Stres rahatsızlık algısı alt boyutu puan ortalamalarının günlük ortalama sosyal medya kullanım saati değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı saptanmıştır ($F(4, 315)= 4,06, p= .003$). Hangi düzeyler arasında anlamlı farklılaşma olduğunu bulmak amacıyla Tukey çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre, 1 saatten daha az sosyal medyayı kullanan bireylerin yetersiz öz yeterlik puan ortalaması (Ort.=13,20 SS=5,91), 7 saatten daha fazla sosyal medyayı kullanan (Ort.= 17,63 SS= 6,96) bireylere göre anlamlı şekilde daha düşük bulunmuştur ($p= .003$).

Tablo 5.18. Sosyal Medya Bağımlılığı ile Günlük Ortalama Sosyal Medya Kullanım Saati Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

	Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-YF (Toplam Puan)	Gruplar arası	19827,213	4	4956,803	36,776	.000	(<1 saat ve 1-3 saat)
	Grup içi	42457,159	315	134,785			(<1 saat ve 3-5 saat)
	Toplam	62284,372	319				(<1 saat ve 5-7 saat,
							(<1 saat ve 7 saat≥)
							(1-3 saat ve 3-5 saat)
							(1-3 saat ve 5-7 saat)
Sanal Tolerans	Gruplar arası	7642,130	4	1910,532	41,557	.000	(<1 saat ve 1-3 saat)
	Grup içi	14481,867	315	45,974			(<1 saat ve 3-5 saat)
	Toplam	22123,997	319				(<1 saat ve 5-7 saat)
							(<1 saat ve 7 saat≥)
							(1-3 saat ve 3-5 saat)
							(1-3 saat ve 5-7 saat)

							(1-3 saat ve 7 saat $\geq$)
							(3-5 saat ve 7 saat $\geq$)
Sanal İletişim	Gruplar arası	2863,327	4	715,832	19,472	.000	(<1 saat ve 1-3 saat)
	Grup içi	11579,861	315	36,761			(<1 saat ve 3-5 saat)
	Toplam	14443,187	319				(<1 saat ve 5-7 saat) (<1 saat ve 7 saat $\geq$)
							(1-3 saat ve 3-5 saat)
							(1-3 saat ve 5-7 saat)
							(1-3 saat ve 7 saat $\geq$)
							(3-5 saat ve 7 saat $\geq$)

Tablo 5.18.'de sosyal medya bağımlılığı ölçeği toplam puanı ve alt boyutları ile günlük ortalama sosyal medya kullanım saati değişkeni arasında yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları gösterilmektedir. Bu tabloya göre, sosyal medya bağımlılığı ölçeği toplam puanı günlük ortalama sosyal medya kullanım saatine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($F(4,315)=36,77$ $p<0,001$). Hangi düzeyler arasında anlamlı farklılaşma olduğunu bulmak amacıyla Tukey takip testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, günlük ortalama 1 saatten az sosyal medya kullanan bireylerin sosyal medya bağımlılığı düzeyi (Ort.=34,66 SS=11,14), 1-3 saat (Ort.=45,78 SS=11,80), 3-5 saat (Ort.=54,96 SS=11,64), 5-7 saat (Ort.=58,33 SS=10,51) ve 7 saatten daha fazla sosyal medya kullanan (Ort.=65,94 SS=14,28) bireylerin sosyal medya bağımlılık düzeyine göre anlamlı şekilde daha düşüktür (sırasıyla; $p<.001$; $p<.001$; $p<.001$; $p<.001$). Ayrıca günde ortalama 1-3 saat arasında sosyal medya kullanan bireylerin sosyal medya bağımlılık düzeyi, 3-5 saat arasında ve 7 saatten fazla sosyal medya

kullanan bireylere göre anlamlı şekilde daha düşüktür (sırasıyla; $p<.001$; $p<.001$). Günde ortalama 3-5 saat arasında sosyal medya kullanan bireylerin sosyal medya bağımlılık düzeyi ise 7 saatten daha fazla sosyal medya kullanan bireylere göre daha düşük olarak bulunmuştur ($p<.001$).

Benzer şekilde sanal tolerans ve sanal iletişim alt boyutu da günlük ortalama sosyal medya kullanım saatine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $F(4,315)=41,55$, $p<.001$; $F(4,315)=19,47$, $p<.001$). Hangi düzeyler arasında anlamlı farklılaşma olduğunu bulmak amacıyla Tukey takip testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, 1 saatten az sosyal medya kullanan bireylerin sanal tolerans düzeyi (Ort.=19,41 SS=7,26), 1-3 saat (Ort.=26,52 SS=7,35), 3-5 saat (Ort.=32,08 SS=6,36), 5-7 saat (Ort.=34,45 SS=5,84) ve 7 saatten fazla sosyal medya (Ort.=38,52 SS=7,87) kullanan bireylerin sanal tolerans düzeyine göre anlamlı şekilde daha düşüktür (sırasıyla; $p<.001$; $p<.001$; $p<.001$; $p<.001$). Buna ek olarak, günde ortalama 1-3 saat sosyal medya kullanan bireylerin sanal tolerans düzeyi, 3-5 saat, 5-7 saat ve 7 saatten daha fazla sosyal medya kullanan bireylerin sanal tolerans düzeyine göre anlamlı şekilde daha düşüktür (sırasıyla; $p<.001$; $p<.001$; $p<.001$). Günde ortalama 3-5 saat arasında sosyal medya kullanan bireylerin sanal tolerans düzeyi ise 7 saatten daha fazla sosyal medya kullanan bireylere göre anlamlı şekilde daha düşük olarak saptanmıştır ($p=0.003$). Ayrıca yapılan Tukey testi sonucunda 1 saatten daha az sosyal medya kullanan bireylerin sanal iletişim düzeyinin (Ort.=15,24 SS=5,58), 1-3 saat (Ort.=19,25 SS=5,74), 3-5 saat (Ort.=22,88 SS=6,44), 5-7 saat (Ort.=23,87 SS=5,94) ve 7 saatten daha fazla sosyal medya kullanan bireylere (Ort.=27,41 SS=7,17) göre daha düşük olarak bulunmuştur (sırasıyla; $p=0.014$; $p<.001$; $p<.001$; $p<.001$). 1-3 saat arasında sosyal medya kullanan bireylerin sanal iletişim düzeyi, 3-5 saat, 5-7 saat ve 7 saatten daha fazla sosyal medya kullanan bireylere göre anlamlı şekilde daha düşük olarak bulunmuştur (sırasıyla; $p<.001$; $p<.001$; $p<.001$). 3-5 saat arasında sosyal medya kullanan bireylerin sanal iletişim düzeyi ise 7 saatten daha fazla sosyal medya kullanan bireylere göre anlamlı şekilde daha düşük olarak bulunmuştur ($p=0.003$).

Tablo 5.19. Depresyon ile Günlük Ortalama Sosyal Medya Kullanım Saati
Değişkeni Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

	Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Beck	Gruplar arası	1761,031	4	440,258	4,7	.001	(<1 saat ve 7 saat $\geq$)
Depresyon	Grup içi	29164,566	315	92,586	55		(<1 saat ve 5-7 saat)
Envanteri	<i>Toplam</i>	<i>30925,597</i>	<i>319</i>				(1-3 saat ve 7 saat $\geq$)
(Toplam Puan)							

Tablo 5.19.'da depresyon ile günlük ortalama sosyal medya kullanım saati değişkeni arasında yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları gösterilmektedir. Bu tabloya göre, depresyon düzeyi, günlük ortalama sosyal medya kullanma saati değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($F(4,315)=4,75$ $p<.001$). Hangi düzeyler arasında anlamlı farklılaşma olduğunu bulmak amacıyla Tukey takip testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, günlük ortalama 1 saatten az sosyal medya kullanan bireylerin depresyon düzeyi (Ort.=10,72 SS=7,53), 5-7 saat (Ort.=16,73 SS=9,84) ve 7 saatten daha fazla sosyal medya kullanan bireylere (Ort.=21,35 SS=10,64) göre anlamlı şekilde daha düşük olarak bulunmuştur (sırasıyla; $p=0.038$; $p=0.003$). Ayrıca 1-3 saat arasında sosyal medya kullanan bireylerin depresyon düzeyi (Ort.=13,20 SS=9,48), 7 saatten daha fazla sosyal medya kullanan bireylere göre anlamlı şekilde daha düşük olarak saptanmıştır ($p=0.011$).

5.6. Korelasyon Analizi Bulguları

Tablo 5.20. Ölçek Toplam Puanları, Alt Boyutları ve Yaş Değişkeni Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

N=320		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği (Toplam puan)	r									
		p									
		r	.796								
2.	Makyavelizm	P	.000								
		r	.731	.508							
3.	Psikopati	p	.000	.000							
		r	.870	.516	.405						
4.	Narsisizm	p	.000	.000	.000						
5.	Algılanan Stres Ölçeği (Toplam puan)	r	.237	.219	.142	.206					
		p	.000	.000	.011	.000					
6.	Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği-YF (Toplam puan)	r	.295	.318	.165	.236	.425				
		p	.000	.000	.003	.000	.000				
		r	.302	.339	.136	.254	.423	.942			
7.	Sanal Tolerans	p	.000	.000	.015	.000	.000	.000			

	r	.238	.240	.174	.175	.358	.910	.719	
8. Sanal İletişim	p	.000	.000	.002	.002	.000	.000	.000	
9. Beck	r	.155	.205	.170	.051	.525	.330	.318	.292
Depresyon									
Envanteri	p	.000	.000	.002	.361	.000	.000	.000	.000
(Toplam									
puan)									
	r	-.197	-.196	-.151	-.144	-.309	-.257	-.288	-.177
10. Yaş	p	.000	.000	.007	.010	.000	.000	.000	.000

Tablo 5.20.'de. ölçek toplam puanları, alt boyutları ve yaş değişkeni arasında yapılan korelasyon analizi bulguları gösterilmektedir. Tablo 5.20.'ye göre, karanlık üçlü kişilik ölçeği toplam puanı ile makyavelizm, psikopati ve narsisizm alt boyutları arasında anlamlı, güçlü ve pozitif yönde bir ilişki söz konusudur (sırasıyla; $r=.796$, $p<.001$; $r=.731$, $p<.001$; $r=.870$, $p<.001$). Ayrıca karanlık üçlü kişilik özelliklerinin algılanan stres, sosyal medya bağımlılığı, sanal tolerans ve sanal iletişim alt boyutu ve depresyon ile anlamlı, zayıf ve pozitif yönde bir ilişkisi bulunmuştur (sırasıyla; $r=.237$, $p<.001$; $r=.295$, $p<.001$; $r=.302$, $p<.001$; $r=.238$, $p<.001$; $r=.155$, $p<.001$). Karanlık üçlü kişilik özellikleri ve yaş arasında ise anlamlı, zayıf ve negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r= -.197$, $p<.001$).

Karanlık üçlü kişilik ölçeği alt boyutu makyavelizmin diğer iki alt boyut psikopati ve narsisizm ile anlamlı, orta güçte ve pozitif yönde bir ilişkisi olduğu bulunmuştur (sırasıyla; $r=.508$, $p<.001$; $r=.516$, $p<.001$). Tablo 22'ye göre, makyavelizm kişilik özelliği algılanan stres, sosyal medya bağımlılığı, sanal tolerans ve sanal iletişim alt boyutu ve depresyon ile anlamlı ve pozitif yönde bir ilişkiye sahiptir (sırasıyla; $r=.219$, $p<.001$; $r=.318$, $p<.001$; $r=.339$, $p<.001$; $r=.240$, $p<.001$; $r=.205$, $p<.001$). Makyavelizm kişilik özelliği ile yaş arasında ise anlamlı, zayıf ve negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($r=-.196$, $p<.001$).

Karanlık üçlü kişilik ölçeği ikinci alt boyutu psikopatinin ise narsisizm alt boyutu arasında anlamlı, orta güçte ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($r=.405$, $p<.001$). Ayrıca psikopati alt boyutu ile algılanan stres, sosyal medya bağımlılığı, sanal tolerans ve sanal iletişim alt boyutu ve depresyon arasında anlamlı, zayıf ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (sırasıyla; $r=.142$, $p=0.011$; $r=.165$, $p=0.003$; $r=.136$, $p=0.015$; $r=.174$, $p=0.002$; $r=.170$, $p=.002$). Psikopati alt boyutu ile yaş değişkeni arasında ise anlamlı, zayıf ve negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($r= -.151$, $p=.007$).

Karanlık üçlü kişilik ölçeği üçüncü alt boyutu narsisizm ile algılanan stres, sosyal medya bağımlılığı, sanal tolerans ve sanal iletişim alt boyutu arasında anlamlı, zayıf ve pozitif yönde bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (sırasıyla; $r=.206$, $p<.001$; $r=.236$, $p<.001$; $r=.254$, $p<.001$; $r=.175$, $p=.002$). Ayrıca narsisizm kişilik özelliği ile yaş değişkeni arasında anlamlı, zayıf ve negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=-.144$, $p=.010$). Narsisizm ile depresyon arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 5.20. incelendiğinde algılanan stres düzeyi ile sosyal medya bağımlılığı, sanal tolerans ve sanal iletişim alt boyutu ve depresyon değişkeni arasında anlamlı, orta güçte ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir (sırasıyla; $r=.425$, $p<.001$; $r=.423$, $p<.001$; $r=.358$, $p<.001$; $r=.525$, $p<.001$). Algılanan stres düzeyi ile yaş arasında ise anlamlı, zayıf ve negatif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r=-.309$, $p<.001$).

Tablo 5.20.'ye göre, sosyal medya bağımlılığı ölçeği toplam puanı ile alt boyutları sanal tolerans ve sanal iletişim arasında anlamlı, güçlü ve pozitif yönde bir ilişkinin olduğu görülmektedir (sırasıyla; $r=.942$, $p<.001$; $r=.910$, $p<.001$). Ayrıca sosyal medya bağımlılığı ile depresyon arasında anlamlı, orta güçte ve pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.330$, $p<.001$). Sosyal medya bağımlılığı ile yaş arasında anlamlı, zayıf ve negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır ($r=-.257$, $p<.001$).

Buna ek olarak, sanal tolerans ile sanal iletişim alt boyutları arasında anlamlı, güçlü ve pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.719$, $p<.001$). Sanal tolerans alt boyutu ile

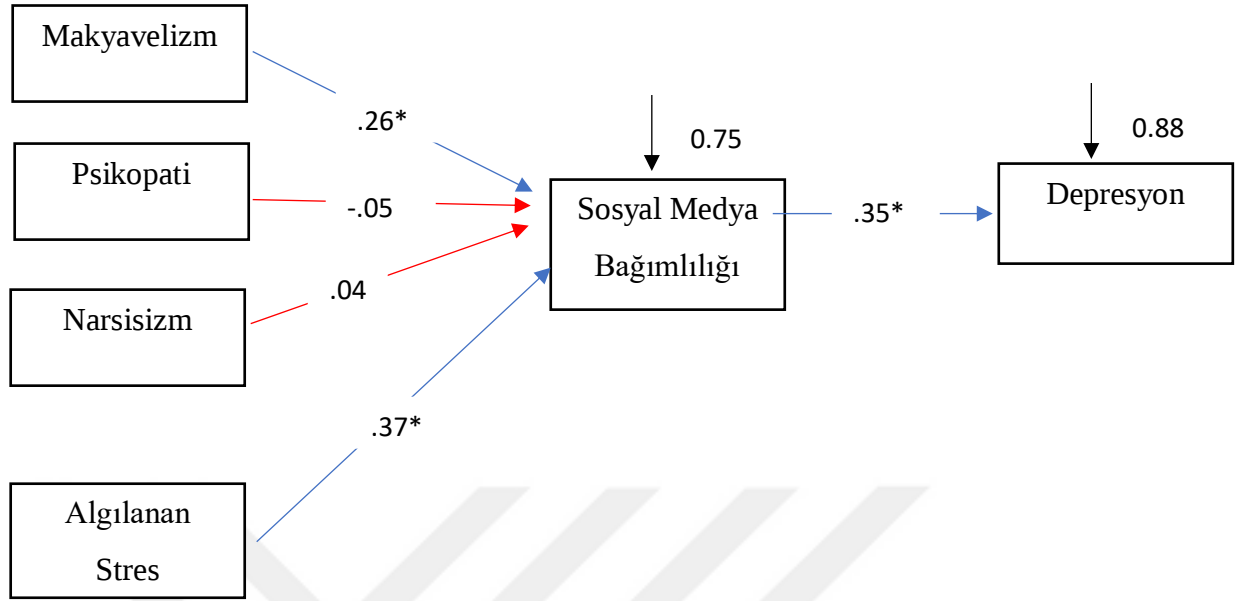
depresyon arasında ise anlamlı, orta güçte ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r=.318$, $p<.001$). Ayrıca sanal tolerans alt boyutu ile yaş arasında anlamlı, zayıf ve negatif yönlü bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir ($r=-.288$, $p<.001$). Sanal iletişim alt boyutu ve depresyon ilişkisine bakıldığında ise anlamlı, orta güçte ve pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=.292$; $p<.001$). Sanal iletişim alt boyutu ile yaş arasında da anlamlı, zayıf ve negatif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r=-.177$, $p<.001$). Son olarak depresyon ve yaş değişkenleri arasındaki ilişki incelenmiştir ve analiz sonucuna göre, depresyon ve yaş değişkenleri arasında anlamlı, zayıf ve negatif yönlü bir ilişki söz konusudur ($r=-.199$, $p<.001$).

5.7. Yol Analizi Bulguları

Tablo 5.21. Modele Yönelik Indeks Değerleri

Uyum İndeksi	Elde edilen uyum değerleri	Mükemmel uyum	Kabul edilebilir uyum
χ^2/sd	18.8	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2/sd \leq 5$
p değeri	0.00	$0.05 < p \leq 1.00$	$0.01 \leq p \leq 0.05$
RMSEA	.24	$0 \leq RMSEA \leq 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.08$
SRMR	.091	$0.00 \leq SRMR \leq 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$
CFI	.850	$0.95 \leq CFI \leq 1.00$	$0.90 \leq CFI \leq 0.95$
GFI	.930	$0.95 \leq GFI \leq 1.00$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$
AGFI	.062	$0.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$0.85 \leq AGFI \leq 0.90$

Tablo 5.21. incelendiğinde, yapılan yapısal eşitlik modellemesinde (YEM) araştırma modelinin kabul edilebilir sınırlar içinde olmadığı görülmektedir ($\chi^2/sd=18.8$; $RMSEA=.24$; $SRMR=.091$; $CFI=.85$; $GFI=.930$; $AGFI=.062$). Bununla birlikte, oluşturulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($p<.001$). Bu anlamlılık değişkenler arasında bulunan yordayıcı ilişkiye işaret etmektedir.

Şekil 5.1. Modelin Standardize Edilmiş Yol Katsayıları

Oluşturulan modelde karanlık üçlü kişilik özelliklerinin alt boyutları ve algılanan stres düzeyinin sosyal medya bağımlılığı aracılığıyla etkisinde depresyon üzerindeki etkisi incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, karanlık üçlü kişilik özelliklerinden makyavelizm, algılanan stres ve depresyon ilişkisinde sosyal medya bağımlılığının yordayıcı bir rolde olduğu sonucu elde edilmiştir. Makyavelizm kişilik özelliğinin sosyal medya bağımlılığı üzerinde doğrudan etkisinin .26, algılanan stresin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki etkisinin .37 düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Oluşturulan modelde psikopati ve narsisizm kişilik özelliğinin sosyal medya bağımlılığı aracılığıyla aracılığıyla etkisinde depresyon üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucu elde edilmiştir ($p > .05$). Buna ek olarak, sosyal medya bağımlılığı değişkeninin depresyon üzerindeki etkisi .35 olarak bulunmuştur.

BÖLÜM 6

TARTIŞMA

6.1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmanın bu bölümünde yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular tartışılacak ve literatürde bulunan diğer sonuçlar ile nasıl benzerlikler ya da farklılıklar gösterdiği açıklanacaktır. Araştırmada yapılan ilk analiz ölçek toplam puanları ve alt boyutlarını cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektedir. Elde edilen sonuçlara göre, karanlık üçlü kişilik özellikleri, algılanan stres düzeyi, sosyal medya bağımlılığı ve depresyon düzeyi cinsiyet değişkenine göre farklılaşmamaktadır. Bu sonuç cinsiyet değişkenine yönelik kurulan tüm hipotezlerin karşılanmadığını göstermektedir. Kurulan hipotezlerde cinsiyet değişkenine yönelik farklılık beklenmesinin nedeni literatürde benzer sonuçların olması kaynaklıdır. Örneğin, Jonason ve Davis (2018) yaptığı araştırmasında karanlık üçlü kişilik özelliklerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemişlerdir. Bu araştırmada elde edilen sonuca göre, narsisizm, makyavelizm ve psikopati kişilik özelliği düzeyi kadınlarda erkeklere göre anlamlı şekilde daha düşük olarak bulunmuştur. Anbumalar ve arkadaşlarının (2017) yaptığı araştırmada ise algılanan stress düzeyinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Bu araştırma sonucuna göre, kadınların algılanan stress düzeyi erkeklere göre anlamlı şekilde daha yüksek olarak bulunmuştur. Şimsek ve arkadaşlarının (2017) yaptığı araştırmada sosyal medya bağımlılığının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Bu araştırma sonucuna göre, kadınların sosyal medya bağımlılığı düzeyi erkeklere göre daha anlamlı şekilde daha yüksek düzeyde bulunmuştur. Gigantesco ve arkadaşlarının (2019) yaptığı araştırmada ise depresyon düzeyinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiş ve kadınların depresyon düzeyi erkeklere göre daha yüksek olarak bulunmuştur. Literatürde yer alan bu ve benzeri sonuçlar ile yapılan tez çalışmasında cinsiyet değişkenine yönelik elde edilen bulgular farklılık göstermektedir. Bu farklılığın temel sebebinin verilerin Covid-19 nedeniyle online şekilde toplanması ve bu nedenle araştırmaya dahil edilen

kadın ve erkek sayısının eşit olarak tutulamaması olarak düşünülmektedir. Ölçeklerin yüz yüze uygulanması ve katılımcı sayısının daha kontrol edilebilir olduğu bir ortamda tez bulgularının da literatürdeki diğer sonuçlar ile benzerlik göstereceği şeklinde değerlendirilmektedir.

6.2. Medeni Durum Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Yapılan tez çalışmasında ölçek toplam puanları ve alt boyutlarının medeni duruma göre farklılaşıp farklılaşmadığı da incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, karanlık üçlü kişilik özellikleri, algılanan stres ve sosyal medya bağımlılığı düzeyi medeni duruma göre farklılaşmaktadır. Depresyon düzeyinin ise medeni durum değişkenine göre farklılaşmadığı sonucu elde edilmiştir. Bu nedenle depresyon değişkeni haricinde medeni duruma yönelik kurulan tüm hipotezlerin karşılandığı söylenebilmektedir. Yapılan tez çalışmasında bekar bireylerin daha yüksek düzeyde makyavelizm ve psikopati kişilik özelliği gösterdiği, algılanan stres ve sosyal medya bağımlılığı düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulguların literatürdeki diğer sonuçlar ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Örneğin, Aydoğan ve Serbest'in yaptığı araştırmaya göre, bekar bireylerin psikopati düzeyi evli bireylere göre anlamlı şekilde daha yüksek olarak rapor edilmiştir. Özsoy (2017) ise yaptığı araştırmasında makyavelizm düzeyinin medeni duruma göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir ve bekar kişilerin makyavelist kişilik özelliği düzeyini evlilere göre daha yüksek bulmuştur. Toplumda bekar bireylerin evlilere göre daha büyük baskıda olduğu düşünülmektedir. Bu baskı bekar kişilerin mümkün olduğunca hızlı evlenmeleri ve çocuk yapmaları üzerinedir (Kavas, 2018). Bekar kişilerin bu baskı ile baş edebilmek ve bu baskıyı ortadan kaldırabilmek adına daha fazla dürtüsel davranışlar gösterdiği ve çevresindeki bireyleri daha fazla amaçlarına uygun kullandığı şeklinde değerlendirilmektedir (Jonason ve arkadaşları, 2011). Bu durum da araştırma sonuçlarıyla benzer şekilde bekar bireylerin makyavelist ve psikopatik kişilik özelliklerini evlilere göre daha fazla yükseltmektedir.

Yapılan tez çalışmasında narsisizm kişilik özelliğinin medeni durum değişkenine göre farklılaşmadığı sonucu elde edilmiştir. Önay (2018) ise yaptığı çalışmasında bu sonuçla benzer olarak evli ve bekar bireylerin narsisizm düzeyinin birbirinden

farklılaşmadığını rapor etmiştir. Toplumda her ne kadar genç bireyler üzerinde evlenme baskısı olsa da genç bireylerin evlenmeyi övünülecek bir durum olarak görmediği şeklinde değerlendirilmektedir. Narsisizmin temel özelliklerden birisinin kişinin kendisiyle övünmesi olduğu, gençler arasında evlenmenin övünülecek bir şey olmadığı ve çalışılan örneklemin daha çok genç bireylerden oluştuğu düşünüldüğünde narsisizm düzeyinin medeni durum değişkenine göre farklılık göstermemesi beklenebilmektedir.

Göksu ve Kumcağız'ın (2020) yaptığı araştırma sonuçlarına göre algılanan stres düzeyi bekar bireylerde erkeklere göre anlamlı şekilde daha yüksek olarak bulunmuştur. Bekar bireylerin evli bireylere göre hayatlarında aile ilişkileri, romantik ilişkiler ve ekonomi bağlamında daha fazla belirsizlik yaşadığı ve bu durumun onların algıladığı stres düzeyini yükselttiği düşünülmektedir (Aydın, 2018). Bu nedenle araştırmada bekar bireylerin evlilere göre algıladığı stres düzeyinin daha yüksek bulunduğu şeklinde değerlendirilmektedir.

Andreassen ve arkadaşlarının (2016) yaptığı araştırmaya göre ise bekar bireylerin sosyal medya bağımlılık düzeyi evli bireylere göre daha yüksek olarak bulunmuştur. Sosyal medya boş zaman değerlendirmek, eğlence, farklı kişilerle tanışmak, bilgi paylaşmak ya da mesajlaşmak için çeşitli amaçlarla kullanılabilir (Beheshti-Kashi ve Makki, 2013). Evli bireylerin ev geçindirme ya da çocuk bakımı gibi çeşitli sorumluluklarının olduğu ve bu nedenle bekar bireylerin evlilere göre daha fazla boş vakti olduğu düşünülmektedir. Ayrıca evlilikte çiftler birbirlerinin sosyal medya hesaplarını kontrol edebilmekte ve birbirlerine sınırlamalar getirebilmektedir. Tüm bu nedenlerden dolayı bekar bireylerin evlilere göre sosyal medyada daha fazla zaman geçirmesi ve buna bağlı olarak daha yüksek düzeyde sosyal medya bağımlılığı geliştirmeleri olası görünmektedir.

Literatürde bu ve benzeri çalışmaların sonuçları ile yapılan tez çalışmasının bulgularının benzerlik gösterdiği söylenebilmektedir. Buna ek olarak, yapılan tez çalışmasında depresyon düzeyinin medeni durum değişkenine göre farklılaşmadığı ve bu nedenle kurulan hipotezin karşılanmadığı belirtilebilmektedir. Literatür incelendiğinde depresyon düzeyinin medeni durum değişkenine göre farklılaştığı

görülmektedir (örn: Kessler ve Essex, 1982; Inaba ve arkadaşları, 2005; Yan ve arkadaşları, 2011; Lee ve arkadaşları, 2020) ve bu nedenle depresyon düzeyinin medeni duruma göre farklılık göstereceği şeklinde bir hipotez kurulmuştur. Kurulan hipotezin karşılanmamasının temel nedeninin verilerin Covid-19 nedeniyle online şekilde toplanması ve bu nedenle araştırmaya dahil edilen evli ve bekar birey sayısının eşit olarak tutulamaması olarak düşünülmektedir. Ölçeklerin yüz yüze uygulanması ve katılımcı sayısının daha kontrol edilebilir olduğu bir ortamda tez bulgularının da literatürdeki diğer sonuçlar ile benzerlik göstereceği şeklinde değerlendirilmektedir.

6.3. Sosyal Medya Kullanım Zamanı Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Yapılan tez çalışmasında ayrıca sosyal medya kullanım yılına göre ölçek toplam puanları ve alt boyutlarında bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, makyavelizm kişilik özelliğinin sosyal medyayı 3 yıldan daha az ve 7 yıldan daha fazla kullananlar arasında farklılaşmaktadır. Buna ek olarak, depresyon düzeyi de sosyal medyayı 3 yıldan daha az kullananlar ile 4-6 yıl arasında kullananlar ve 3 yıldan daha az kullananlar ile 7 yıldan daha fazla kullananlar arasında farklılaşmaktadır. Yapılan tez çalışmasının sonucunda sosyal medyayı daha uzun süredir kullanan bireylerin makyavelizm ve depresyon düzeyinin anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Buna ek olarak, günlük ortalama sosyal medya kullanım saati arttıkça makyavelizm kişilik özelliği, algılanan stres, sosyal medya bağımlılığı ve depresyon düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Tüm bu sonuçların ışığında sosyal medya kullanım süresi yükseldikçe makyavelizm kişilik özelliği, algılanan stres, sosyal medya bağımlılığı ve depresyon düzeyinin de yükseldiği söylenebilmektedir.

Litetür incelendiğinde benzer bulguların mevcut olduğu görülmektedir. Örneğin, Tillman (2020) yaptığı araştırmasında sosyal medya kullanım süresinin algılanan stres değişkeni üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bireyler sosyal medyayı eğlence, boş vakit geçirme, yeni kişiler tanıma gibi çeşitli amaçlarla kullanırken aynı zamanda sosyal medyayı sorunlarından bir kaçış olarak görebilmektedirler (Altayef ve Karacı, 2019). Buna göre, bireyler hayatındaki stres

verici olaylardan ve bu olayların yarattığı olumsuz hislerden kaçmak için sosyal medyada eğlence içerikli paylaşımlarda daha fazla vakit geçirebilirler. Bu nedenle bireylerin algılanan stres düzeyi arttıkça bu sorunlardan daha fazla kaçabilmek için daha fazla sosyal medyada vakit geçirebileceği şeklinde değerlendirilmektedir.

Kırcaburun ve arkadaşlarının (2018) yaptığı araştırmasında ise makyavelizm kişilik özelliğinin problemli sosyal medya kullanımı davranışı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu sonucu rapor edilmiştir. Makyavelizm kişilik özelliğinde olan bireyler, diğer insanları kendi çıkarları uğruna tüm ahlaki ilkeleri yok sayarak kullanma eğilimindedirler (Collison ve ark., 2021). Sosyal medyada etkileşime geçilebilecek kişinin neredeyse sınırsız sayıda olması makyavelist kişilik özelliğine sahip bireyler için bir avantaj olduğu şeklinde düşünülmektedir. Çünkü kişi sayısı ne kadar fazla olursa makyavelist kişilik özelliğine sahip bireylerin de o kişileri kendi amaçları doğrultusunda kullanması o kadar fazla olacaktır. Bu nedenle araştırma sonucunda sosyal medyayı daha uzun süredir kullanan kişilerin daha yüksek düzeyde makyavelist kişilik özelliği göstermesinin beklenen yönde olduğu şeklinde değerlendirilmektedir.

Block ve arkadaşları (2014) yaptığı bir çalışmada ise sosyal medya kullanım zamanı ile depresyon arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, sosyal medyada daha fazla vakit geçiren bireyler daha yüksek düzeyde depresyon belirtileri göstermeye eğilimlidir. Bireyler stres verici olaylardan kaçmak için sosyal medyayı daha fazla kullanabildikleri gibi depresif hislerinden de kaçmak için sosyal medyada daha fazla vakit geçirebilmektedirler (Aslan ve Yaşar, 2020). Buna göre, bireyler sosyal medyada daha fazla eğlence içerikli paylaşımlarda vakit geçirebilir ya da arkadaşlarıyla problemlerini konuşabilirler. Bu nedenle depresyon düzeyi yükseldikçe sosyal medyada geçirilen sürenin de artması beklenebilmektedir.

Van Den Eijnden ve arkadaşlarının (2016) yaptığı çalışmada ise sosyal medya bağımlılığının tanımlanmasında bir kriter olarak sosyal medyada geçirilen süre kabul edilmiştir. Bu çalışmaya göre, sosyal medyada geçirilen süre arttıkça sosyal medya bağımlılığı düzeyi de yükselmektedir. DSM 5'te bağımlılık konusuna yönelik tanı kriterlerinden birisi bireyin istenilen daha uzun sürede ya da daha büyük ölçüde bağımlı olunan maddeyi kullanması olarak belirtilmiştir (Köroğlu, 2013). Bu noktadan

hareketle sosyal medya bağımlılığı geliştiren bireylerin daha uzun süre sosyal medyada vakit geçirmeleri beklenebilmektedir.

Bu ve benzeri araştırma bulguları, yapılan tez çalışmasının sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Dolayısıyla yapılan tez çalışmasının bulgularının literatür tarafından desteklendiği söylenebilmektedir.

6.4.Korelasyon Analizi Bulgularının Tartışılması

Yapılan araştırmada ölçek toplam puanları ve alt boyutları arasındaki ilişki korelasyon analizi ile incelenmiş, birçok anlamlı ilişki saptanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, karanlık üçlü kişilik özellikleri ile algılanan stres düzeyi, sosyal medya bağımlılığı ve depresyon arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Literatür incelendiğinde bu araştırma sonucuyla benzer bulguların olduğu görülmektedir. Örneğin, Kajonius ve Björkman (2018) yaptığı araştırmasında narsisizm ile algılanan stress düzeyi arasında pozitif yönde ve güçlü bir ilişki bulmuştur. Narsist bireyler sürekli biçimde kendilerine hayran olunmasını, onaylanılmayı ve ilgi görmeyi beklerler (Casale ve Banchi, 2020). Narsist bireylerin bu beklentisi her zaman çevresi tarafından karşılanmayabilir ve bu durum bu kişilerde strese yol açabilmektedir (Carusi, 2020). Bu nedenle araştırma sonucunda bulunan narsisizm ile algılanan stres düzeyi arasında anlamlı ilişki uyumlu görünmektedir.

Noser ve arkadaşlarının (2014) yaptığı araştırmada ise psikopati kişilik özelliği ile algılanan stres düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Psikopati kişilik özelliği gösteren bireyler etik ve ahlak kurallarını hiçe sayarak dürtüsel davranışlar gösterme eğilimindedirler (Blair ve ark., 2006). Bu kişilerin göstermiş olduğu davranışlar toplum içinde hoş karşılanmayacağı için bu durum onlarda bir baskı yaratabilir ve stres düzeyini yükseltebilir (Singh ve ark., 2011). Bu nedenle psikopati kişilik özelliği ve algılanan stres düzeyi arasında ilişki olduğu sonucu beklenebilmektedir.

Birkás ve arkadaşlarının (2020) yaptığı araştırma sonucuna göre ise makyavelizm ve algılanan stres düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Makyavelist

kişilik özelliğindeki bireyler çevresindeki bireyleri kendi amaçları doğrultusunda kullandıkları için bir süre sonra yalnız kalma eğilimindedirler (Zhang ve ark., 2016). Bu yalnız kalma durumu makyavelist kişiliğindeki bireyler için stres verici olabilmektedir (Zhu ve ark., 2021). Bu nedenle makyavelizm kişilik özelliği ile algılanan stres düzeyi arasında bir ilişki olması ortaya çıkabilecek bir sonuç olarak görülmektedir.

Casale ve Banchi'nin (2020) yapmış olduğu araştırma sonucunda narsisizm ile problemli sosyal medya kullanımı arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Sosyal medya yapılan paylaşımlar ile diğer kişilerin beğenisini alma, takipçi sayısını artırma ve paylaşılan içeriklerin birçok kişiden etkileşim alması nedeni ile bireyin onaylanma ve ilgi görme ihtiyacını karşılayan bir yapıdır (Savcı ve ark., 2019). Narsisizm kişilik özelliğindeki bireylerin de onaylanma ve ilgi görme ihtiyacına yüksek düzeyde gereksinim duymasından dolayı araştırma sonucunda bulunan sosyal medya bağımlılığı ile narsisizm kişilik özelliği arasında bir ilişkisinin olması doğal olarak görülmektedir.

Chung ve arkadaşlarının (2019) yaptığı çalışmada psikopati ile sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Psikopati kişilik özelliğindeki bireyler manipülatif ve suç işleyici davranışlar gösterme eğilimi yüksektir (Sellbom ve Drislane, 2020). Sosyal medyada bireylerin çok sayıda olması ve daha kolay yönlendirilebilir olması nedeniyle psikopati kişilik özelliğindeki bireylerin sosyal medyayı daha fazla kullanması ve bu nedenle de sosyal medya bağımlılığı geliştirmesi beklenebilecek bir sonuç olarak görülmektedir.

Kumpasoğlu ve arkadaşlarının (2021) yapmış olduğu çalışmaya göre ise makyavelizm kişilik özelliği ile sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Daha önce de belirtildiği gibi makyavelizm kişilik özelliğindeki bireyler, diğer kişileri kendi çıkarları doğrultusunda kullanma eğilimindedirler (Carré ve ark., 2020). Sosyal medya aracılığı ile diğer bireyleri kendi amaçları doğrultusunda daha kolay kullanabilecekleri düşünülmekte ve bu nedenle makyavelist kişilik özelliğindeki bireylerin daha fazla sosyal medya platformlarını kullanabilecekleri şeklinde değerlendirilmektedir. Bu duruma bağlı olarak da makyavelist kişilik özelliği

düzeyi yüksek olan bireylerin daha fazla sosyal medya bağımlılığı geliştirebilecekleri sonucunun tutarlı olduğu düşünülmektedir.

Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile depresyon düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde ise makyavelizm ve psikopati kişilik özelliğinin depresyon ile pozitif yönde bir ilişkisi olduğu fakat narsisizm ile depresyon düzeyi arasında bir ilişki bulunmadığı sonucu elde edilmiştir. Gómez-Leal ve arkadaşları (2019) yapmış olduğu araştırmasında benzer biçimde makyavelizm ve psikopati kişilik özelliği ile depresyon arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Makyavelist ve psikopati kişilik özelliğine sahip bireyler toplum tarafından hoş karşılanmayan davranışlar gösterebilirler. Bunun bir sonucu olarak da toplumdan dışlanabilirler ve yalnızlık duygusunu yoğun bir biçimde hissedebilirler (Smith, 1978). Bu yalnızlık duygusuna bağlı olarak makyavelist ve psikopati kişilik özelliğindeki bireylerin daha yüksek düzeyde depresif özellikler gösterebileceği, bu nedenden dolayı da araştırma sonucunun beklenebileceği şeklinde düşünülmektedir. Literatürde her ne kadar narsisizm ile depresyon arasında bir ilişki olmadığını öne süren çalışmalar olsa da (örn: Brailovskaia, 2019) literatürün büyük bir çoğunluğunun narsisizm kişilik özelliği ile depresyon arasında pozitif yönlü bir ilişki belirttiği görülmektedir (Fang ve ark., 2021; Szücs ve ark., 2020; Cain ve ark., 2021; Srivastava ve Pathak, 2021). Bu noktada araştırma sonuçları ile literatür bulgularının farklılaştığı görülmektedir. Bu farklılaşmanın temel nedeninin çalışılan örneklem grubunun düşük düzeyde narsistik kişilik özelliği göstermesi olarak düşünülmektedir.

Yapılan tez araştırmasında algılanan stress düzeyi ile sosyal medya bağımlılığı ve depresyon arasında da pozitif yönde ilişkiler bulunmuştur. Hou ve arkadaşları (2019) yapmış olduğu çalışmada benzer şekilde algılanan stres düzeyi ve sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif yönde bir ilişki bulmuştur. Araştırmanın önceki bölümlerinde belirtildiği gibi bireyler algılanan stresin getirdiği olumsuz hislerden kaçınmak için sosyal medyada bulunan eğlenceli içerikleri, diğer insanlarla tanışma fırsatını ya da yaptığı paylaşımlarla beğeni almayı tercih ediyor olabilir (Maier, 2020). Bu durumun da algılanan stres ile sosyal medya bağımlılığı arasında bir ilişki ortaya çıkardığı şeklinde değerlendirilmektedir.

Iorga ve arkadaşlarının (2018) yapmış olduğu çalışmada ise algılanan stres düzeyi ve depresyon değişkenleri arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bireyin algıladığı stres düzeyini onu hem fiziksel hem de psikolojik olarak olumsuz şekilde etkileyebilmektedir. Fiziksel olarak bireyde mide ağrısı, baş dönmesi, bitkinlik gibi belirtiler görülebilenken, psikolojik olarak yoğun sıkıntı hali, aşırı öfkelenme ve sürekli gergin olma gibi belirtiler görülebilmektedir (Schulz ve ark., 2020). Bu belirtiler bireylerin yaşamlarını olumsuz olarak etkilemekte ve onların daha depresif hissetmesine neden olabilmektedir (Lee ve ark., 2020). Bu nedenle araştırma sonucunda algılanan stres ile depresyon düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmasının beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir.

Sosyal medya bağımlılığı ile depresyon ilişkisinde ise pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Maleeb ve arkadaşları (2020) bu araştırma sonucuyla benzer olarak problemli sosyal medya kullanımı ile depresyon arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu rapor etmiştir. Bireylerin deneyimlediği olumsuz yaşam olaylarının ortaya çıkardığı depresif hislerden kaçınmak için sosyal medya kullanımına daha çok yöneldiği ve bu nedenle depresyon düzeyi yükseldikçe sosyal medya bağımlılığının da yükseldiği şeklinde düşünülmektedir (Brailovskaia, 2020). Buna göre, sosyal medya bağımlılığı ile depresyon arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunması tutarlı olduğu görülmektedir.

Yapılan korelasyon analizi sonucunda yaş değişkeni ile karanlık üçlü kişilik özellikleri, algılanan stres düzeyi, sosyal medya bağımlılığı ve depresyon arasında negative yönde ilişkiler bulunmuştur. Literatüre bakıldığında benzer bulguların olduğu görülmektedir. Örneğin, Kowalski ve arkadaşları (2018) yapmış olduğu araştırmasında karanlık üçlü kişilik özellikleri narsisizm, makyavelizm ve psikopati ile yaş arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bireyin yaş aldıkça daha olgun bir hale geldiği, öz farkındalık düzeyinin yükseldiği ve davranışlarını daha iyi şekilde düzenleyebildiği saptanmıştır. (Topal ve Demirkasımoğlu, 2020). Bu nedenle narsisizm, makyavelizm ve psikopati kişilik özelliğinin getirdiği davranışları daha az gösterebileceği şeklinde değerlendirilmektedir. Buna göre, karanlık üçlü

kişilik özellikleri ile yaş değişkeni arasında negatif yönlü bir ilişkinin bulunması beklenebilmektedir.

Limcaoco ve arkadaşlarının (2020) yapmış olduğu araştırmada algılanan stres düzeyi ile yaş arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Bireylerin yaşı ilerledikçe hayatını daha düzenli bir hale getirdikleri düşünülmektedir. Örneğin, romantik ilişkilerini daha iyi yönetebilmekte, ekonomik olarak daha iyi düzeyde ve sosyal çevresini oluşturmakta daha başarılı olduğu şeklinde değerlendirilmektedir. Bireylerin hayatını daha düzenli hale getirmesiyle birlikte algıladığı sosyal destek düzeyinin yükseldiği ve bunun sonucu olarak da algıladığı stres düzeyinin azaldığı söylenebilmektedir (Scott ve ark., 2014). Bu durumda bireyin yaşının yükselmesine bağlı olarak hayatının daha düzenli hale gelmesi ve algıladığı sosyal desteğin artması sonucunda algıladığı stres düzeyi düşebilmektedir. Bu durum yapılan tez çalışmasında yaş ve algılanan stres düzeyi arasında bulunan negatif yönlü ilişkiyi açıklamaktadır.

Rachubińska ve arkadaşlarının (2020) Facebook sosyal medya platform üzerinden yaptığı bir araştırmada sosyal medyaya bağımlı olma durumu ile yaş arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu sonucunu rapor etmişlerdir. Eğlence, bilgi paylaşma, içerik üretme, yeni kişilerle tanışma gibi hedefler sosyal medya kullanım amaçları arasındadır (Heravi ve Harrower, 2016). Tüm bu amaçların gençlere yaşlı popülasyona kıyasla daha çok hitap ettiği ve bu nedenle araştırma sonucunda sosyal medya bağımlılığı arttıkça yaşın azaldığı sonucuna ulaşıldığı düşünülmektedir.

Keser ve Işıklı (2018) yaptığı araştırmada depresyon düzeyi ile kişinin yaşı arasında negatif yönlü bir korelasyon olduğunu bulmuşlardır. Daha önce de belirtildiği gibi bireylerin yaşı ilerledikçe stres kaynaklı depresif belirtileri azalabilmektedir (Khesht-Masiedi ve ark., 2019). Bu nedenle araştırma sonucunda yaş ile depresyon arasında negatif yönlü bir ilişkinin bulunması beklenen bir sonuç olarak görülmektedir.

Sonuç olarak, tüm bu araştırmaların ışığında yapılan tez çalışmasının korelasyon analizi sonuçlarının literatür bulguları tarafından desteklendiği, ölçek

toplam puanları ve alt boyutları arasındaki ilişkiye yönelik kurulan hipotezlerin karşılandığı söylenebilmektedir.

6.5. Yol Analizi Bulgularının Tartışılması

Yapılan tez çalışmasında karanlık üçlü kişilik özelliklerinin ve algılanan stres düzeyinin sosyal medya bağımlılığı aracılığıyla depresyon üzerinde bir yordayıcılığı bulunup bulunmadığını incelemek amacıyla yol analizi gerçekleştirilmiştir. Yol analizinin sonuçlarına göre, kurulan modelin indeks değerleri kabul edilebilir sınırlar içinde olmadığı bulunmuştur. Bu durumun temel sebebi narsisizm ve psikopati kişilik özelliklerinin sosyal medya bağımlılığı üzerinde yordayıcı bir etkiye sahip olmamasıdır. Makyavelizm kişilik özelliği ve algılanan stresin sosyal medya bağımlılığını ve sosyal medya bağımlılığının da depresyonu anlamlı şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde araştırma sonuçlarıyla benzer olan bulguların olduğu görülmektedir. Örneğin, Demircioğlu ve Köse (2018) yaptığı araştırmasında narsisizm kişilik özelliğinin sosyal medya bağımlılığını doğrudan yordayıcı etkisinin olmadığını yapısal eşitlik modeli aracılığıyla göstermiştir. Kırcaburun ve arkadaşlarının (2019) yaptığı çalışmada makyavelizmin problemli sosyal medya kullanımı üzerinde doğrudan etkisi olduğu yol analizi aracılığıyla ortaya konmuştur. Kırcaburun ve arkadaşlarının (2018) yaptığı çalışmada ise psikopati kişilik özelliğinin problemli sosyal medya kullanımı davranışı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Fabris ve arkadaşlarının (2020) yapmış olduğu çalışmada ise algılanan stres düzeyinin sosyal medya bağımlılığı üzerinde yordayıcı bir etkisi olduğu bulunmuştur. Kırcaburun (2016) yaptığı diğer bir araştırmasında ise sosyal medya bağımlılığının depresyonu dolaylı şekilde yordadığını rapor etmiştir. Tüm bu araştırma bulguları kurulan model sonucunda elde edilen bulguların literatür tarafından desteklendiğini göstermektedir.

Makyavelizm kişilik özelliğinin sosyal medya bağımlılığı aracı etkisinde depresyon üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmasının temel nedeni olarak sosyal medyada bireylerin diğer kişileri amaçlarına uygun bir şekilde kullanabilecek ve bundan çıkar sağlayabilecek olması olarak görülmektedir. Örneğin, makyavelist kişilik özelliği gösteren bireyler para kazanmak amacıyla sosyal medyada bulunan

diğer kişileri kullanabilirler. Bu nedenle makyavelist kişilik özelliği gösteren bireylerin sosyal medyayı daha fazla kullanması ve buna bağlı olarak sosyal medya bağımlılığı geliştirmeleri beklenebilecek bir sonuçtur.

Narsisizm kişilik özelliğinin sosyal medya bağımlılığının aracı etkisinde depresyon üzerinde bir etkisinin bulunamamasının temel nedeni olarak çalışılan örneklem grubunun narsisizm kişilik özelliği düzeyinin düşük olması olarak görülmektedir. Çalışılan örneklem grubunun narsisizm kişilik özelliği puan ortalamasının klinik olmayan örneklem için bile oldukça düşük olduğu saptanmıştır. Bu nedenle yapılan tez çalışmasında narsisizm kişilik özelliğinin sosyal medya bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşıldığı şeklinde düşünülmektedir.

Psikopati kişilik özelliğinin sosyal medya bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucunun ise agresif ve şiddet dolu davranışların sosyal medyada daha az gösterilmesi kaynaklı olabileceği şeklinde değerlendirilmektedir. Son zamanlarda sosyal medyada özellikle kadına ya da çocuklara yönelik gösterilen şiddete yönelik büyük bir duyarlılık ortaya çıkmakta ve bu şiddet vakalarının gerekli cezalandırılması için baskı ortamı oluşturulmaktadır. Bu durumun psikopati kişilik özelliği gösteren bireyler için dezavantajlı sonuçlar ortaya çıkarabileceği için bu bireyler tarafından sosyal medyanın daha az kullanılabileceği beklenen bir sonuç olabileceği yönünde değerlendirilmektedir.

Araştırma bağlamında kurulan modelde algılanan stres düzeyinin sosyal medya bağımlılığı aracı etkisinde depresyon üzerinde anlamlı şekilde yordayıcı bir etkisinin olduğu sonucu Stres-Yatkınlık yaklaşımı bağlamında açıklanabilmektedir. Stres-Yatkınlık yaklaşımı ortaya çıkan psikopatolojilerin bireyin çevresinden gelen stres verici unsurları nasıl algıladığının ve bireysel faktörlerin sonucu olduğunu belirtmektedir. Bu yaklaşımda bireysel faktörlerden kasıt genellikle bireyin sahip olduğu psikopatolojiye olan genetik yatkınlığıdır. Araştırma kapsamında katılımcılardan genetik ölçümler alınamadığı için bireysel faktör olarak kişilik özellikleri belirlenmiştir. Literatürde tanımlanan birçok kişilik özelliği olduğundan ve hepsiyle birlikte çalışılamayacağından dolayı ise karanlık üçlü kişilik özellikleri olarak

adlandırılan narsisizm, makyavelizm ve psikopati ile çalışılmıştır. Araştırma sonucunda kuramsal alt yapısı Stres-Yatkınlık yaklaşımı olarak belirlenen bu modelde algılanan stresin sosyal medya bağımlılığında depresyon üzerinde yordayıcı bir etkisi olduğu bulunmuştur.

Algılanan stresin depresyon üzerindeki etkisinde sosyal medya bağımlılığının aracı etkisinin olmasının, sosyal medyanın bireyler arasında bir sosyal destek aracı olarak kullanılması nedeniyle olabileceği şeklinde değerlendirilmektedir. Bireyler gerçek hayatta deneyimledikleri stresi azaltmak amacıyla sosyal medya üzerinden mesajlaşabilirler ya da birbirlerini destekleyici paylaşımlarda bulunabilirler. Bu nedenle bireyler arasında sosyal medya bir sosyal destek aracı olarak kullanılabilir. Bununla birlikte, aşırı sosyal medya kullanımı nedeniyle bireyler ebeveynleri, eşleri, çocukları ya da arkadaş çevresi ile çatışmalar yaşayabilmektedirler. Dolayısıyla sosyal medya araçlarının kullanımı her ne kadar bireye sosyal destek sağlıyor gibi görünse bile günün sonunda bireyin gerçek hayatta sahip olduğu sosyal desteği de kaybetmesine neden olabilmektedir. Gerçek hayatta sosyal desteğini kaybeden bireylerin ise daha yüksek düzeyde depresif belirtiler göstermesi daha olası olarak görülmektedir. Dolayısıyla sosyal medya araçlarının kullanımı bireye sosyal destek sağlıyor olarak görünse de aslında bireyin var olan sosyal desteğini kaybetmesine yol açtığı ve bireyde bu durum kaynaklı depresif belirtilerin ortaya çıkabileceği söylenebilmektedir. Algılanan stres, sosyal medya bağımlılığı ve depresyon ilişkisinde bu bakış açısı Lazarus ve Folkman'ın ortaya koyduğu Etkileşimsel Stres Modeli ile de uyumludur. Çünkü bu modelde bireylerin stresle başa çıkmasında sosyal destek kavramına da vurgu yapılmaktadır. Buna göre, sosyal desteği yüksek olan bireylerin stres verici uyarıcılara karşı birincil ve ikincil değerlendirmeleri daha olumlu olmaktadır ve stresle daha kolay başa çıkabilmektedirler. Dolayısıyla stres sonucu ortaya çıkan psikofizyolojik tepkiler de daha düşük düzeyde olmaktadır. Sosyal medya bağımlılığının da bireylerin sosyal desteğini kaybetmesine yol açtığı düşünüldüğünde bağımlı bireylerin stres verici olaylara karşı birincil ve ikincil değerlendirmelerinin daha olumsuz olması, karşılaştığı stresle başa çıkamayacağını düşünmesi ve yüksek düzeyde psikofizyolojik tepkiler vermesi beklenebilmektedir.

Araştırma sonunda tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde literatür tarafından destekleniyor olması ve daha önce sınırlı sayıda çalışılmasından dolayı alandaki bilgiyi zenginleştirdiği ve önemli katkı verdiği şeklinde değerlendirilmektedir.

BÖLÜM 7

SONUÇ VE ÖNERİLER

7.1. Araştırma Sonuçları

Yetişkin bireylerde karanlık üçlü kişilik özellikleri ve algılanan stress düzeyinin sosyal medya bağımlılığının aracı etkisinde depresyon üzerindeki yordayıcılığını incelenmek amacıyla yapılan bu tez çalışmasının sonuçları şu şekildedir:

- 1) Araştırmaya cinsiyet bakımından kadınların katılma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.
- 2) Katılımcıların yaşları 18-60 arasında değişmektedir ve katılımcıların ortalama yaşı 25'tir.
- 3) Katılımcılar yüksek oranda bekar kişilerden oluşmaktadır.
- 4) Eğitim düzeyi incelendiğinde katılımcıların büyük bir bölümünün üniversite mezunu olduğu görülmektedir.
- 5) Araştırmaya katılan bireylerin Facebook, Instagram, Snapchat, Twitter ve LinkedIn uygulamalarından en yüksek düzeyde Instagram uygulamasını kullandığı sonucuna ulaşılmıştır.
- 6) Araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğunun günde 1-3 saat arasında sosyal medya kullandığı saptanmıştır.
- 7) Araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğunun 7 yıldan uzun bir süredir sosyal medya kullandığı bulunmuştur.
- 8) Araştırmada kullanılan Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği, Algılanan Stres Ölçeği., Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkin Formu ve Beck Depresyon Envanteri'nin ve UCLA Yalnızlık Ölçeği'nden elde edilen verilerin normal bir dağılıma sahip olduğu sonucu elde edilmiştir.
- 9) Yapılan bağlantısız örneklem t testi analizi sonucuna göre, makyavelizm kişilik özelliği cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.
- 10) Yapılan bağlantısız örneklem t testi analizi sonucuna göre, psikopati kişilik özelliği cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.

- 11) Yapılan bağlantısız örneklem t testi analizi sonucuna göre, narsisizm kişilik özelliği cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.
- 12) Yapılan bağlantısız örneklem t testi analizi sonucuna göre, algılanan stres düzeyi cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.
- 13) Yapılan bağlantısız örneklem t testi analizi sonucuna göre, sosyal medya bağımlılık düzeyi cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.
- 14) Yapılan bağlantısız örneklem t testi analizi sonucuna göre, depresyon düzeyi cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.
- 15) Yapılan bağlantısız örneklem t testi analizi sonucuna göre, makyavelizm kişilik özelliği düzeyi bekar bireylerde evlilere göre anlamlı şekilde daha yüksektir.
- 16) Yapılan bağlantısız örneklem t testi analizi sonucuna göre, psikopati kişilik özelliği düzeyi bekar bireylerde evlilere göre anlamlı şekilde daha yüksektir.
- 17) Yapılan bağlantısız örneklem t testi analizi sonucuna göre, narsisizm kişilik özelliği medeni durum göre farklılaşmamaktadır.
- 18) Yapılan bağlantısız örneklem t testi analizi sonucuna göre, algılanan stres düzeyi bekar bireylerde evlilere göre anlamlı şekilde daha yüksektir.
- 19) Yapılan bağlantısız örneklem t testi analizi sonucuna göre, sosyal medya bağımlılık düzeyi ve sanal tolerans alt boyutu bekar bireylerde evlilere göre anlamlı şekilde daha yüksektir.
- 20) Yapılan bağlantısız örneklem t testi analizi sonucuna göre, depresyon düzeyi medeni duruma göre farklılaşmamaktadır.
- 21) Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, 7 yıl ya da daha fazla süredir sosyal medya kullanan bireylerin makyavelist kişilik özelliği düzeyi, sosyal medyayı 3 yıl ya da daha az süredir kullanan bireylerin makyavelist kişilik özelliği düzeyine göre anlamlı şekilde daha yüksektir.
- 22) Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, narsisizm kişilik özelliği düzeyi sosyal medya kullanım yılına göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır.
- 23) Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, psikopati kişilik özelliği düzeyi sosyal medya kullanım yılına göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır.
- 24) Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, algılanan stres düzeyi sosyal medya kullanım yılına göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır.

- 25) Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, 3 yıl ya da daha az süredir sosyal medya kullanan bireylerin depresyon düzeyi, 4-6 yıl arasında ve 7 yıldan uzun süredir sosyal medya kullanan bireylerin depresyon düzeyine göre anlamlı şekilde daha düşüktür.
- 26) Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, sosyal medyayı 3-5 saat arasında kullanan bireylerin karanlık üçlü kişilik ölçeği toplam puanı sosyal medyayı 1 saatten az ve 1-3 saat arasında kullanan bireylere göre anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur.
- 27) Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, sosyal medyayı 5-7 saat arasında kullanan bireylerin makyavelizm kişilik özelliği düzeyi sosyal medyayı 1-3 saat arasında kullanan bireylere göre anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur.
- 28) Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, sosyal medyayı 1 saatten az kullanan bireylerin algılanan stres düzeyi sosyal medyayı 5-7 saat arasında kullanan bireylere göre anlamlı şekilde daha düşük bulunmuştur.
- 29) Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, günlük ortalama sosyal medya kullanım saati yükseldikçe sosyal medya bağımlılığı toplam puanı ve alt boyut puanlarının da yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır.
- 30) Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, günlük ortalama sosyal medya kullanım saati yükseldikçe sosyal medya bağımlılığı toplam puanı ve alt boyut puanlarının da yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır.
- 31) Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, sosyal medyayı 1 saatten az kullanan bireylerin depresyon düzeyi, sosyal medyayı 5-7 saat arasında ve 7 saatten fazla kullanan bireylere göre anlamlı şekilde daha düşük bulunmuştur.
- 32) Karanlık üçlü kişilik özellikleri narsisizm, makyavelizm ve psikopati arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.
- 33) Narsisizm, makyavelizm ve psikopati ile algılanan stres düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.
- 34) Narsisizm, makyavelizm ve psikopati ile sosyal medya bağımlılığı toplam puanı ve alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.
- 35) Makyavelizm ve psikopati ile depresyon düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.
- 36) Narsisizm ile depresyon düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

- 37) Narsisizm, makyavelizm ve psikopati ile yaş arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.
- 38) Algılanan stres düzeyi ile sosyal medya bağımlılığı toplam puanı ve alt boyutları arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur.
- 39) Algılanan stres düzeyi ile depresyon düzeyi arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur.
- 40) Algılanan stres düzeyi ile yaş arasında negatif yönde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur.
- 41) Sosyal medya bağımlılığı toplam puanı ve alt boyutları ile depresyon düzeyi arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur.
- 42) Sosyal medya bağımlılığı toplam puanı ve alt boyutları ile yaş arasında negatif yönde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur.
- 43) Depresyon düzeyi ile yaş arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.
- 44) Yol analizi sonucunda makyavelizm kişilik özelliğinin sosyal medya bağımlılığı aracı etkisinde depresyon üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur.
- 45) Yol analizi sonucunda narsisizm kişilik özelliğinin sosyal medya bağımlılığı aracı etkisinde depresyon üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı bulunmuştur.
- 46) Yol analizi sonucunda psikopati kişilik özelliğinin sosyal medya bağımlılığı aracı etkisinde depresyon üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı bulunmuştur.
- 47) Yol analizi sonucunda algılanan stresin sosyal medya bağımlılığı aracı etkisinde depresyon üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı bulunmuştur.

7.2. Klinisyenlere ve Araştırmacılara neriler

Yetişkin bireylerde karanlık üçlü kişilik özellikleri ve algılanan stress düzeyinin sosyal medya bağımlılığının aracı etkisinde depresyon üzerindeki yordayıcılığını incelenmek amacıyla yapılan bu tez çalışmasına yönelik öneriler şu şekildedir:

- Yetişkin bireylerin sahip olduğu kişilik özelliklerinin, sosyal medya bağımlılığı ile ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Buna göre, bireylerin sahip oldukları kişilik özelliklerinin ne olduğuna dair farkındalığın geliştirilmesi, karanlık üçlü kişilik özellikleri düzeyi yüksek olan kişilerin olumsuz özelliklerinin düzenlenmesi, onların sosyal medya bağımlılığını azaltamada etkili olabileceğini söylemek mümkün olabilir.

- Yetişkin bireylerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin ne düzeyde olduğu ölçekler yardımıyla belirlenmeli, sosyal medya kullanımı, olumlu ve olumsuz yönleri hakkında alanında uzman kişiler tarafından çeşitli eğitimler verilmelidir.
- Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, yetişkin bireylerin algılanan stres düzeyinin yüksek olması sebebiyle sosyal medya bağımlılıklarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, bireylerin strese atfettiği anlama yönelik ve stres duyduğu olaylara karşı birincil ve ikincil değerlendirmelerinin ne olduğuna yönelik farkındalıklarının geliştirilmesi bir psikoeğitim verilerek sağlanabilir.
- Araştırma sonucunda, sosyal medya bağımlılığının depresyonu anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir. Yetişkin bireylerin hayattan keyif alması, hayatlarında yüksek doyum sağlamaları, tam anlamıyla mutluluğun farkına varmaları yani depresif belirtilerinin azalması onların sosyal medya bağımlılığı davranışı gösterme düzeylerinin azalmasına yardımcı olmaktadır. Depresif belirtileri daha düşük olan bireylerin sosyal medyayı daha az kullandıkları tespit edilmiştir. Bu nedenle olumlu bilişsel, duygusal ve davranışsal özelliklere sahip olan bireylerin sosyal medya bağımlılıklarının azalacağını söylemek mümkün olacaktır. Buna göre, bireylerin depresif belirtilerini azaltmak ve gelişimlerini sağlamak adına mutlu olmaya yönlendirecek etkinliklerin bulunması ve geliştirilmesi, sosyal ilişkilerin geliştirilmesinin önemli katkılarının bulunacağı düşünülmektedir.
- Araştırmanın daha kapsamlı olması adına erkek ve kadın birey sayısının ve bekar ve evli kişi sayısının eşit olmasına daha fazla dikkat edilerek bir çalışma yürütülmesi önerilmektedir.
- Karanlık üçlü kişilik özellikleri, algılanan stres, sosyal medya bağımlılığı ve depresyon arasındaki ilişkisinin anlaşılabilmesi için bireylerin bu kavramları nasıl algıladıkları konusunda bir çalışma yapılabilir. Bunun sonucunda söz konusu olan kavramların nasıl algılandığı ve ne olduğu katılımcılar gözünden belirlenebilir.
- Sadece yetişkin bireyler ile değil aynı zamanda ergenlik çağındaki bireylerin de karanlık üçlü kişilik özellikleri, algılanan stres, sosyal medya bağımlılığı ve depresyon arasındaki ilişkisinin incelenmesi de literatüre anlamlı ve önemli katkılar sunabilir. Koruyucu ruh sağlığı unsurlarına değinilebilir

- Araştırmada yetişkin bireylerin depresyon ve sosyal medya bağımlılıkları, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve algılanan stres düzeyi değişkenleri araştırmaya dahil edilerek incelenmiştir. Ancak, ilgili literatürde sosyal medya bağımlılığının farklı faktörlerle de ilişki içinde olabileceği belirtilmiştir. Bu nedenle yetişkin bireylerin depresyon ve sosyal medya bağımlılıkları; yalnızlık, mutsuzluk, öz kontrol, pozitif ve negatif duygular gibi farklı değişkenlerle incelenerek çeşitli ilişkisel modeller oluşturulabilir.
- Sosyal medya bağımlılığının farkında olunarak psikolojik bir sorun olduğunun kabul edilmesi, çözüm için profesyonel destek alınması önerilmektedir.
- Sosyal çevre ile sanal ortamda etkileşim kurulması yerine yüz yüze etkileşim kurulması önerilmektedir.
- Araştırmada kullanılan örneklem büyüklüğünün ve ölçeklerin Covid-19 salgını nedeniyle online (çevrimiçi) şekilde sunulmasının araştırma sonuçlarını etkilediği düşünülmektedir. Gelecekte benzer çalışmalar yapacak araştırmacıların daha büyük bir örneklemle çalışması ve mümkünse araştırmayı yüz yüze gerçekleştirmeleri önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abbasi, I. S. (2019). Social media addiction in romantic relationships: Does user's age influence vulnerability to social media infidelity?. *Personality and Individual Differences*, 139, 277-280.
- Akbari, M., Zamani, E., Fioravanti, G., ve Casale, S. (2021). Psychometric properties of the Metacognitions about Smartphone Use Questionnaire (MSUQ) in a sample of iranians. *Addictive Behaviors*, 114, 106722.
- Akıskal, H.S. (2005). Mood disorders: historical introduction and conceptual overview. In: Sadock B.J., Sadock VA (eds). *Kaplan and Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry*. Philadelphia: Lippincott Williams ve Wilkins.
- Altayef, H. A. A., ve Karacı, A. (2019). Analysis of Social Media Addiction and Usage Purposes Among Secondary-School Students in Turkey. *AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 10(38), 7-34.
- Amerikan Psikiyatri Birliği, (2014). Ruhsal bozuklukların tanısı ve sayımsal el kitabı (DSM-5), Tanı ölçütleri el kitabı. (Çev: Köroğlu,E.) Ankara: Hekimler Yayın Birliği. (Özgün çalışma 2013).
- Anbumalar, C., Dorathy, A. P., Jaswanti, V. P., Priya, D., ve Reniangelin, D. (2017). Gender differences in perceived stress levels and coping strategies among college students. *The International Journal of Indian Psychology*, 4(4), 22-33.
- Andreassen, C. S., Billieux, J., Griffiths, M. D., Kuss, D. J., Demetrovics, Z., Mazzoni, E., ve Pallesen, S. (2016). The relationship between addictive use of social media and video games and symptoms of psychiatric disorders: A large-scale cross-sectional study. *Psychology of Addictive Behaviors*, 30(2), 252.
- Antony J.C ve Petronis K.R. (1991). Suspected risk factors for depression among adults 18- 44 years old. *Epidemiology*, 2, 123-132.
- Arslan, I. (2018). Bilinçli farkındalık, depresyon düzeyleri ve algılanan stres arasındaki ilişki. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 73-86.
- Arslan, N. (2019). Yapısal eşitlik modellemesi ile iş tatmini, örgütsel bağlılık ve tükenmişlik ilişkisinin incelenmesi: Kamu kurumunda bir uygulama (Master's thesis, Bursa Uludağ Üniversitesi).
- Aslan, İ., ve Yaşar, M. E. (2020). Measuring Social Media Addiction among University Students. *International Journal of Contemporary Economics and Administrative Sciences*, 10(2), 468-492.

- Ayan, A. (2017). Makyavelist Kişilik Eğilimi Algılarının Yaşamın Anlamı ve Yaşam Doyumu Üzerine Etkisi. *Yönetim ve Ekonomi*, 24(1), 53-72
- Aydın, K. B. (2018). Bekâr popülasyonlar için önerilen yasal düzenlemeler. *Ankara Barosu Dergisi*, 76(3), 251-286.
- Aydoğan, E. ve Serbest, S. (2017). İş yerinde karanlık üçlü: Bir kamu kuruluşunun iç denetim biriminde araştırma. *Sayıştay Dergisi*, 175-202.
- Aytaç M., Öngen B. (2012). Doğrulayıcı faktör analizi ile yeni çevresel paradigma ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi. *İstatistikçiler Dergisi*. 5, 14-22.
- Balcıoğlu, İ. (1999). Depresyonun etyopatogenezi. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri: Depresyon, Somatizasyon ve Psikiyatrik Aciller Sempozyumu, İstanbul, 19-28.
- Baldemir, E., ve Bozkurt, B. (2013). Konaklama tesislerinin performanslarını etkileyen faktörlerin incelenmesi: Marmaris örneği. *Sosyal ve beşeri bilimler araştırmaları dergisi*, (29), 27-43.
- Baltacı, Ö. (2019). The predictive relationships between the social media addiction and social anxiety, loneliness, and happiness. *International Journal of Progressive Education*, 15(4), 73-82.
- Barlett, C. P., ve Barlett, N. D. (2015). The young and the restless: Examining the relationships between age, emerging adulthood variables, and the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 86, 20-24.
- Bastani, F., Hidarnia, A., Kazemnejad, A., Vafaei, M., ve Kashanian, M. (2005). A randomized controlled trial of the effects of applied relaxation training on reducing anxiety and perceived stress in pregnant women. *Journal of midwifery ve women's health*, 50(4), e36-e40.
- Bayramoğlu, E. (2019). Ölümlülük manipülasyonunun, bağlanma türlerinin ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin risk alma davranışına etkisi (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Beheshti-Kashi, S., ve Makki, B. (2013). Social media news: Motivation, purpose and usage. *International Journal of Computer Science ve Information Technology*, 5(2), 97.
- Bergdahl, J., ve Bergdahl, M. (2002). Perceived stress in adults: prevalence and association of depression, anxiety and medication in a Swedish population. *Stress and Health: Journal of the International Society for the Investigation of Stress*, 18(5), 235-241.

- Bienertova-Vasku, J., Lenart, P., ve Scheringer, M. (2020). Eustress and distress: neither good nor bad, but rather the same?. *Bioessays*, 42(7), 1900238.
- Birkás, B., Pátkai, G., ve Csathó, Á. (2020). The mediating role of the dark triad between life history strategy and perceived stress factors. *Psychological reports*, 123(2), 252-265.
- Blair, R. J. R., Peschardt, K. S., Budhani, S., Mitchell, D. G. V., ve Pine, D. S. (2006). The development of psychopathy. *Journal of child psychology and psychiatry*, 47(3-4), 262-276.
- Block, M., Stern, D. B., Raman, K., Lee, S., Carey, J., Humphreys, A. A., ... ve Breiter, H. C. (2014). The relationship between self-report of depression and media usage. *Frontiers in human neuroscience*, 8, 712.
- Brailovskaia, J., Schillack, H., ve Margraf, J. (2020). Tell me why are you using social media (SM)! Relationship between reasons for use of SM, SM flow, daily stress, depression, anxiety, and addictive SM use—An exploratory investigation of young adults in Germany. *Computers in Human Behavior*, 113, 106511.
- Brailovskaia, J., Teismann, T., Zhang, X. C., ve Margraf, J. (2019). Grandiose narcissism, depression and suicide ideation in Chinese and German students. *Current Psychology*, 1-9.
- Brophy, K., Brähler, E., Hinz, A., Schmidt, S., ve Körner, A. (2020). The role of self-compassion in the relationship between attachment, depression, and quality of life. *Journal of affective disorders*, 260, 45-52.
- Cain, N. M., Jowers, C., Blanchard, M., Nelson, S., ve Huprich, S. K. (2021). Examining the Interpersonal Profiles and Nomological Network Associated with Narcissistic Grandiosity and Narcissistic Vulnerability. *Psychopathology*, 54(1), 26-38.
- Carré, J. R., Jones, D. N., ve Mueller, S. M. (2020). Perceiving opportunities for legal and illegal profit: Machiavellianism and the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 162, 109942.
- Carusi, M. (2020). Narcissism and Social-Media How social-media use can impact perceived stress on Facebook academic motivation. *Studia Doctoralia*, 11(2), 110-120.
- Casale, S., ve Banchi, V. (2020). Narcissism and problematic social media use: A systematic literature review. *Addictive Behaviors Reports*, 11, 100252.
- Casale, S., ve Banchi, V. (2020). Narcissism and problematic social media use: A systematic literature review. *Addictive Behaviors Reports*, 11, 100252.

- Castellani, B., Griffiths, F., Rajaram, R., ve Gunn, J. (2018). Exploring comorbid depression and physical health trajectories: A case-based computational modelling approach. *Journal of evaluation in clinical practice*, 24(6), 1293-1309.
- Christie, R. ve Geis, F. L. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic Press.
- Chung, K. L., Morshidi, I., Yoong, L. C., ve Thian, K. N. (2019). The role of the dark tetrad and impulsivity in social media addiction: Findings from Malaysia. *Personality and Individual Differences*, 143, 62-67.
- Collison, K. L., South, S., Vize, C. E., Miller, J. D., ve Lynam, D. R. (2021). Exploring gender differences in Machiavellianism using a measurement invariance approach. *Journal of personality assessment*, 103(2), 258-266.
- Crowe, M. L., Lynam, D. R., Campbell, W. K., ve Miller, J. D. (2019). Exploring the structure of narcissism: Toward an integrated solution. *Journal of Personality*, 87(6), 1151-1169.
- Çam, O. (1998). Psikiyatri hemşireliği uygulamasının öğrencilerin problem çözme becerisi, depresyon düzeyi ve kendilik algısı üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 14(2), 143-156.
- D'Arienzo, M. C., Boursier, V., ve Griffiths, M. D. (2019). Addiction to social media and attachment styles: a systematic literature review. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 17(4), 1094-1118.
- Dalvi-Esfahani, M., Niknafs, A., Alaedini, Z., Ahmadabadi, H. B., Kuss, D. J., ve Ramayah, T. (2021). Social Media Addiction and Empathy: Moderating impact of personality traits among high school students. *Telematics and Informatics*, 57, 101516.
- De Choudhury, M., Counts, S., ve Horvitz, E. (2013, May). Social media as a measurement tool of depression in populations. In *Proceedings of the 5th annual ACM web science conference* (pp. 47-56).
- Demirci, İ. (2019). Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, depresyon ve anksiyete belirtileriyle ilişkisinin değerlendirilmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 20.
- Demircioğlu, Z. I., ve Köse, A. G. (2018). Effects of attachment styles, dark triad, rejection sensitivity, and relationship satisfaction on social media addiction: A mediated model. *Current Psychology*, 1-15.

- Doğan O, Gülmez H, Ketenoğlu C, Kılıçkap Z, Özbek H, Akyüz G, (1995). Ruhsal bozuklukların epidemiyolojisi, Sivas: Dilek Matbaası.
- Doğan, M. (2013). Doğrulayıcı faktör analizinde örneklem hacmi, tahmin yöntemleri ve normalliğin uyum ölçütlerine etkisi (Master's thesis, ESOGÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Duradoni, M., Innocenti, F., ve Guazzini, A. (2020). Well-being and social media: A systematic review of Bergen addiction scales. *Future Internet*, 12(2), 24.
- Dursun, Y., ve Kocagöz, E. (2010). Yapısal eşitlik modellemesi ve regresyon: Karşılaştırmalı bir analiz. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (35), 1-17.
- Ekizler, H., ve Bolelli, M. (2020). The effects of dark triad (machiavellianism, narcissism, psychopathy) on the use of power sources. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 27-44.
- Ekşi, H., Turgut, T., ve Sevim, E. (2019). Üniversite öğrencilerinde öz kontrol ve sosyal medya bağımlılığı ilişkisinde genel erteleme davranışlarının aracı rolü. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6(3), 717-745.
- Erarslan, Ö., ve Işıklı, S. (2019). Bilişsel Üçlü Envanteri'nin Türkçe Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Archives of Neuropsychiatry/Noropsikiatri Arsivi*, 56(1).
- Erdoğan, B. (2018). Karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip üniversite öğrencileriyle kendine zarar verme davranışı gösterenlerin saldırganlık ve risk alma davranışlarının karşılaştırılması, (Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul).
- Erkorkmaz, Ü., Etikan, İ., Demir, O., Özdamar, K., ve Sanisoğlu, S. Y. (2013). Doğrulayıcı faktör analizi ve uyum indeksleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 33(1), 210-223.
- Eryüksel, A. ve Akün, E. (2003). Depresyonu olan ergenler ile anne babalarının aile ilişkilerinin ve bilişsel çarpıtmalarının incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18, 59-79.
- Estrada, S., Cinguina, M., ve Baskin-Sommers, A. (2020). The Role of Exposure to Violence and Psychopathy on Violent Crime Perpetration. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 1-12.
- Fabris, M. A., Marengo, D., Longobardi, C., ve Settanni, M. (2020). Investigating the links between fear of missing out, social media addiction, and emotional symptoms in adolescence: The role of stress associated with neglect and negative reactions on social media. *Addictive Behaviors*, 106, 106364.

- Fang, Y., Niu, Y., ve Dong, Y. (2021). Exploring the relationship between narcissism and depression: The mediating roles of perceived social support and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 173, 110604.
- Feyza, Ü. N. L. Ü. (2018). Orta yaş üstü bireylerde sosyal medya bağımlılığı ve sosyal izolasyon. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 161-172.
- Fossati, P., Hevenor, S. J., Lepage, M., Graham, S. J., Grady, C., Keightley, M. L., ... ve Mayberg, H. (2004). Distributed self in episodic memory: neural correlates of successful retrieval of self-encoded positive and negative personality traits. *Neuroimage*, 22(4), 1596-1604.
- Fullerton, C. S., Ursano, R. J., ve Wang, L. (2004). Acute stress disorder, posttraumatic stress disorder, and depression in disaster or rescue workers. *American Journal of Psychiatry*, 161(8), 1370-1376.
- Gao, L. L., Chan, S. W. C., ve Mao, Q. (2009). Depression, perceived stress, and social support among first-time Chinese mothers and fathers in the postpartum period. *Research in nursing ve health*, 32(1), 50-58.
- Gigantesco, A., Fagnani, C., Toccaceli, V., Stazi, M. A., Lucidi, F., Violani, C., ve Picardi, A. (2019). The relationship between satisfaction with life and depression symptoms by gender. *Frontiers in psychiatry*, 10, 419.
- Gómez Leal, R., Megías Robles, A., Cabello González, R., Gutiérrez Cobo, M. J., García Fernández-Abascal, E., ve Fernández-Berrocal, P. (2019). Dark triad and depression: The moderating effect of gender.
- Gómez-Leal, R., Megías-Robles, A., Gutiérrez-Cobo, M. J., Cabello, R., Fernández-Abascal, E. G., ve Fernández-Berrocal, P. (2019). Relationship between the Dark Triad and depressive symptoms. *PeerJ*, 7, e8120.
- Goodwin, G. M. (2015). The overlap between anxiety, depression, and obsessive-compulsive disorder. *Dialogues in clinical neuroscience*, 17(3), 249.
- Gorman, J. M., ve Coplan, J. D. (1996). Comorbidity of depression and panic disorder. *The Journal of clinical psychiatry*.
- Göksu, Ö., ve Kumcağız, H. (2020). Covid-19 salgınında bireylerde algılanan stres düzeyi ve kaygı düzeyleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Grapsas, S., Brummelman, E., Back, M. D., ve Denissen, J. J. (2020). The “why” and “how” of narcissism: A process model of narcissistic status pursuit. *Perspectives on Psychological Science*, 15(1), 150-172.

- Gül, A., Gül, H., Özen, N. E., ve Battal, S. (2016). Major depresyon hastalarında çocukluk çağı travmaları ve başa çıkma tutumlarının cinsiyete özgü farklılıkları.
- Haand, R., ve Shuwang, Z. (2020). The relationship between social media addiction and depression: a quantitative study among university students in Khost, Afghanistan. *International Journal of Adolescence and Youth*, 25(1), 780-786.
- Hammen, C. (2005). Stress and depression. *Annu. Rev. Clin. Psychol.*, 1, 293-319.
- Hara, Y., Hisatomi, M., Ito, H., Nakao, M., Tsuboi, K., ve Ishihara, Y. (2014). Effects of gender, age, family support, and treatment on perceived stress and coping of patients with type 2 diabetes mellitus. *BioPsychoSocial medicine*, 8(1), 1-11.
- Heravi, B. R., ve Harrower, N. (2016). Twitter journalism in Ireland: sourcing and trust in the age of social media. *Information, communication ve society*, 19(9), 1194-1213.
- Hocking, M. C., ve Lochman, J. E. (2005). Applying the transactional stress and coping model to sickle cell disorder and insulin-dependent diabetes mellitus: Identifying psychosocial variables related to adjustment and intervention. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 8(3), 221-246.
- Hou, X. L., Wang, H. Z., Hu, T. Q., Gentile, D. A., Gaskin, J., ve Wang, J. L. (2019). The relationship between perceived stress and problematic social networking site use among Chinese college students. *Journal of behavioral addictions*, 8(2), 306-317.
- Hou, Y., Xiong, D., Jiang, T., Song, L., ve Wang, Q. (2019). Social media addiction: Its impact, mediation, and intervention. *Cyberpsychology: Journal of psychosocial research on cyberspace*, 13(1).
- Huang, J., Perlis, R. H., Lee, P. H., Rush, A. J., Fava, M., Sachs, G. S., ... ve Smoller, J. W. (2010). Cross-disorder genomewide analysis of schizophrenia, bipolar disorder, and depression. *American Journal of Psychiatry*, 167(10), 1254-1263.
- Inaba, A., Thoits, P. A., Ueno, K., Gove, W. R., Evenson, R. J., ve Sloan, M. (2005). Depression in the United States and Japan: gender, marital status, and SES patterns. *Social science ve medicine*, 61(11), 2280-2292.
- Iorga, M., Dondas, C., ve Zugun-Eloae, C. (2018). Depressed as freshmen, stressed as seniors: The relationship between depression, perceived stress and academic results among medical students. *Behavioral Sciences*, 8(8), 70.
- Işık E. Işık U., Taner Y. (2013). Çocuk, ergen, erişkin ve yaşlılarda depresif ve bipolar bozukluklar. Ziraat Gurup Matbaacılık, Ankara.

- İlhan, M., ve Çetin, B. (2014). LISREL ve AMOS programları kullanılarak gerçekleştirilen yapısal eşitlik modeli (yem) analizlerine ilişkin sonuçların karşılaştırılması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(2), 26-42
- Jauk, E., ve Dieterich, R. (2019). Addiction and the dark triad of personality. *Frontiers in psychiatry*, 10, 662.
- Jonason, P. ve Li, N. ve Webster, G. ve Schmitt, D. (2009). The Dark Triad: Traits That Facilitate Short-Term Mating in Men. *European Journal of Personality*.23. 5 - 18. 10.1002/per.698.
- Jonason, P. K., ve Davis, M. D. (2018). A gender role view of the Dark Triad traits. *Personality and Individual Differences*, 125, 102-105.
- Jonason, P. K., Valentine, K. A., Li, N. P., ve Harbeson, C. L. (2011). Mate-selection and the Dark Triad: Facilitating a short-term mating strategy and creating a volatile environment. *Personality and Individual Differences*, 51(6), 759-763.
- Kajonius, P. J., ve Björkman, T. (2018). Dark malevolent traits and everyday perceived stress. *Current Psychology*, 1-6.
- Karadağ, E., ve Sölpük, N. (2018). Türkiye'de yapılan çalışmalarda depresyon ve kaygı ilişkisi: Bir meta-analiz çalışması. *Dusunen Adam*, 31(2), 163-176A.
- Kato, T. (2007). Molecular genetics of bipolar disorder and depression. *Psychiatry and clinical neurosciences*, 61(1), 3-19.
- Kavas, B. (2018). Kadınlara yönelik evlilik baskısı. *Journal of International Social Research*, 11(56).
- Kaya, M. B. (2018). Yaratıcı Dramanın Stresle Başetmeye Etkisi (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kernberg, O. F. (2020). Malignant narcissism and large group regression. *The Psychoanalytic Quarterly*, 89(1), 1-24.
- Keser, E., ve Işıklı, S. (2018). Yas ve Anlamı Yeniden Yapılandırma Envanteri'nin Türkçe Formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Dusunen Adam*, 31(4), 364-374.
- Kessler R.C., Mcgonagle K.A., Nelson C.B. (1994). Sex and depression in the national comorbidity survey. II Cohort Effects. *J Affect Disord*, 30, 15-26
- Kessler, R. C., ve Essex, M. (1982). Marital status and depression: The importance of coping resources. *Social forces*, 61(2), 484-507.

- Khesht-Masjedi, M. F., Shokrgozar, S., Abdollahi, E., Habibi, B., Asghari, T., Ofoghi, R. S., ve Pazhooman, S. (2019). The relationship between gender, age, anxiety, depression, and academic achievement among teenagers. *Journal of family medicine and primary care*, 8(3), 799.
- Kircaburun, K. (2016). Self-Esteem, Daily Internet Use and Social Media Addiction as Predictors of Depression among Turkish Adolescents. *Journal of Education and Practice*, 7(24), 64-72.
- Kircaburun, K., Demetrovics, Z., ve Tosuntaş, Ş. B. (2019). Analyzing the links between problematic social media use, dark triad traits, and self-esteem. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 17(6), 1496-1507.
- Kircaburun, K., Jonason, P. K., ve Griffiths, M. D. (2018). The Dark Tetrad traits and problematic social media use: The mediating role of cyberbullying and cyberstalking. *Personality and Individual Differences*, 135, 264-269.
- Klymenko, M. (2019). Types of narcissistic self-regulation in the context of personal fulfillment. *The Journal of Education, Culture, and Society*, 10(2), 85-102.
- Knol, L. L., ve Brantley, C. (2021). Weight Status and Emotion-and Stress-Related Eating: Testing Constructs of the Transactional Model of Stress and Coping. *American Journal of Health Education*, 1-10.
- Koraltan, A. (2017). Eve bağımlı hastalara bakım verenlerin genel sağlık algısı ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin araştırılması (Master's thesis, Doğuş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kowalski, C. M., Rogoza, R., Vernon, P. A., ve Schermer, J. A. (2018). The Dark Triad and the self-presentation variables of socially desirable responding and self-monitoring. *Personality and Individual Differences*, 120, 234-237.
- Kuchynka, S. L., ve Bosson, J. K. (2018). The psychodynamic mask model of narcissism: Where is it now?. In *Handbook of Trait Narcissism* (pp. 89-95). Springer, Cham.
- Kumpasoğlu, G. B., Eltan, S., Merdan-Yıldız, E. D., ve Batıgün, A. D. (2021). Mediating role of life satisfaction and death anxiety in the relationship between dark triad and social media addiction. *Personality and Individual Differences*, 172, 110606.
- Lee, J. W., Shin, W. K., ve Kim, Y. (2020). Impact of sex and marital status on the prevalence of perceived depression in association with food insecurity. *PloS one*, 15(6), e0234105.

- Lee, K. W., Ching, S. M., Hoo, F. K., Ramachandran, V., Chong, S. C., Tusimin, M., ... ve Chia, Y. C. (2020). Neonatal outcomes and its association among gestational diabetes mellitus with and without depression, anxiety and stress symptoms in Malaysia: A cross-sectional study. *Midwifery*, 81, 102586.
- LeMoult, J., ve Gotlib, I. H. (2019). Depression: A cognitive perspective. *Clinical Psychology Review*, 69, 51-66.
- Lim, E. X., Sim, A. Y., Forde, C. G., ve Cheon, B. K. (2018). The role of perceived stress and gender on portion selection patterns. *Physiology ve behavior*, 194, 205-211.
- Limcaoco, R. S. G., Mateos, E. M., Fernandez, J. M., ve Roncero, C. (2020). Anxiety, worry and perceived stress in the world due to the COVID-19 pandemic, March 2020. Preliminary results. *MedRxiv*.
- Lin Ding, Wayne F. Velicer, Lisa L. Harlow, " Effects of Estimation Methods, Number of Indicators per Factor, and Improper Solutions on Structural Equation Modeling Fit Indices", *Structural Equation Modeling*, 2(2), 1995, s. 120.
- Lleras, C. (2005). Path analysis. *Encyclopedia of social measurement*, 3(1), 25-30.
- Maier, C. (2020). Overcoming pathological IT use: How and why IT addicts terminate their use of games and social media. *International Journal of Information Management*, 51, 102053.
- Malaeb, D., Salameh, P., Barbar, S., Awad, E., Haddad, C., Hallit, R., ... ve Hallit, S. (2020). Problematic social media use and mental health (depression, anxiety, and insomnia) among Lebanese adults: Any mediating effect of stress?. *Perspectives in Psychiatric Care*.
- Meshi, D., ve Ellithorpe, M. E. (2021). Problematic social media use and social support received in real-life versus on social media: Associations with depression, anxiety and social isolation. *Addictive Behaviors*, 106949. (.24).
- Meydan, C. H., ve Şeşen, H. (2011). Yapısal eşitlik modellemesi AMOS uygulamaları. Detay Yayıncılık.
- Misawa, J., ve Kondo, K. (2019). Social factors relating to depression among older people in Japan: analysis of longitudinal panel data from the AGES project. *Aging ve mental health*, 23(10), 1423-1432.
- Mitra, R., ve Rangaswamy, M. (2019). Excessive social media use and its association with depression and rumination in an Indian young adult population: A mediation model. *Journal of Psychosocial Research*, 14(1), 223-231. (.42)

- Nehrig, N., Ho, S. S. M., ve Wong, P. S. (2019). Understanding the Selfobject Needs Inventory: Its relationship to narcissism, attachment, and childhood maltreatment. *Psychoanalytic Psychology*, 36(1), 53.
- Newman, J. P., MacCoon, D. G., Vaughn, L. J., ve Sadeh, N. (2005). Validating a distinction between primary and secondary psychopathy with measures of Gray's BIS and BAS constructs. *Journal of abnormal psychology*, 114(2), 319.
- Ng, D. M., ve Jeffery, R. W. (2003). Relationships between perceived stress and health behaviors in a sample of working adults. *Health psychology*, 22(6), 638.
- Nguyen, T. H., Lin, K. H., Rahman, F. F., Ou, J. P., ve Wong, W. K. (2020). Study of depression, anxiety, and social media addiction among undergraduate students.
- Noser, A. E., Zeigler-Hill, V., ve Besser, A. (2014). Stress and affective experiences: The importance of dark personality features. *Journal of Research in Personality*, 53, 158-164.
- O'boyle, E. H., Forsyth, D. R., Banks, G. C. ve Mcdaniel, M. A. (2012). A meta-analysis of the dark triad and work behavior: A social exchange perspective. *Journal of Applied Psychology*, 97(3), 557–579.
- Onay, Ö. A. (2018). Liderlik stilleri ile narsisizm arasındaki ilişkinin incelenmesi (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).
- Ömrüuzun, I. (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımlarını Etkileyen Faktörler: Bir Yol Analizi Çalışması (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Özdamar K. (2004). Tabloların oluşturulması, güvenilirlik ve soru analizi. Paket programlarla istatistiksel Veri Analizi-1. Eskişehir: Kaan Kitapevi.
- Özsoy, E. ve Ardıç, K. (2017). Karanlık Üçlü'nün (narsisizm, Makyavelizm ve psikopati) iş tatminine etkisinin incelenmesi. *Yönetim ve Ekonomi*, 24(2), 391-406.
- Özsoy, F. H. (2017). Örgütlerde makyavelizm ve sinizmin çatışma yönetimine etkisi: Bir teknoloji şirketinde uygulama (Doctoral dissertation, İstanbul Kültür Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/İşletme Anabilim Dalı/İşletme Bilim Dalı).
- Paulhus, D. L. ve Williams, K. M. (2002). The dark triad of personality: Narcissism, machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36, 556 –563.
- Peter M. Bentler, Chih-Ping Chou, "Practical Issues in Structural Modeling", *Sociological Methods ve Research*, Vol. 16 No. 1, 1987, s. 89.

- Rachubińska, K., Cybulska, A. M., ve Grochans, E. (2021). The relationship between loneliness, depression, internet and social media addiction among young Polish women. *European Review for Medical and Pharmacological Sciences*, 25(4), 1982-1989.
- Rauthmann, J. F. ve Kolar, G. (2012). “How “Dark” Are The Dark Triad Traits? Examining The Perceived Darkness of Narcissism, Machiavellianism, and Psychopathy”, *Personality and Individual Differences*, 53: 884-889.
- Raykov T., George A. Marcoulides, *A First Course In Structural Equation Modeling*, 2nd ed. London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 2006, s. 7-8.
- Ren, P., Qin, X., Zhang, Y., ve Zhang, R. (2018). Is social support a cause or consequence of depression? A longitudinal study of adolescents. *Frontiers in psychology*, 9, 1634.
- Rex B. Kline, *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*, Third ed., New York: The Guilford Press, 2011, s. 12.
- Rogoza, R., ve Cieciuch, J. (2018). Dark Triad traits and their structure: An empirical approach. *Current Psychology*, 1-16.
- Rummery, R. W. (2012). Narcissism: theories of self and knowledge with reference to the notion of reflection. *Philosophy Study*, 2(3), 203.
- Rusli, B. N., Edimansyah, B. A., ve Naing, L. (2008). Working conditions, self-perceived stress, anxiety, depression and quality of life: a structural equation modelling approach. *BMC public health*, 8(1), 1-12.
- Sabouri, S., Gerber, M., Bahmani, D. S., Lemola, S., Clough, P. J., Kalak, N., ... ve Brand, S. (2016). Examining Dark Triad traits in relation to mental toughness and physical activity in young adults. *Neuropsychiatric disease and treatment*, 12, 229.
- Sanecka, E. (2017). The dark side of social media: Associations between the Dark Triad of personality, self-disclosure online and selfie-related behaviours. *The Journal of Education, Culture, and Society*, 8(2), 71-88.
- Satıcı, S. A., Kayış, A. R., Yılmaz, M. F., ve Eraslan-Çapan, B. (2019). Üniversite öğrencilerinde karanlık üçlü kişilik özellikleri ile dürtüsellik ve heyecan arama davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(54), 857-881.
- Savcı, M., ve Aysan, F. (2014). Üniversite öğrencilerinde algılanan stres düzeyi ile stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişki. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(3), 44-56.

- Savci, M., Turan, M. E., Griffiths, M. D., ve Ercengiz, M. (2019). Histrionic personality, narcissistic personality, and problematic social media use: Testing of a new hypothetical model. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-19.
- Savrun BM. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri. Depresyon, Somatizasyon Ve Psikiyatrik Aciller Sempozyumu 2-3 Aralık 1999, İstanbul, S. 11 -17. Depresyonun Tanımı Ve Epidemiyolojisi.
- Schiffrin, H. H., ve Nelson, S. K. (2010). Stressed and happy? Investigating the relationship between happiness and perceived stress. *Journal of Happiness Studies*, 11(1), 33-39.
- Schiffrin, H. H., ve Nelson, S. K. (2010). Stressed and happy? Investigating the relationship between happiness and perceived stress. *Journal of Happiness Studies*, 11(1), 33-39.
- Schulz, A., Schultchen, D., ve Vögele, C. (2020). Interoception, stress, and physical symptoms in stress-associated diseases. *European Journal of Health Psychology*, 27(4), 132-153.
- Scott, S. B., Sliwinski, M. J., Mogle, J. A., ve Almeida, D. M. (2014). Age, stress, and emotional complexity: Results from two studies of daily experiences. *Psychology and Aging*, 29(3), 577.
- Sellbom, M., ve Drislane, L. E. (2020). The classification of psychopathy. *Aggression and Violent Behavior*, 101473.
- Shafer, W. E., ve Wang, Z. (2018). Machiavellianism, social norms, and taxpayer compliance. *Business Ethics: A European Review*, 27(1), 42-55.
- Shah, S. M., Al Dhaheri, F., Albanna, A., Al Jaber, N., Al Eissae, S., Alshehhi, N. A., ... ve Betancourt, T. S. (2020). Self-esteem and other risk factors for depressive symptoms among adolescents in United Arab Emirates. *PloS one*, 15(1), e0227483.
- Shih, S. I., Chi, N. W., Wu, C. C., ve Wang, S. Y. (2019). When dark meets blue: The relations between dark triad personality and depression symptoms. *Current Psychology*, 1-8.
- Silpa-Archa, N., Pruksaeakanan, C., Angkoolpakdeekul, N., Chaiyabutr, C., Kulthanan, K., Ratta-Apha, W., ve Wongpraparut, C. (2020). Relationship Between Depression and Quality of Life Among Vitiligo Patients: A Self-assessment Questionnaire-based Study. *Clinical, Cosmetic and Investigational Dermatology*, 13, 511.

- Simsek, A., Elciyar, K., ve Kizilhan, T. (2019). A comparative study on social media addiction of high school and university students. *Contemporary educational technology*, 10(2), 106-119.
- Singh, K., Artech, A., ve Holder, M. D. (2011). Personality factors and psychopathy, alexithymia and stress. *Asian journal of psychiatry*, 4(1), 35-40.
- Smith, M. M., Sherry, S. B., Vidovic, V., Saklofske, D. H., Stoeber, J., ve Benoit, A. (2019). Perfectionism and the five-factor model of personality: A meta-analytic review. *Personality and Social Psychology Review*, 23(4), 367-390.
- Srivastava, S., ve Pathak, D. (2020). Impact of emotional intelligence on narcissism-satisfaction with life relationship: a study on Indian managers. *International Journal of Management Practice*, 13(2), 200-215.
- Su, W., Han, X., Yu, H., Wu, Y., ve Potenza, M. N. (2020). Do men become addicted to internet gaming and women to social media? A meta-analysis examining gender-related differences in specific internet addiction. *Computers in Human Behavior*, 113, 106480.
- Szabó, E., ve Jones, D. N. (2019). Gender differences moderate Machiavellianism and impulsivity: Implications for Dark Triad research. *Personality and Individual Differences*, 141, 160-165.
- Szücs, A., Szanto, K., Adalbert, J., Wright, A. G., Clark, L., ve Dombrovski, A. Y. (2020). Status, rivalry and admiration-seeking in narcissism and depression: A behavioral study. *PloS one*, 15(12), e0243588.
- Şeşen, H. (2010). Adalet algısının tükenmişliğe etkisi: iş tatmininin aracı değişken rolünün yapısal eşitlik modeli ile testi. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 9(2), 67-90.
- Şimşek, Ö. F. (2020). Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları.
- Tahoon, R. (2020). Mediating Effects of Dark Personality Triad and Real and Mediated Social Interaction on Social Media Addiction and Academic Performance in University Students. *Clinical and Experimental Psychology*, 6(4), 1-10.
- Tang, T.L., Chen, Y.J., ve Sutarso, T. (2008). “Bad Apples in Bad (Business) Barrels: The Love of Money, Machiavellianism, Risk Tolerance, and Unethical Behavior”, *Management Decision*, 46(2): 243-263.
- Tang, W. Y., Reer, F., ve Quandt, T. (2020). The interplay of gaming disorder, gaming motivations, and the dark triad. *Journal of Behavioral Addictions*, 1-6.

- Taymur, İ., ve Türkçapar, M. H. (2012). Kişilik: tanımı, sınıflaması ve değerlendirilmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 154-177.
- Tillman, G. (2020). Disordered Social Media Use and Fear of COVID-19 and the Association with Stress and Depression.
- Topal, A., ve Demirkasımoğlu, M. (2020). T.C. Sağlık Bakanlığı Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE) çalışanlarında algılanan stres düzeyleri üzerinde otantik liderlik davranışları etkisinin incelenmesi: İstanbul İli Örneği. *Resilience*, 4(1), 159-168.
- Toplu, D. ve Atılğan, Ö. (2018). Karanlık üçlü ölçeği: Türkçeye uyarlama, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 5(3), 725-739
- Tozar, M. Z. (2019). Karanlık üçlü kişilik özelliklerine göre üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları.
- Tuy, G. (2017). Fazla vasıflılık algısı ve iş tatmini arasındaki ilişki ile narsisizmin bu ilişki üzerindeki düzenleyici değişken etkisi (Master's thesis, Uludağ Üniversitesi).
- Uysal, A. N. (2016). Predicting relationship satisfaction: Dark Triad Personality traits, love attitudes, attachment Dimensions (Graduation Thesis Doğuş University, Institute Of Social Sciences Master Of Arts In Clinical Psychology, İstanbul).
- Ünal S, Küey L, Güleç C, Bekaroğlu M, Evlice Y.E., Kırılı S. (2002). Depresif bozukluklarda risk etkenleri. *Klinik Psikiyatri*, 5(1), 8-15.
- Ünal S. ve Özcan E. (2000). Depresyonda hazırlayıcı, ortaya çıkarıcı ve koruyucu etkenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 1(1), 41-8.
- Van den Eijnden, R. J., Lemmens, J. S., ve Valkenburg, P. M. (2016). The social media disorder scale. *Computers in Human Behavior*, 61, 478-487.
- Vannucci, A., Ohannessian, C. M., ve Gagnon, S. (2019). Use of multiple social media platforms in relation to psychological functioning in emerging adults. *Emerging adulthood*, 7(6), 501-506.
- vulnerability to social media infidelity?. *Personality and Individual Differences*, 139, 277-280.
- Waldman, I. D., Rhee, S. H., LoParo, D., ve Park, Y. (2018). Genetic and environmental influences on psychopathy and antisocial behavior. In Meeting of the American Society of Criminology, 1996; Earlier versions of this chapter were presented at the aforementioned conference and at the meeting of the Behavior Genetics Association in 1997.. The Guilford Press.

- Wartberg, L., Thomasius, R., ve Paschke, K. (2021). The relevance of emotion regulation, procrastination, and perceived stress for problematic social media use in a representative sample of children and adolescents. *Computers in Human Behavior*, 121, 106788.
- Wong, B. Z. R., Goh, S. J., ve Hui, J. Y. (2020). Dark triad and social media addiction: the mediating roles of coping strategies (Doctoral dissertation, UTAR).
- Yalçın, Ö., ve Erdoğan, A. (2013). Şiddet ve agresyonun nörobiyolojik, psikososyal ve çevresel nedenleri. *Current Approaches in Psychiatry/Psikiyatride Guncel Yaklasimler*, 5(4).
- Yan, X. Y., Huang, S. M., Huang, C. Q., Wu, W. H., ve Qin, Y. (2011). Marital status and risk for late life depression: a meta-analysis of the published literature. *Journal of International Medical Research*, 39(4), 1142-1154.
- Yavuz, N., ve Kayhan, A. (2020). Presenteeism: a research on type a and type b personality and demographic features. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 77-89.
- Yayman, E., ve Bilgin, O. (2020). Relationship between social media addiction, game addiction and family functions. *Int. J. Eval. ve Res. Educ. Vol*, 9(4), 979-986.
- Yıldız, E. (2021). Liderin makyavelist davranışlarının algılanan lider etkililiği üzerindeki etkisinde çalışan karanlık kişilik üçlü özelliklerinin düzenleyici etkisi (Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Yılmaz V, Çelik H.E. (2009). Lisrel ile Yapısal Eşitlik Modellemesi 1. 1. Baskı. Ankara: Pegem,
- Young, K. S., ve Rogers, R. C. (1998). The relationship between depression and Internet addiction. *Cyberpsychology ve behavior*, 1(1), 25-28.
- Yurdakul, Y. (2019). Beş faktör kişilik özellikleri ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin eş uyumu ile olan ilişkileri: Evli çiftlerde kesitsel bir çalışma (Master's thesis, Işık Üniversitesi).
- Yücebıyık, Z. İ. (2020). Evlilik uyumunu yordamada narsistik kişilik özelliklerinin ve bağışlayıcılığın rolü (Master's thesis, Işık Üniversitesi).
- Yüksel-Şahin, F. ve Öztoprak, Ö. (2019). Ergenlerin sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin benlik saygısına göre incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 363-377.
- Zhang, R., Yanli, H. E., Huang, J., ve Geng, Y. (2016). The mediating effect of positive coping style between Machiavellianism and loneliness in adolescents. *Chinese Journal of Behavioral Medicine and Brain Science*, 25(11), 1015-1017.

Zhu, X., Wang, F., ve Geng, Y. (2021). Machiavellianism on quality of life: The role of lifestyle, age, gender, social support. *Personality and Individual Differences*, 173, 110609.

Zivnuska, S., Carlson, J. R., Carlson, D. S., Harris, R. B., ve Harris, K. J. (2019). Social media addiction and social media reactions: The implications for job performance. *The Journal of social psychology*, 159(6), 746-760

EKLER

EK 1:

Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bu çalışma, Yard. Doç Dr. Muazzez Merve Avcıoğlu danışmanlığında Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisans programında öğrenim görmekte olan Psikolog Fatih Yurdalan tarafından yürütülmektedir. Bu çalışmada, karanlık üçlü kişilik özellikleri olarak bilinen narsisizm, makyavelizm ve psikopatinin algılanan stres ile birlikte sosyal medya bağımlılığının aracı rolünde depresyon üzerindeki etkisini değerlendirmek amaçlanmıştır. Uygulanacak ölçekler "Karanlık Üçlü Ölçeği", "Algılanan Stres Ölçeği", "Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği" ve "Beck Depresyon Envanteri" şeklindedir. Sizden herhangi bir isim soyisim talep edilmeyecektir ve verilen yanıtlar kişisel olarak değerlendirilmeyecektir. Sorulara gönüllük esasına bağlı olarak ve içtenlikle yanıt vermeniz önem arz etmektedir.

Katılımınız için teşekkür ederim.

EK 2:

Kişisel Bilgi Formu

Aşağıdaki kişisel içerikli soruları lütfen cevaplayınız.

1- Cinsiyetiniz: () Kadın

() Erkek

2- Yaşınız :

3- Aşağıdaki sosyal medya araçlarını ne sıklıkla kullanırsınız

# Sosyal Medya Araçları	Hiç	Nadiren	Ara sıra	Genellikle	zaman
1. Facebook	1	2	3	4	5
2. Twitter	1	2	3	4	5
3. LinkedIn	1	2	3	4	5
4. Instagram	1	2	3	4	5
5. Foursquare	1	2	3	4	5
6. Google Plus (Google +)	1	2	3	4	5

4- Ne zamandan beri sosyal medyayı
kullanıyorsunuz?

() 1 yıldan az

() 1-3 yıl arası

() 4-6 yıl arası

☐ 7 yıldan fazla

5- Günde sosyal medyada ortalama ne kadar zaman
harcıyorsunuz?

☐ 1 saatten az

☐ 1-3 saat

☐ 3-5 saat

☐ 5-7 saat

☐ 7 saatten fazla

6- Sosyal medya uygulamalarına en çok hangi cihaz
türündenerişiyorsunuz?

☐ Akıllı telefon

☐ Tablet

☐ Bilgisayar

☐ İnternet kafe/diğer

EK 3:

SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ-YETİŞKİN FORMU (SMBÖ-YF)

AÇIKLAMA: Aşağıda internette sosyal medya kullanımıyla ilgili çeşitli durumlar verilmiştir. Sizden, her ifadeyi dikkatlice okumanız ve kendiniz için en doğru olan ifadenin üzerine X işaretini koymanız istenmektedir. Lütfen boş madde bırakmayınız ve her durum için bir işaretleme yapınız.

① Bana Hiç Uygun Değil ② Bana Uygun Değil ③ Kararsızım

④ Bana Uygun ⑤ Bana Çok Uygun

1	Sosyal medyayı gerçek dünyadan bir kaçış olarak görüyorum.	①	②	③	④	⑤
2	Sosyal medyada planladığımdan daha uzun süre kalırım.	①	②	③	④	⑤
3	Kendimi mutsuz hissettiğim zamanlarda sosyal medyada olmak beni rahatlatır.	①	②	③	④	⑤
4	Sosyal medyada çok zaman geçirdiğimden işlerimi aksatıyorum.	①	②	③	④	⑤
5	Sosyal medyaya gerekmedikçe girmem.	①	②	③	④	⑤
6	Sosyal medya yüzünden verimliliğimin azaldığını fark ediyorum.	①	②	③	④	⑤
7	Sosyal medyada çok zaman geçirdiğim için çevremdekiler beni eleştirirler.	①	②	③	④	⑤
8	Sosyal medyayı kullanırken biri beni rahatsız ettiğinde sinirleniyorum.	①	②	③	④	⑤
9	Sosyal medyada iken kendimi özgür hissediyorum.	①	②	③	④	⑤
10	Sabah uyandığımda ilk işim sosyal medyaya girmek olur.	①	②	③	④	⑤
11	Sosyal medya kullanmayı sevmiyorum.	①	②	③	④	⑤
12	Güncel olaylardan haberdar olmak için sosyal medyadan ayrılamıyorum.	①	②	③	④	⑤
13	Çevremde birileri varken bile, sosyal medyada olmayı tercih ederim.	①	②	③	④	⑤
14	Özel bazı duyuruları görebilmek ya da paylaşabilmek için sosyal medyada daha çok zaman geçiriyorum.	①	②	③	④	⑤
15	Sosyal medyadan dolayı aile üyelerini ihmal ettiğim olur.	①	②	③	④	⑤
16	İnsani amaçlı sosyal projelerde yer almak için sosyal medyayı kullanmaktan kendimi	①	②	③	④	⑤

	alamıyorum.					
17	Sosyal medyada bağlantı kurduğum insanlara kendimi daha iyi anlatıyorum.	①	②	③	④	⑤
18	Sosyal medyadaki arkadaşlıkları gerçek yaşamdaki arkadaşlıklara tercih ederim.	①	②	③	④	⑤
19	Sosyal medya gruplarıyla iletişim halinde olabilmem için sosyal medyayı daha uzun süre kullanırım.	①	②	③	④	⑤
20	Çeşitli sosyal duyarlılıklar konusunda çabuk haberdar olma isteği beni daha çok sosyal medyada olmaya itiyor.	①	②	③	④	⑤

EK 4:**KARANLIK ÜÇLÜ ÖLÇEĞİ**

1	İstediğimi elde etmek için başkalarını manipüle etmeye eğilimliyim.	1	2	3	4	5	6	7	8
2	İstediğimi elde etmek için hileye başvurmuşluğum ya da yalan söylemişliğim vardır.	1	2	3	4	5	6	7	8
3	İstediğimi elde etmek için pohpohlamaya başvururum.	1	2	3	4	5	6	7	8
4	Kendi çıkarım için başkalarını kullanmaya eğilimliyim.	1	2	3	4	5	6	7	8
5	Pişmanlık duymamaya eğilimliyim.	1	2	3	4	5	6	7	8
6	Davranışlarımın ahlaki boyutunu umursamamaya eğilimliyim.	1	2	3	4	5	6	7	8
7	Duyarsız ya da duygusuz olmaya eğilimliyim.	1	2	3	4	5	6	7	8
8	Alaycı davranmaya eğilimliyim.	1	2	3	4	5	6	7	8
9	Başkalarının bana hayranlık duymasını istemeye eğilimliyim.	1	2	3	4	5	6	7	8
10	Başkalarının beni dikkate almasını istemeye eğilimliyim.	1	2	3	4	5	6	7	8
11	Prestij ya da statü arayışında olmaya eğilimliyim.	1	2	3	4	5	6	7	8

12	Başkalarından özel iyilikler beklemeye eğilimliyim.	1	2	3	4	5	6	7	8
----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

EK 5:

ALGILANAN STRES ÖLÇEĞİ

	Hiçbir Zaman	Neredeyse Hiçbir Zaman	Bazen	Oldukça Sık	Çok Sık
1.Geçen ay, beklenmedik bir şeylerin olması nedeniyle ne sıklıkta rahatsızlık duydunuz?					
2.Geçen ay, hayatınızdaki önemli şeyleri kontrol edemediğinizi ne sıklıkta hissettiniz?					
3.Geçen ay, kendinizi ne sıklıkta sinirli ve stresli hissettiniz?					
4.Geçen ay, ne sıklıkta gündelik zorlukların üstesinden başarıyla geldiniz?					
5.Geçen ay, hayatınızda ortaya çıkan önemli değişikliklerle etkili bir şekilde başa çıktığınızı ne sıklıkta hissettiniz?					
6.Geçen ay, kişisel sorunlarınızla alma yeteneğinize ne sıklıkta güven duydunuz?					

7. Geçen ay, her şeyin yolunda gittiğini ne sıklıkta hissettiniz?					
8. Geçen ay, ne sıklıkta yapmanız gereken şeylerle başa çıkamadığınızı fark ettiniz?					
9. Geçen ay, hayatınızdaki zorlukları ne sıklıkta kontrol edebildiniz?					
10. Geçen ay, ne sıklıkta her şeyin üstesinden geldiğinizi hissettiniz?					
11. Geçen ay, ne sıklıkta kontrolünüz dışında gelişen olaylar yüzünden öfkelenediniz?					
12. Geçen ay, kendinizi ne sıklıkta Başarmak zorunda olduğunuz şeyleri düşünürken buldunuz?					
13. Geçen ay, ne sıklıkta zamanınızı nasıl kullanacağınızı kontrol edebildiniz?					
14. Geçen ay, ne sıklıkta problemlerin üstesinden gelemeyeceğiniz kadar biriktiğini hissettiniz?					

EK 6:

BECK DEPRESYON ENVANTERİ

A	(0) Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissetmiyorum. (1) Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissediyorum. (2) Hep üzüntülü ve sıkıntılıyım. Bundan kurtulamıyorum. (3) O kadar üzüntülü ve sıkıntılıyım ki artık dayanamıyorum.	B	(0) Gelecek hakkında umutsuz ve karamsar değilim. (1) Gelecek hakkında karamsarım. (2) Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok. (3) Geleceğim hakkında umutsuzum ve sanki hiçbir şey düzelmeyecekmiş gibi geliyor.
C	(0) Kendimi başarısız bir insan olarak görmüyorum. (1) Çevremdeki birçok kişiden daha çok başarısızlıklarım olmuş gibi hissediyorum. (2) Geçmişime baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğunu görüyorum. (3) Kendimi tümüyle başarısız bir kişi olarak görüyorum.	D	(0) Birçok şeyden eskisi kadar zevk alıyorum. (1) Eskiden olduğu gibi herşeyden hoşlanmıyorum. (2) Artık hiçbir şey bana tam anlamıyla zevk vermiyor. (3) Herşeyden sıkılıyorum.
E	(0) Kendimi herhangi bir şekilde suçlu hissetmiyorum. (1) Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum. (2) Çoğu zaman kendimi suçlu hissediyorum. (3) Kendimi her zaman suçlu hissediyorum.	F	(0) Kendimden memnunum. (1) Kendi kendimden pek memnun değilim. (2) Kendime çok kızıyorum. (3) Kendimden nefret ediyorum.
G	(0) Başkalarından daha kötü olduğumu sanmıyorum. (1) Zayıf yanlarım veya hatalarım için kendi kendimi eleştiririm. (2) Hatalarımdan dolayı her zaman kendimi kabahatli bulurum. (3) Her aksilik karşısında kendimi kabahatli bulurum.	H	(0) Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim yok. (1) Zaman zaman kendimi öldürmeyi düşündüğüm oluyor, fakat yapmıyorum. (2) Kendimi öldürmek isterdim. (3) Fırsatını bulsam kendimi öldürürüm.

I	(0) Her zamankinden fazla içimden ağlamak gelmiyor. (1) Zaman zaman içimden ağlamak geliyor. (2) Çoğu zaman ağlıyorum. (3) Eskiden ağlayabilirdim şimdi istesem de ağlayamıyorum.	i	(0) Şimdi her zaman olduğumdan sinirli değilim. (1) Eskisine kıyasla daha kolay kızıyorum. (2) Şimdi hep sinirliyim. (3) Bir zamanlar beni sinirlendiren şeyler şimdi hiç sinirlendirmiyor.
j	(0) Başkaları ile görüşmek, konuşmak isteğimi kaybetmedim. (1) Başkaları ile eskisinden daha az konuşmak, görüşmek istiyorum. (2) Başkaları ile konuşma ve görüşme isteğimi kaybettim. (3) Hiç kimseyle görüşüp, konuşmak istemiyorum.	K	(0) Eskiden olduğu kadar kolay karar verebiliyorum. (1) Eskiden olduğu kadar kolay karar veremiyorum. (2) Karar verirken eskisine kıyasla çok güçlük çekiyorum. (3) Artık hiç karar veremiyorum.
L	(0) Aynada kendime baktığımda bir	M	(0) Eskisi kadar iyi çalışabiliyorum.

	değişiklik görmüyorum. (1) Daha yaşlanmışım ve çirkinleşmişim gibi geliyor. (2) Görünüşümün çok değiştiğini ve daha çirkinleştiğimi hissediyorum. (3) Kendimi çok çirkin buluyorum.		(1) Birşeyler yapmak için gayret göstermek gerekiyor. (2) Herhangi birşeyi yapabilmek için kendimi çok zorlamama gerekiyor. (3) Hiçbir şey yapamıyorum.
N	(0) Her zamanki gibi iyi uyuyabiliyorum. (1) Eskiden olduğu gibi iyi uyuyamıyorum. (2) Her zamankinden bir-iki saat daha erken uyanıyorum ve tekrar uyuyamıyorum. (3) Her zamankinden çok daha erken uyanıyorum ve tekrar uyuyamıyorum.	O	(0) Her zamankinden daha çabuk yorulmuyorum. (1) Her zamankinden daha çabuk yoruluyorum. (2) Yaptığım hemen herşey beni yoruyor. (3) Kendimi hiçbir şey yapamayacak kadar yorgun hissediyorum.
Ö	(0) İştahım her zamanki gibi (1) İştahım eskisi kadar iyi değil (2) İştahım çok azaldı. (3) Artık hiç iştahım yok.	P	(0) Son zamanlarda kilo vermedim. (1) İki kilodan fazla kilo verdim. (2) Dört kilodan fazla kilo verdim. (3) Altı kilodan fazla kilo verdim.
R	(0) Sağlığım beni fazla endişelendirmiyor. (1) Ağrı, sancı, mide bozukluğu veya kabızlık gibi rahatsızlıklar beni endişelendiriyor. (2) Sağlığım beni endişelendirdiği için başka şeyler düşünmek zorlaşıyor. (3) Sağlığım hakkında o kadar endişeliyim ki, başka hiçbir şey düşünmüyorum		

EK 7:

YAPISAL EŞİTLİK MODELİ

Yapısal Eşitlik Modelinin Tanımı ve Genel Özellikleri

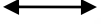
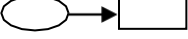
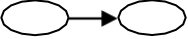
Yapısal eşitlik modeli (YEM) karmaşık araştırma hipotezlerini tek seferde inceleyen, ölçüm hatalarını hesaplamaların içine katan, yeni modeller oluşturulmasını ve aracılık etkilerini görmemizi sağlayan ikinci nesil bir istatistik analizidir. Tüm değişkenlerin aralarındaki ilişkiler tek bir analiz ile ortaya çıkarılır. Ayrıca yol analizinde ölçmeden kaynaklanan hata gösterilir. Yapısal eşitlik modeli ile yapılan analizler regresyon gibi birinci nesil istatistiksel analizlerle yapılabilmesine karşın yapısal eşitlik modelinin önemli bir avantajı vardır. Yapısal eşitlik modelinde hata devre dışı bırakılabilir. Bu diğer birinci nesil istatistik analizlerinde olmayan bir durumdur ve yapısal eşitlik modelinin en büyük avantajıdır. Yapısal eşitlik modelinde temel olarak gözlenen değişkenler ile gizil değişkenlerin arasındaki nedensel ve ilişkisel modeller test edilir. Faktör analizi, varyans, kovaryans ve çoklu regresyon analizinin birleşmesiyle meydana gelen çok değişkenli bir yöntemdir. Gözlenen değişkenler doğrudan gözlenip ölçülebilen değişkenlerken, gizil değişkenler doğrudan gözlenemezler ve dolayısıyla doğrudan ölçülemezler. Örneğin kalp ritim hızı gözlenebilir bir değişkendir. Kaygı, korku, mutluluk gibi değişkenlerse doğrudan gözlemlenemeyip ölçülemediği için gizil değişkenlerdir. Psikolojik değişkenlerin çoğu gizil değişken sınıfına girmektedir. Yapısal eşitlik modeli oluşturmadan önce doğrulayıcı faktör analizi ile ölçme modeli oluşturulur. Bu ölçme modeli bize kullandığımız ölçeğin istediğimiz yapıyı ne kadar iyi ölçtüğünü gösterir. Daha sonra ise var olan değişkenlerimizle yapısal eşitlik modeli ile modellerimizi oluştururuz (Dursun ve Kocagöz, 2010).

Yapısal Eşitlik Modeline Yönelik Temel Kavramlar

YEM’de gözlenen ve gizil değişken gibi kavramların yanı sıra içsel, dışsal, aracı ve düzenleyici değişkenler ile doğrudan ve aracı etki kavramları yer almaktadır. İçsel değişken, bağımlı yani etkilenen değişkenlerdir. Dışsal değişkenler ise modelde var

olan belirleyici değişkenlerdir. Aracı değişken ise birbiriyle ilişki olan iki diğer değişken arasındaki ilişkinin oluşmasında ya da bağımlı değişkenin bağımsız değişkeni nasıl etkilediğini anlaşılmasını sağlayan değişkendir (şeşen, 2010). Düzeyleyici (moderator) değişken ise bağımlı ve bağımsız değişken arasında var olan ilişkinin yönü ve şiddetini etkileyen değişkendir. Düzeyleyici değişken nitel ya da nicel olabilir. Düzeyleyici değişken değişirse bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki ilişki de değişkenlik göstermektedir (Tuy, 2017). Doğrudan etkiler bir değişkeden diğer değişkene doğru giden ve arada başka hiçbir değişken bulunmadan ortaya çıkan etkilerdir. Aracı etkiler de ise aracı ya da düzenleyici olmak üzere en az bir tane daha değişken bulunur. Doğrudan ve aracı etkilerin toplamı bir değişkenin, bağımlı bir değişken üzerindeki toplam etkisini gösterir (Raykov ve Marcoulides, 2006). YEM’de gizil değişkenlerin oluşturduğu gizil yapıda iki tip gizil değişken vardır. Bunlar içsel ve dışsal gizil değişkenlerdir. Bu iki tür değişken model içinde bağımlı ya da bağımsız değişken olma konumlarına göre farklılık gösterirler. Dışsal gizil değişkenler bağımsız değişken konumundadırlar ve içsel gizil değişkenin yordayıcısıdır. Bu değişkenlere modelde diğer gizil değişkenlerden yol okları gelmez ancak diğer değişkenlere yol okları gider. İçsel gizil değişkenler ise hem bağımlı hem de bağımsız değişken konumundadırlar. Bu değişkenlere modelde diğer değişkenler yol okları gelir ve diğer değişkenlere yol okları gider (Arslan, 2019). Yapısal eşitlik modelinde kavramlar genellikle şekiller aracılığıyla ifade edilir. şekillere karşılık gelen kavramlar aşağıda gösterilmektedir (Meydan ve şeşen, 2011).

YEM’de Kullanılan Şekiller ve Şekillere Karşılık Gelen Kavramlar

Şekiller	Kavramlar
	Gizil değişkenleri gösterir.
	Gözlenen değişkenleri gösterir.
	Tek yönlü ok: Bir değişkenin diğer bir değişken üzerindeki etkisini gösterir.
	Çift yönlü ok: İki değişken arasındaki etkileşimi gösterir.
	Gözlenen değişkenin gizil değişken üzerindeki yol katsayısını gösterir.
	Gizil değişkenin başka bir gizil değişken üzerindeki yol katsayısını gösterir.
	Gözlenen değişkenle ilgili ölçüm hatasını gösterir.
	Gizil değişkenin tahminindeki hatayı gösterir.

Yapısal Eşitlik Modelinin Yapısı

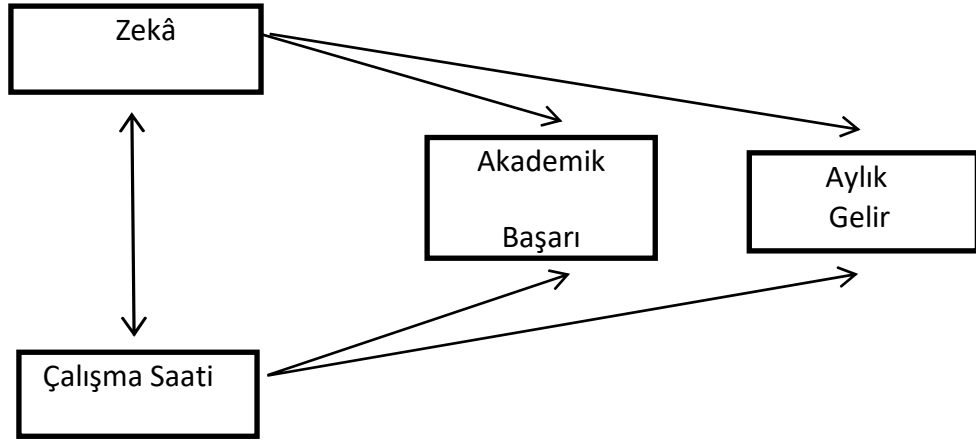
YEM'in yapısını genellikle yol analizi, doğrulayıcı faktör analizi, ölçüm modeli ve yapısal model oluşturmaktadır.

Yol Analizi

En az iki değişken arasındaki nedensel ilişkiyi gösteren istatistiksel yöntemle yol analizi denir. Yol analizi Sewall Wright (1930) tarafından geliştirilmiştir.

Doğrudan ve dolaylı ilişkilerin karşılaştırılmasını sağlar ve doğrusal denklem sistemine dayalıdır (Lleras, 2005). Yol analizi, YEM'in temelini oluşturmaktadır. Çoklu regresyon analizi ile yol analizi genellikle karşılaştırılmaktadır. Yol analizinin çoklu regresyon analizine göre çeşitli avantajları bulunmaktadır. Örneğin, çoklu regresyon analizinde sadece bir tane bağımlı değişken kullanılabilir. Fakat yol analizinde birçok bağımlı değişken aynı anda kullanılabilir. (Ömrüuzun, 2019) Diğer bir avantajı ise yol analizinde değişkenlerin aynı anda hem bağımlı hem de bağımsız olarak kullanılabilmesidir. Yol analizinin en büyük avantajı ise ölçüm hatası göz ardı edilmez ve dikkate alınır. Çoklu regresyon analizinde ise ölçüm hatası göz ardı edilir ve gerçek dışı sonuçlara yol açabilir. Yol analizi hem nedensel ilişkileri hem de nedensel olmayan ilişkileri kapsar (Dursun ve Kocagöz, 2010). Bu nedenle nedensellik analiziyle benzerlik gösterir. Bu iki analizin temel farkı, yol analizinin nedenselliğin araştırılması yerine kuramsal ilişkilerin test edilmesinde kullanılmasıdır (İlhan ve Çetin, 2014).

Yol analizine yönelik bir örnek aşağıda sunulmaktadır. Örnekte yer alan modelin temelinde, zekâ, çalışma saati ve akademik başarının aylık gelir üzerindeki etkisi temsil edilmektedir.

Yol Analizi Örneği

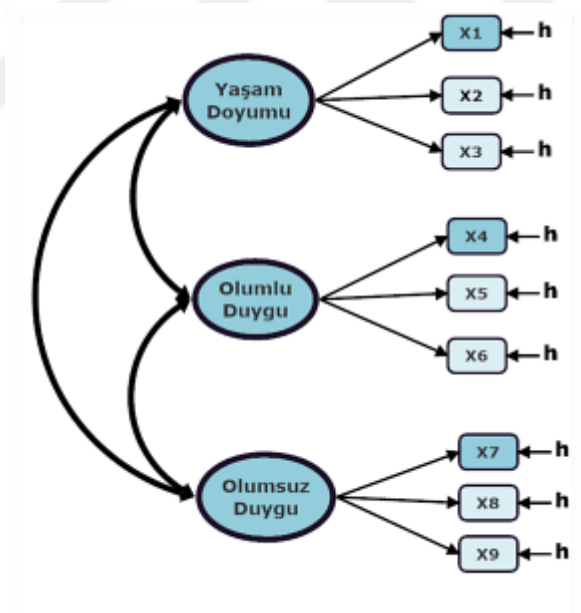
Bu örnekte zekâ ve çalışma saati dışsal gizil değişkendir ve aralarında kovaryans bulunmaktadır. Ayrıca akademik başarı ve aylık gelir değişkenlerinin yordayıcısı konumundadırlar. Akademik başarı, zekâ ve çalışma saatine göre bağımlı değişken, aylık gelir değişkeninin ise bağımsız değişkeni konumundadır. Dolayısıyla içsel gizil bir değişkendir. Bu üç değişkenin aylık gelir üzerindeki etkisi araştırılmak istendiğinden aylık gelir de içsel gizil bir değişkendir. Tek yönlü oklar incelendiğinde aylık gelir üzerinde, zekâ ve çalışma saatinin akademik başarı aracılığı ile dolaylı bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Fen, sosyal ve sağlık bilimlerinin ölçek uyarlama ve geliştirme çalışmalarının yapı geçerliğinin test edilmesi gerekmektedir. Bu test etme işlemi genellikle faktör analizi ile mümkün olmaktadır. Faktör analizinde gözlenen ve gizil değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koyar. Araştırmacılar tarafından kullanılan eski bir yöntemdir (Arslan, 2019). Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ise açıklayıcı faktör analizinin (AFA) bir parçasıdır. AFA verinin yapısını değerlendirir. AFA ve DFA arasındaki temel fark AFA'nın kurulan hipotez hakkında bilgi edinmeyi sağlarken DFA'nın faktörler arasında ilişki olup olmadığını, değişkenlerin hangi faktörlerle ilişkili olduğuna ve faktörlerin modelin açıklaması için yeterli olup olmadığını değerlendirmesidir (Özdamar, 2004). DFA yöntemi 1960 yılında Karl Jöreskog tarafından istatistik

bilimine kazandırılmıştır (Yılmaz ve Çelik, 2009). Doğrulayıcı faktör analizinde gözlenen değişkenler, kuramsal olarak ortaya atılan ancak gözlenemeyen değişkenlerle ilişkilidir. Hata terimleri arasında korelasyon olabilir ve bazı parametreler için kısıtlanmaya gidilebilir (Aytaç ve Öngen, 2012).

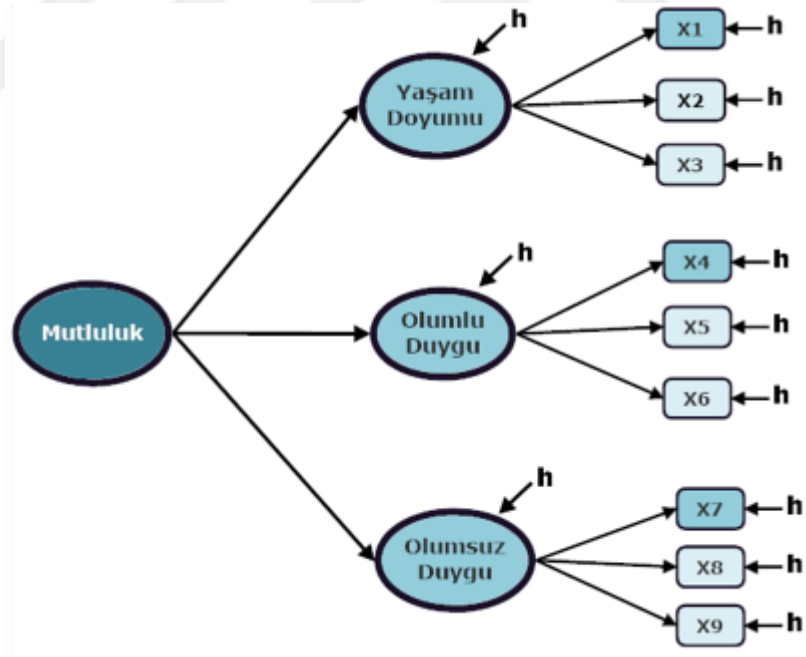
DFA, birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi olmak üzere ikiye ayrılır. Birinci düzey doğrulayıcı faktör analizinde, gözlenen değişkenler birbiriyle bağıntısı olmayan başka üç faktörün altında değerlendirilir. İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizinde ise yine gözlenen değişkenler birbiriyle bağıntısı olmayan üç faktör altında değerlendirilir fakat buna ek olarak bu faktörler daha kapsayıcı olan bir model altında toplanır (Meydan ve Şeşen, 2011). Birinci düzey doğrulayıcı faktör analizine ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi modeline yönelik birer örnek aşağıda sunulmaktadır.

Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli Örneği

Bir araştırmacının mutluluk duygusunu olumlu duyguların çokluğu, olumsuz duyguların azlığı ve yaşam doyumu olarak tanımladığını varsayalım. Bu şekilde araştırmacı üç bileşenden oluşmuş teorik bir modele sahip olur. Bu noktadan sonra araştırmacı belirlediği mutluluk değişkenini ölçmek için ölçüm araçlarını yani maddelerini belirlemelidir. Her bileşen için üçer madde belirlediğini varsayarsak, elimizdeki doğrulamayı faktör analizi modeli yukarıdaki gibi olacaktır (şimşek, 2020).

Birinci düzey ve ikinci doğrulamayı faktör analizi ölçeklerin geçerlik çalışmalarında kullanılır. Yapısal eşitlik modellemelerinde toplanan verinin uyumunu değerlendirmede ve uyum indekslerinde araştırmacılar tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Uyum indekslerinin kabul edilebilir olup olmadığı konusunda araştırmacıya yol gösterir. Eğer kabul edilebilir değilse araştırmacı tarafından modifikasyon işleminin yapılması gerekmektedir.

İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli Örneği

Birinci düzey doğrulayıcı faktör analizinde üç boyutun bir araya gelerek mutluluk değişkenini oluşturduğu görülmektedir. Fakat mutluluk değişkeninin nerede olduğuna ilişkin soruya cevap verememektedir. Bu soruya cevap verebilmek için ikinci düzey ya da diğer adıyla üst düzey doğrulayıcı faktör analizi uygulanmalıdır. Burada mutluluk gizil değişkeni olumlu duygu, olumsuz duygu ve yaşam doyumu değişkenlerinden daha üst düzeyde bir yapıdır. YEM araştırmalarında teorik alt yapı çok önemli bir noktadadır. Bu nedenle ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi, birinci düzeye göre daha güvenilirdir. Birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi modelinde tek yönlü doğrusal ilişkilerin olduğu görülmektedir. İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizinde ise bu duruma ek olarak, örtük bir değişkenden diğer örtük değişkenlere tek yönlü bir doğrusal ilişkinin tanımlandığı görülmektedir. Bu sayede gözlenen değişkenlerdeki açıklanamayan varyansın birinci düzey örtük değişkenlerdeki (bu örnekte olumlu duygu, olumsuz duygu, yaşam doyumu) açıklanan varyans görülebilir (Şimşek, 2020).

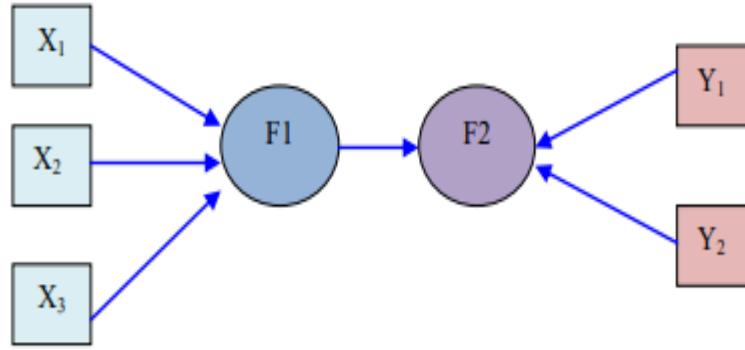
Ölçüm Modeli

YEM’de iki model biçimi vardır. Bunlar ölçüm modeli ve yapısal modeldir. Bu kısımda ölçüm modeli ele alınacaktır. Ölçüm modeli, soyut kavramların ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde kullanılan bir modeldir. Bu nedenle sosyal bilimcilerin daha çok kullandığı model tipi yapısal model yerine ölçüm modelidir. Ölçüm modeli bir DFA modelidir. Burada gizil ve gözlenen değişkenler arasındaki etkileşim faktör yükleri aracılığıyla gösterilir. Ölçüm modelinin işlevi gözlenmeyen yani gizil değişkeni gözlenen gösterge değişkenlere bağlamasıdır. Ölçüm modeli uygulandıktan sonra yapısal eşitlik modeli uygulanır (Baldemir ve Bozkurt, 2013).

Yapısal Model

Yapısal model DFA’ya benzer olmakla beraber DFA’dan ayrıldığı birkaç nokta vardır. Örneğin, DFA’da örtük değişkenler arasındaki ilişki dikkate alınmazken yapısal model de bu ilişki göz ardı edilmez. Örtük değişkenler arasındaki ilişkiyi ve nedenselliği

ortaya koyar. Yapısal modele ilişkin bir örnek aşağıda sunulmaktadır. Bu örnekte F1 ve F2 örtük değişkenlerdir (İlhan ve Çetin, 2014).

Yapısal Model Örneği

Yapısal Eşitlik Modelinde Uyum İndeksleri

YEM’de oluşturulan modellerin ne kadar iyi uyum gösterdiği uyum indeksleri ile belirlenir. YEM’de en fazla ki kare test istatistiği (χ^2) uyum indeksi, standartlaştırılmış artık kareler ortalamasının karekökü (SRMR) uyum indeksi, yaklaşık hata kareler ortalamasının karekökü (RMSEA), Tucker-Lewis (TLI) uyum indeksi, karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) ve uyum iyiliği indeksi (GFI) kullanılır. χ^2 uyum indeksi kovaryans matrisi test etmek için kullanılır. Örneklem hacmine duyarlıdır. SRMR uyum indeksi ise örneklem hacminden bağımsız bir indekstir. SRMR uyum indeksi, gözlenen ve tahmini yapılan korelasyon hatalarının ölçüsü olarak tanımlanabilir. RMSEA uyum indeksi, modellerin uyum gösterip göstermediğine ilişkin kesin olarak kullanılan bir ölçüttür. RMSEA her bir serbestlik derecesi için gözlenen kovaryans matrisi ve modeli oluşturan kovaryans matris arasındaki farkın indeksidir. TLI uyum indeksi ne kadar büyükse modelin de o kadar iyi uyum göstermiş olduğu söylenebilir. 0,97 kesme puanı bir kesme puanı olarak değerlendirilir ve bu kesme puanından büyük değerlerde modelin iyi uyum gösterdiği söylenebilir. Örneklem hacminden fazla

etkilenmez. CFI uyum indeksi ise TLI gibi artan uyum indekslerinden bir tanesidir. Araştırma modelinin, gözlenen kovaryans matrisiyle oluşturulan modelden ne kadar üstün olduğunu göstermektedir (Erkorkmaz ve diğerleri, 2013). GFI örneklem hacminden etkilenen bir indekstir. Örneklem hacmi büyüdükçe GFI’da artış gösterir. GFI, sahip olunan örneklemdeki varyans-kovaryans matrisi ile türetilmiş varyans-kovaryans matrisi farkının toplamından oluşur (Doğan, 2013).

Yukarıda açıklanan uyum indeksleri haricinde McDonald’s Fit Index (MFI), hata kareler ortalamasının karekökü (RMR), artan uyum indeksi (IFI), normlaştırılmış uyum indeksi (NFI) gibi birçok uyum indeksi bulunur. Tablo 2.’de uyum indekslerinin uyum ölçütlerine karşılık gelen değerler gösterilmiştir (İlhan ve Çetin, 2014).

Yapısal Eşitlik Modelinde Kullanılan Uyum İndekslerinin Uyum Ölçütleri

Uyum İndeksleri	Mükemmel Uyum Ölçütleri	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri
¹ χ^2/sd	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2/sd \leq 3$
² AGFI	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$.85 \leq AGFI \leq .90$
³ GFI	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI \leq .95$
³ CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$
³ NFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI \leq .95$
³ NNFI (TLI)	$.95 \leq NNFI (TLI) \leq 1.00$	$.90 \leq NNFI (TLI) \leq .95$
³ RFI	$.95 \leq RFI \leq 1.00$	$.90 \leq RFI \leq .95$
³ IFI	$.95 \leq IFI \leq 1.00$	$.90 \leq IFI \leq .95$
⁴ RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$
⁴ SRMR	$.00 \leq SRMR \leq .05$	$.05 \leq SRMR \leq .10$
⁵ PNFI	$.95 \leq PNFI \leq 1.00$	$.50 \leq PNFI \leq .95$
⁶ PGFI	$.95 \leq PGFI \leq 1.00$	$.50 \leq PGFI \leq .95$
⁷ AIC	Karşılaştırılan modeller arasında en küçük değere sahip olan model	
⁷ CAIC	Karşılaştırılan modeller arasında en küçük değere sahip olan model	
⁷ ECVI	Karşılaştırılan modeller arasında en küçük değere sahip olan model	

Yapısal Eşitlik Modelinde Örneklem Hacmi

YEM için örneklem hacminin yeterli büyüklükte olması araştırma modellerinin uyum göstermesi açısından önemlidir. YEM’de bir modelin uyum gösterebilmesi için kaç kişilik bir örneklem hacminin gerektiğine yönelik çeşitli görüşler vardır. Örneğin, Ding ve diğerleri (1995) örneklem hacminin 100 ile 150 katılımcı arasında yeterli olacağını belirtmektedir. Kline (2011) ise araştırma modelinde kullanılan her bir parametre için en az 20 katılımcının kullanılması gerektiğini önermektedir. Bentler ve

Chou (1987) ise örneklem hacminin en az 200 kişi olması gerektiğini belirtmektedir. Bu örneklerden literatürde YEM'in örneklem hacmi konusunda fikir birliğine varılamadığı görülmektedir.

ÖZGEÇMİŞ

FATİH YURDALAN – Samsun (1996)

Adres : 1832 sk. Evin Sit. Kat:2 Daire:9 Karşıyaka - İzmir

Gsm : (533) 838 43 09

Whatsapp: (548) 872 66 40

E-mail : yurdalanfatih8@gmail.com

Kariyer Hedefim:

Lisans eğitimim süresince edindiğim bilgi ve becerilerimi, klinik psikoloji yüksek lisans programında edineceğim bilgi ve birikimle geliştirerek hizmet edeceğim kuruma, edindiğim bilgi birikimi ile olumlu yönde katkılarda bulunup bir uzman psikoloğun tüm sorumluluklarını yerine getirmek.

Eğitim:

İlköğretim	Fevzi Paşa İlköğretim Okulu 2002-2010
Lise	Namık Kemal Anadolu Lisesi 2010-2014
Lisans	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Psikoloji Bölümü 2015-2019 Lisans Derecesi: (3,86/4)- Fakülte Birinciliği - (İlk Yıl %50 burslu, kalan 3 yıl %50 başarı burs kazanılmıştır ve tam burslu olarak lisans eğitimi tamamlanmıştır).
Yüksek Lisans	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Klinik Psikoloji Bölümü-2021 (Tam burslu).

İş/Staj Denevimlerim:

1- İzmir Ekonomi Üniversitesi – 2018

Staj - Deneysel Psikoloji Laboratuvarı

Hipotez oluşturmak, literatür taramak ve beyin görüntüleme cihazı (fNIR) kullanımını öğrenmek

2- Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Öğrenci Asistanlığı – 2017-2018-2019

İş – Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Psikoloji Bölümü

İlgili derse yönelik öğrencilere yardımcı olmak

3- Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Araştırma Görevliliği - 2019-2020-2021

4- Eskişehir Danışmanlık – 2020

Staj – Çocuklara yönelik danışmanlık

Akademik Etkinlikler:

1. **Poster Sunumu:** TPÖÇG Öğrenci Kongresi, Sosyal Medya Kullanımı, Depresyon ve Yalnızlık Arasındaki Korelasyonun İncelenmesi – 2017

2. **Çevrimiçi Makale Yayını:** İnsan sağlığının ve sağlık davranışlarının tarihsel süreci evrimsel bakış açısından nasıl değerlendirilebilir? (2019). *Onto Online Psikoloji Dergisi*, 16.

Ulusal Hakemli Dergilerde Yayımlanan Makaleler:

Erişen, E., Gökkaya, F. ve Yurdalan, F. (2021). 12- 14 yaşlarında olan ortaokul öğrencileri için öz-duyarlık ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(8): 730-739.

Gökkaya, F., Yurdalan, F., Karagülmez, K. ve Emeç, K. (2021). Psikoterapilerin etkililiğini belirleyen faktörlerin incelenmesi. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*.

Ulusal Bilimsel Toplantılarda Sunulan ve Bildiri Kitaplarında Basılan Bildiriler:

Çiçek, G. B., Yurdalan, F. ve Somer, O. (2020). An effect of adaptive memory on the stimulus differences in evaluating recall and familiarity. *Anatomy: International Journal of Experimental & Clinical Anatomy*, 14.

Yabancı Dil:

İngilizce: Okuma: İyi, Yazma: İyi, Anlama: İyi (YDS Puan: 81,25)

ALES: 77, 02

Verilen Dersler:

Akademik Yıl	Dönem	Dersin Adı	Haftalık Saati		Öğrenci Sayısı
			Teorik	Uygulama	
2019-2020	Güz	Veri Analizi-I	3	0	75
	Bahar	Veri Analizi-II	3	0	80
	Güz	Veri Analizi I	3	0	65

2020-2021	İlkbahar	Veri Analizi-II	3	0	65
-----------	----------	-----------------	---	---	----

İlgi Alanları:

Felsefe

Antropoloji

Edebiyat

Referanslar:

1-Prof. Dr. Oya Somer: e-mail: osomer@ciu.edu.tr

2-Yrd. Doç. Dr. Çağatay Erten: e-mail: certen@ciu.edu.tr